

22013A0802(01)

2.8.2013.

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

L 208/3

EURO-MEDITERANSKI SPORAZUM O ZRAČNOM PROMETU**između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i vlade Države Izraela, s druge strane**

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BUGARSKA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

IRSKA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANJOLSKA,

FRANCUSKA REPUBLIKA,

TALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPAR,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MAĐARSKA,

MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AUSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

RUMUNJSKA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAČKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

UJEDINJENA KRALJEVINA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,

ugovorne stranke Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, dalje u tekstu „države članice”, i

EUROPSKA UNIJA,

s jedne strane, i

VLADA DRŽAVE IZRAELA, dalje u tekstu „Izrael”,

s druge strane,

ŽELEĆI unaprijediti međunarodni zrakoplovni sustav na temelju poštenog tržišnog natjecanja između zračnih prijevoznika na tržištu sa što manjim upletanjem i reguliranjem vlada;

ŽELEĆI olakšati širenje mogućnosti međunarodnog zračnog prometa, posebno putem razvoja mreža zračnog prijevoza, kako bi se udovoljilo potrebama putnika i otpremnika za prikladnim uslugama zračnog prijevoza;

PREPOZNAJUĆI značaj zračnog prijevoza pri promicanju trgovine, turizma i ulaganja;

ŽELEĆI omogućiti zračnim prijevoznicima da putnicima i otpremnicima ponude konkurentne cijene i usluge na otvorenom tržištu;

PREPOZNAJUĆI moguće prednosti regulatornog približavanja i, u stupnju u kojem je to izvedivo, usklađivanja propisa;

ŽELEĆI da svi sektori industrije zračnog prometa, uključujući zaposlenike zračnih prijevoznika, imaju koristi od liberaliziranog okružja;

ŽELEĆI osigurati najviši stupanj zaštite i sigurnosti u međunarodnom zračnom prometu te potvrditi ozbiljnu zabrinutost u vezi s djelima ili prijetnjama usmjerenim protiv sigurnosti zrakoplovstva, koji ugrožavaju sigurnost osoba ili imovine, štetno utječu na obavljanje zračnog prijevoza i narušavaju povjerenje javnosti u sigurnost civilnog zrakoplovstva;

PREPOZNAJUĆI sigurnosne potrebe u vezi s odnosima u području zrakoplovstva između Europske unije i Izraela radi trenutačne geopolitičke situacije;

UVAŽAVAJUĆI Konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, otvorenu za potpisivanje u Chicagu 7. prosinca 1944.;

PREPOZNAJUĆI da Euro-mediteranski sporazum o zračnom prometu spada u područje euro-mediteranskog partnerstva predviđenog u izjavi iz Barcelone od 28. studenog 1995.;

UVAŽAVAJUĆI njihovu zajedničku želju za promicanjem euro-mediteranskog zračnog prostora na temelju načela regulatornog približavanja, regulatorne suradnje i liberalizacije pristupa tržištu;

ŽELEĆI osigurati zračnim prijevoznicima jednake uvjete rada, omogućujući njihovim zračnim prijevoznicima poštenu i jednaku mogućnost obavljanja zračnog prijevoza;

PREPOZNAJUĆI da subvencije mogu štetno utjecati na tržišno natjecanje zračnih prijevoznika te da mogu ugroziti osnovne ciljeve ovog Sporazuma;

POTVRĐUJUĆI važnost zaštite okoliša pri razvoju i provedbi međunarodne zrakoplovne politike te priznajući prava suverenih država da u tom smislu poduzimaju odgovarajuće mjere;

SHVAĆAJUĆI važnost zaštite potrošača, uključujući zaštite koje pruža Konvencija o ujednačavanju određenih pravila za međunarodni zračni prijevoz, sastavljena u Montrealu 28. svibnja 1999., ako su ugovorne stranke ujedno i stranke ove Konvencije;

SHVAĆAJUĆI da se ovim Sporazumom podrazumijeva razmjena osobnih podataka, što podliježe zakonodavstvu ugovornih stranaka o zaštiti podataka i Odluci Komisije od 31. siječnja 2011. u skladu s Direktivom 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o odgovarajućoj zaštiti osobnih podataka od strane Države Izraela u vezi s automatskom obradom osobnih podataka (2011/61/EU);

NAMJERAVAJUĆI proširiti okvir postojećih sporazuma o zračnom prometu s ciljem otvaranja pristupa tržištima i ostvarivanja što većih koristi za potrošače, zračne prijevoznike, radnu snagu i zajednice obiju ugovornih stranaka;

SHVAĆAJUĆI da ovaj sporazum treba primjenjivati na postupan, ali cjelovit način, te da se odgovarajućim mehanizmom može osigurati uspostavljanje jednakih regulatornih zahtjeva i standarda za civilni zračni prijevoz na temelju najviših standarda koje primjenjuju ugovorne stranke,

SPORAZUMJELE SU SE:

Članak 1.

Definicije

Za potrebe ovog Sporazuma, osim ako je navedeno drukčije:

1. „dogovorene usluge” i „utvrđene rute” znači međunarodni zračni promet u skladu s člankom 2. i Prilogom I. ovom Sporazumu;
2. „Sporazum” znači ovaj Sporazum, njegovi prilozi te sve njihove izmjene;
3. „zračni prijevoznik” znači poduzeće s valjanom operativnom licencijom;
4. „zračni prijevoz” znači prijevoz putnika, prtljage, tereta i pošte zrakoplovom, odvojeno ili zajedno, koji je na raspolaganju javnosti za naknadu ili najam, i koji, kako bi se otklonile sumnje, uključuje redoviti i izvanredni (zakupljeni) zračni prijevoz i zračni prijevoz tereta;
5. „Sporazum o pridruživanju” znači Euro-mediteranski sporazum o pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Države Izraela, s druge strane, potpisan u Bruxellesu 20. studenoga 1995.;
6. „nadležna tijela” znači vladine agencije ili subjekti odgovorni za upravne funkcije u okviru ovog Sporazuma;
7. „ugovorne stranke” znači, s jedne strane, Europska unija ili njezine države članice, ili Europska unija i njezine države članice, u skladu s njihovim ovlastima i, s druge strane, Izrael;
8. „Konvencija” znači Konvencija o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, otvorena za potpisivanje u Chicagu 7. prosinca 1944., i uključuje:
 - (a) svaku izmjenu koja je stupila na snagu u skladu s člankom 94. točkom (a) Konvencije te koju su ratificirali i Izrael i država članica ili države članice Europske unije; i
 - (b) svaki prilog ili svaku njegovu izmjenu, usvojene u skladu s člankom 90. Konvencije, ako je takav prilog ili izmjena u bilo kojem trenutku na snazi i za Izrael i za državu članicu ili države članice Europske unije, kako je relevantno za predmetno pitanje;
9. „Ugovori o EU-u” znači Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Europske unije;
10. „pravo pete slobode” znači pravo ili povlastica koju jedna država („država davateljica”) daje zračnim prijevoznicima druge države („država primateljica”) za izvođenje usluga međunarodnog zračnog prometa između državnog područja države davateljice i državnog područja treće zemlje, pod uvjetom da takve usluge potječu ili se završavaju na državnom području države primateljice;
11. „podobnost” znači je li zračni prijevoznik podoban za izvođenje međunarodnih zračnih usluga, to jest, ima li on zadovoljavajuće financijske mogućnosti i odgovarajuću upravnu stručnost, te je li spreman postupati u skladu sa zakonima i drugim propisima kojima se uređuje izvođenje takvih usluga;
12. „cjelokupni trošak” znači trošak pružanja usluge plus razumna naknada za upravne režijske troškove i, kada je to relevantno, bilo koje primjenjive naknade koje odražavaju troškova u vezi s okolišem a koje se primjenjuju bez razlike u pogledu državljanstva;
13. „međunarodni zračni promet” znači zračni promet koji prolazi kroz zračni prostor iznad državnog područja najmanje dviju država;
14. „IATA” znači Međunarodna udruga zračnih prijevoznika;
15. „ICAO” znači Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva;
16. „državljanin” znači:
 - (a) bilo koja osoba koja ima izraelsko državljanstvo u slučaju Izraela, ili državljanin države članice u slučaju Europske unije i njezinih država članica; ili
 - (b) bilo koji pravni subjekt i. koji je u izravnom ili u većinskom vlasništvu i pod neprekidnom stvarnom kontrolom osoba ili subjekata koji imaju izraelsko državljanstvo, u slučaju Izraela, ili osoba ili subjekata koji imaju državljanstvo države članice ili jedne od drugih zemalja navedenih u Prilogu III. u slučaju Europske unije i njezinih država članica, i ii. čije je glavno mjesto poslovanja u Izraelu u slučaju Izraela, ili u državi članici u slučaju Europske unije i njezinih država članica;
17. „državljanstvo”, kada se odnosi na zračnog prijevoznika, znači, ispunjava li zračni prijevoznik zahtjeve u vezi s pitanjima kao što su njegovo vlasništvo, stvarna kontrola i glavno mjesto poslovanja;
18. „izvanredni zračni prijevoz” znači bilo koji komercijalni zračni prijevoz osim redovitog zračnog prijevoza;
19. „operativna licencija” znači i. u slučaju Europske unije i njezinih država članica, operativna licencija i bilo koji drugi relevantni dokumenti ili svjedodžbe dodijeljeni u skladu s Uredbom (EZ) br. 1008/2008 i bilo kojim instrumentom koji iz nje proizlazi i ii. u slučaju Izraela, zrakoplovna operativna licencija i bilo koji drugi relevantni dokumenti ili svjedodžbe izdani u skladu s člankom 18. izraelskog zakona o zračnoj plovidbi iz 2011. i bilo kojim instrumentom koji iz njega proizlazi;

20. „cijena” znači:

- (a) „zrakoplovne prevoznine” koje se plaćaju zračnim prijevoznicima ili njihovim zastupnicima ili drugim prodavateljima karata za zrakoplovni prijevoz putnika i prtljage te bilo koji uvjeti na temelju kojih se te prevoznine primjenjuju, uključujući naknadu i uvjete koji se nude agenciji i drugim pomoćnim službama; i
- (b) „zrakoplovne tarife” koje se plaćaju za prijevoz tereta i bilo koji uvjeti na temelju kojih se te tarife primjenjuju, uključujući naknadu i uvjete koji se nude agenciji i drugim pomoćnim službama.

Ova definicija obuhvaća, prema potrebi, površinski prijevoz u vezi s međunarodnim zračnim prijevozom i primjenjive uvjete;

21. „glavno mjesto poslovanja” znači središnja uprava ili registrirano sjedište zračnog prijevoznika u ugovornoj stranci, u kojem se obavljaju glavne financijske funkcije i stvarni nadzor zračnog prijevoznika, uključujući upravljanje kontinuiranom plovidbenošću, kako je navedeno u njegovoj operativnoj licenciji;

22. „obveza javnih usluga” znači bilo koja obveza zračnih prijevoznika da na određenoj ruti osiguraju minimalno izvođenje redovitih zračnih usluga koje ispunjavaju utvrđene standarde kontinuiteta, redovitosti, cijene i minimalnog kapaciteta, koje zračni prijevoznici ne bi preuzeli kada bi uzimali u obzir samo svoj poslovni interes. Predmetna ugovorna stranka može zračnim prijevoznicima isplatiti nadoknadu za ispunjavanje obveza javnih usluga;

23. „redoviti zračni prijevoz” znači niz letova koji imaju sve sljedeće osobine:

- (a) na svakom su letu sjedala i/ili kapacitet za prijevoz tereta i/ili pošte na raspolaganju javnosti za individualnu kupnju (bilo izravno od zračnog prijevoznika ili od njegovih ovlaštenih zastupnika);
- (b) izvodi se tako da se prijevoz obavlja između dviju ili više istih zračnih luka, bilo:

— u skladu s objavljenim redom letenja, ili

— letovima koji su toliko redoviti ili učestali da čine prepoznatljiv sustavni niz;

24. „SESAR” (istraživanje ATM-a jedinstvenog europskog neba) znači tehnička provedba jedinstvenog europskog neba, kojom se osigurava usklađeno, sinkronizirano istraživanje, razvoj i primjena novih generacija sustava upravljanja zračnim prometom;

25. „subvencija” znači bilo kakav financijski doprinos koji dodjeljuju nadležna tijela, vlada, regionalna organizacija ili druga javna organizacija, to jest kada:

- (a) praksa nadležnih tijela, vlade, regionalnog tijela ili druge javne organizacije uključuje izravan prijenos sredstava kao što su bespovratna sredstva, zajmovi ili unošenje

vlasničkog kapitala, potencijalni izravni prijenos sredstava na poduzeće, preuzimanje obveza poduzeća, kao što su jamstva za zajmove, dokapitalizacija, vlasništvo, zaštita od stečaja ili osiguranje;

- (b) se nadležna tijela, vlada, regionalno tijelo ili druga javna organizacija odrekne dospelih prihoda ili ih ne prikupi;

- (c) nadležna tijela, vlada, regionalno tijelo ili druga javna organizacija daje dobra ili usluge, koji nisu opća infrastruktura, ili kupuje dobra ili usluge; ili

- (d) nadležna tijela, vlada, regionalno tijelo ili druga javna organizacija uplate sredstva u mehanizam za financiranje, ili privatnom tijelu povjere ili ga usmjere da obavlja jednu ili više vrsta funkcija navedenih u točkama (a), (b) i (c) koje su inače u nadležnosti vlade, i koje se, u praksi, ni u kojem stvarnom smislu ne razlikuju od praksa koje uobičajeno provodi vlada;

i kada se time dodjeljuje povlastica;

26. „državno područje” znači, za Izrael, državno područje Države Izraela, i, za Europsku uniju, kopnena područja (kopno i otoci), unutarnje vode i teritorijalno more u kojima se primjenjuju Ugovori o EU-u i pod uvjetima utvrđenim u Ugovorima o EU-u i bilo kojim drugim naknadnim instrumentom. Podrazumijeva se da se primjenom ovog Sporazuma na zračnu luku Gibraltar ne dovodi u pitanje pravni položaj Kraljevine Španjolske i Ujedinjene Kraljevine u vezi s njihovim sporom o suverenitetu nad državnim područjem na kojem se nalazi zračna luka te daljnje isključenje zračne luke Gibraltar iz primjene zrakoplovnih mjera EU-a koje se primjenjuju od 18. rujna 2006. između država članica, u skladu s Ministarskom izjavom o zračnoj luci Gibraltar, dogovorenoj u Cordobi 18. rujna 2006. Podrazumijeva se da se primjenom ovog Sporazuma ne dovodi u pitanje status državnih područja koja su potpala pod upravu Izraela nakon lipnja 1967.;

27. „korisnička naknada” znači naknada uvedena zračnim prijevoznicima za pružanje usluga i opreme povezanih sa zračnom lukom, okolišem zračne luke, zrakoplovnim navigacijom ili zaštitom zračnog prometa, uključujući povezane usluge i opremu.

GLAVA I.

GOSPODARSKE ODREDBE

Članak 2.

Prometna prava

1. Svaka ugovorna stranka dodjeljuje drugoj ugovornoj stranci, u skladu s Prilogom I. i Prilogom II., sljedeća prava za obavljanje međunarodnog zračnog prijevoza od strane zračnih prijevoznika druge ugovorne stranke:

- (a) pravo letenja preko njezinog državnog područja, bez slijetanja;

- (b) pravo zaustavljanja na njezinom državnom području u bilo koju svrhu osim u svrhu ukrcaja ili iskrcaja putnika, prtljage, tereta i/ili pošte u zračnom prometu (neprometne svrhe);
- (c) za vrijeme pružanja ugovorene usluge na utvrđenoj ruti, pravo zaustavljanja na njezinom državnom području u svrhu ukrcaja i iskrcaja putnika, tereta i/ili pošte u međunarodnom prometu, odvojeno ili u kombinaciji; i
- (d) druga prava utvrđena ovim Sporazumom.

2. Ništa se u ovome Sporazumu ne može tumačiti kao davanje zračnim prijevoznicima:

- (a) Izraela, prava da na državnom području bilo koje države članice ukrcaju putnike, prtljagu, teret i/ili poštu koje prevoze uz plaćanje i čije je odredište neko drugo mjesto na državnom području te države članice;
- (b) Europske unije, prava da na državnom području Izraela ukrcaju putnike, prtljagu, teret i/ili poštu koje prevoze uz plaćanje i čije je odredište neko drugo mjesto na državnom području Izraela.

Članak 3.

Odobrenje

1. Po primitku zahtjeva zračnog prijevoznika jedne od ugovornih stranaka za izdavanje odobrenja za letenje, nadležna tijela dodjeljuju odgovarajuća odobrenja uz minimalno postupno odgađanje, pod uvjetom da:

- (a) za zračnog prijevoznika Izraela:
 - zračni prijevoznik ima svoje glavno mjesto poslovanja u Izraelu te je dobio svoju operativnu licenciju u skladu sa zakonodavstvom Izraela, i
 - učinkovit regulatorni nadzor nad zračnim prijevoznikom provodi i održava Izrael, i
 - zračni prijevoznik je izravno ili većinskim udjelom u vlasništvu i pod učinkovitom kontrolom Izraela i/ili njegovih državljana;
- (b) za zračnog prijevoznika Europske unije:
 - zračni prijevoznik ima svoje glavno mjesto poslovanja na državnom području države članice Europske unije u skladu s Ugovorima o EU-u te je svoju operativnu licenciju dobio u skladu s pravom Europske unije, i
 - učinkovit regulatorni nadzor nad zračnim prijevoznikom provodi i održava država članica Europske unije odgovorna za izdavanje svjedodžbe o sposobnosti zračnog prijevoznika te je jasno određeno nadležno tijelo, i

— zračni prijevoznik je izravno ili većinskim udjelom u vlasništvu i pod učinkovitom kontrolom država članica Europske unije i/ili državljana država članica Europske unije, ili drugih država navedenih u Prilogu III. i/ili državljana tih drugih država;

- (c) zračni prijevoznik ispunjava uvjete propisane zakonima i drugim propisima koje uobičajeno primjenjuje nadležno tijelo odgovorno za djelovanje međunarodnog zračnog prometa; i

- (d) održavaju se i primjenjuju odredbe utvrđene u članku 13. i članku 14.

Članak 3.a

Uzajamno priznavanje regulatornih odluka u pogledu podobnosti i državljanstva zračnog prijevoznika

Po primitku zahtjeva za odobrenje koji je uložio zračni prijevoznik jedne ugovorne stranke, nadležna tijela druge ugovorne stranke priznaju bilo koju odluku o podobnosti i/ili državljanstvu koju su donijela nadležna tijela prve ugovorne stranke u vezi s tim zračnim prijevoznikom, kao da su tu odluku donijela njezina vlastita nadležna tijela, i ne istražuju dalje ta pitanja, osim kako je predviđeno u donjoj točki (a).

- (a) Ako po primitku zahtjeva za odobrenje koji je uložio zračni prijevoznik, ili nakon izdavanja takvog odobrenja, postoji posebna zabrinutost nadležnih tijela ugovorne stranke koja je primila zahtjev, koja se temelji na opravdanoj sumnji da unatoč odluci nadležnih tijela druge ugovorne stranke nisu ispunjeni uvjeti propisani u članku 3. ovog Sporazuma za izdavanje odgovarajućih odobrenja ili dozvola, tada o tome odmah obavješćuju ta nadležna tijela navodeći bitne razloge svoje zabrinutosti. U tom slučaju, bilo koja ugovorna stranka može zatražiti savjetovanje, koje može uključivati predstavnike nadležnih tijela ugovornih stranaka, i/ili dodatne informacije relevantne za ovo pitanje, i ti se zahtjevi moraju ispuniti što prije. Ako ovo pitanje ostane neriješeno, bilo koja ugovorna stranka može predmet uputiti Zajedničkom odboru uspostavljenom u skladu s člankom 22. ovog Sporazuma, te u skladu sa stavcima 7. i 9. članka 22. može poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere u skladu s člankom 24.

- (b) Ovim postupcima nije obuhvaćeno priznavanje odluka u vezi sa:

- i. svjedodžbama ili licencijama u pogledu sigurnosti;
- ii. dogovorima o zaštiti; ili
- iii. opsegom osiguranja.

Članak 4.

Odbijanje, opoziv, obustava ili ograničavanje odobrenja

1. Nadležna tijela bilo koje ugovorne stranke mogu odbiti, opozvati, obustaviti ili ograničiti odobrenja za letenje ili na neki drugi način obustaviti ili ograničiti operacije zračnog prijevoznika druge ugovorne stranke, ako:

(a) za zračnog prijevoznika Izraela:

- zračni prijevoznik nema svoje glavno mjesto poslovanja u Izraelu ili nije dobio svoju operativnu licenciju u skladu s važećim zakonodavstvom Izraela, ili
- učinkovit regulatorni nadzor nad zračnim prijevoznikom ne provodi ili ne održava Izrael, ili
- zračni prijevoznik nije izravno ili većinskim udjelom u vlasništvu ili pod učinkovitom kontrolom Izraela i/ili državljana Izraela;

(b) za zračnog prijevoznika Europske unije:

- zračni prijevoznik nema svoje glavno mjesto poslovanja na državnom području države članice Europske unije u skladu s ugovorima o EU-u ili nije dobio svoju operativnu licenciju u skladu s pravom Europske unije, ili
- učinkovit regulatorni nadzor nad zračnim prijevoznikom ne provodi ili ne održava država članica Europske unije odgovorna za izdavanje njegove svjedočbe o sposobnosti zračnog prijevoznika ili nadležno tijelo nije jasno određeno, ili
- zračni prijevoznik nije izravno ili većinskim udjelom u vlasništvu ili pod učinkovitom kontrolom država članica Europske unije i/ili državljana država članica Europske unije, ili drugih država navedenih u Prilogu III. i/ili državljana tih drugih država;

(c) zračni prijevoznik ne poštuje zakone i druge propise iz članka 6. ovog Sporazuma;

(d) ne održavaju se ili se ne primjenjuju odredbe utvrđene u članku 13. i članku 14.; ili

(e) ugovorna stranka je u skladu s člankom 7. utvrdila da nisu ispunjeni uvjeti za okružje tržišnog natjecanja.

2. Osim ako je za sprečavanje daljnje neusklađenosti sa stavkom 1. točkama (c) ili (d) neophodno trenutačno poduzimanje mjera, prava utvrđena ovim člankom provode se tek nakon savjetovanja s nadležnim tijelima druge ugovorne stranke.

Članak 5.

Ulaganje

1. Bez obzira na članak 3. i članak 4. ovog Sporazuma te nakon što Zajednički odbor u skladu s člankom 22. stavkom 10. potvrdi postojanje uzajamnih dogovora, ugovorne stranke

mogu dopustiti državama članicama Europske unije ili njihovim državljanima većinsko vlasništvo i/ili stvarnu kontrolu nad zračnim prijevoznicima Izraela, ili Izraelu ili njegovim državljanima vlasništvo i/ili stvarnu kontrolu nad zračnim prijevoznicima Europske unije, u skladu s uvjetima iz stavka 2. ovog članka.

2. U vezi sa stavkom 1. ovog članka, posebna ulaganja u skladu s interesima ugovornih stranaka odobravaju se pojedinačno na temelju prethodne odluke Zajedničkog odbora, u skladu s člankom 22. stavkom 2. ovog Sporazuma.

Ovom se odlukom određuju uvjeti u vezi s izvođenjem dogovorenih usluga u skladu s ovim Sporazumom te u vezi s uslugama između trećih zemalja i ugovornih stranaka. Na ovu se vrstu odluka ne primjenjuju odredbe članka 22. stavka 9. ovog Sporazuma.

Članak 6.

Sukladnost sa zakonima i drugim propisima

1. Pri ulasku, boravku ili napuštanju državnog područja jedne ugovorne stranke, zračni prijevoznici druge ugovorne stranke poštuju zakone i druge propise koji se primjenjuju na tom državnom području u pogledu ulaska zrakoplova kojim se obavlja međunarodni zračni prijevoz na njezino državno područje ili napuštanja njezinog državnog područja, ili u pogledu operacije i navigacije zrakoplova kojim se obavlja međunarodni zračni prijevoz.

2. Pri ulasku, boravku ili napuštanju državnog područja jedne ugovorne stranke, zakoni i drugi propisi koji se primjenjuju na tom državnom području u pogledu ulaska putnika, posade ili tereta u zrakoplovu na njezino državno područje ili njihovog napuštanja njezinog državnog područja (uključujući propise koji se odnose na ulazak, dopuštenje, imigraciju, putovnice, carinu i karantenu ili, u slučaju pošte, poštanske propise) poštuju se od strane ili u ime takvih putnika, posade ili tereta zračnih prijevoznika druge ugovorne stranke.

Članak 7.

Okružje tržišnog natjecanja

1. Ugovorne stranke potvrđuju primjenu odredaba iz glave IV. poglavlja 3. („Tržišno natjecanje”) Pridruženog sporazuma ovom Sporazumu.

2. Ugovorne stranke potvrđuju da je njihov zajednički cilj postojanje poštenog i konkurentskog okružja za izvođenje dogovorenih usluga. Ugovorne stranke potvrđuju da se postupci poštenog tržišnog natjecanja zračnih prijevoznika najvjerojatnije događaju kada ti zračni prijevoznici djeluju na potpuno komercijalnoj osnovi i nisu subvencionirani te kada je osiguran neutralan i nediskriminirajući pristup aerodromskim uređajima, uslugama i dodjeli slotova.

3. Ako jedna ugovorna stranka utvrdi da na državnom području druge ugovorne stranke postoje uvjeti, posebno radi subvencija, koji bi mogli negativno utjecati na poštene i jednake mogućnosti tržišnog natjecanja njezinih zračnih prijevoznika, ona može svoje primjedbe dostaviti drugoj ugovornoj stranci. Osim toga, ona može zatražiti sastanak Zajedničkog odbora,

kako je predviđeno člankom 22. ovog Sporazuma. Savjetovanja započinju u roku od 30 dana od dana primitka takvog zahtjeva. Ako se u roku od 30 dana od početka savjetovanja ne postigne zadovoljavajući sporazum, to predstavlja osnovu na temelju koje ugovorna stranka koja je zatražila savjetovanje može poduzeti mjere za odbijanje, uskraćivanje, obustavu ili nametanje odgovarajućih uvjeta za odobrenja odnosnog zračnog prijevoznika (zračnih prijevoznika), u skladu s člankom 4.

4. Mjere iz stavka 3. moraju biti primjerene, razmjerne te, u pogledu opsega i trajanja, ograničene na ono što je nužno potrebno. Usmjerene su isključivo na zračnog prijevoznika (zračne prijevoznike) koji imaju koristi od uvjeta iz stavka 3. i njima se ne dovodi u pitanje pravo bilo koje ugovorne stranke na poduzimanje mjera u skladu s člankom 23.

5. Ugovorne stranke se slažu da sudjelovanje izraelske vlade u smislu pomoći pri pokrivanju dodatnih troškovi osiguranja nastalih izraelskim zračnim prijevoznicima kao rezultat uputa izraelske vlade, nije praksa nepoštenog tržišnog natjecanja te se za potrebe ovog članka ne smatra subvencijom, pod uvjetom da:

(a) takva potpora pokriva isključivo troškove nužno nastale zračnim prijevoznicima Izraela pri provedbi posebnih mjera zaštite koje zahtijevaju nadležna tijela Izraela, i nisu nametnuti ili ne nastaju za zračne prijevoznike Europske unije; i

(b) Izrael takve troškove zaštite jasno utvrdi i kvantificira; i

(c) Zajednički odbor jedanput godišnje dobije izvješće u kojem se navodi ukupni iznos troškova zaštite i stopa sudjelovanja izraelske vlade u prethodnoj godini.

6. Svaka se ugovorna stranka, nakon što obavijesti drugu ugovornu stranku, može obratiti odgovornim vladinim tijelima na državnom području druge ugovorne stranke, uključujući tijela na državnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, kako bi raspravila pitanja koja se odnose na ovaj članak.

7. Odredbe ovog članka primjenjuju se ne dovodeći u pitanje zakone i druge propise ugovornih stranaka u pogledu obveza pružanja javnih usluga na državnim područjima ugovornih stranaka.

Članak 8.

Komercijalne mogućnosti

Predstavnici zračnih prijevoznika

1. Zračni prijevoznici svake ugovorne stranke imaju pravo otvaranja ureda i objekata na državnom području druge ugovorne stranke, koji su potrebni za izvođenje zračnog prijevoza te za promicanje i prodaju usluga zračnog prijevoza, uključujući pomoćne ili dopunske usluge.

2. Zračni prijevoznici svake ugovorne stranke imaju pravo, u skladu sa zakonima i drugim propisima druge ugovorne stranke u vezi s ulaskom, boravkom i zapošljavanjem, dovesti i zadržati

na državnom području druge ugovorne stranke svoje rukovođe, prodajno, tehničko, operativno i drugo stručno osoblje koje je potrebno za podršku izvođenja zračnog prijevoza.

Zemaljsko opsluživanje zrakoplova

3. (a) Ne dovodeći u pitanje donju točku (b), svaki zračni prijevoznik u vezi sa zemaljskim opsluživanjem zrakoplova na državnom području druge ugovorne stranke, ima:

i. pravo obavljati vlastito zemaljsko opsluživanje zrakoplova („samoopsluživanje”), ili, po svom izboru;

ii. pravo izbora između konkurentskih dobavljača koji pružaju usluge zemaljskog opsluživanja zrakoplova u cijelosti ili djelomično, ako je takvim dobavljačima dopušten pristup tržištu na temelju zakona i drugih propisa svake ugovorne stranke i ako su takvi dobavljači prisutni na tržištu.

(b) Za sljedeće kategorije usluga zemaljskog opsluživanja, to jest postupanje s prtljagom, postupanje na stajanci, postupanje u vezi s gorivom i uljem, postupanje s teretom i poštom u smislu fizičkog postupanja s teretom i poštom između zračnog terminala i zrakoplova, prava iz točke (a) podtočaka i. i ii. podliježu samo fizičkim ili operativnim ograničenjima u skladu sa zakonima i drugim propisima koji se primjenjuju na državnom području druge ugovorne stranke. Ako je takvim ograničenjima isključeno samoopsluživanje i ako nema učinkovitog tržišnog natjecanja između dobavljača koji pružaju usluge zemaljskog opsluživanja, sve takve usluge moraju biti dostupne svim zračnim prijevoznicima na jednakoj i nediskriminirajućoj osnovi; cijene takvih usluga ne prelaze njihov cjelokupni trošak uključujući primjereni prinos na aktivu, nakon amortizacije.

Prodaja, lokalni izdaci i prijenos sredstava

4. Bilo koji zračni prijevoznik svake ugovorne stranke može se baviti prodajom zračnog prijevoza na području druge ugovorne stranke, izravno i/ili, po nahođenju zračnog prijevoznika, putem svojih prodajnih zastupnika, drugih posrednika koje imenuje zračni prijevoznik ili putem interneta ili bilo kojeg drugog dostupnog kanala. Svaki zračni prijevoznik ima pravo prodavati takav prijevoz i bilo koja osoba može slobodno kupiti takav prijevoz u valuti tog državnog područja ili u slobodno konvertibilnoj valuti.

5. Svaki zračni prijevoznik ima pravo bilo kada, na bilo koji način, na zahtjev, promijeniti i doznačiti lokalne prihode slobodno, bez ograničenja ili oporezivanja, u bilo kojoj slobodno konvertibilnoj valuti i po primjenjivom službenom tečaju, s državnog područja druge ugovorne stranke u svoju matičnu zemlju i, osim ako je to nesukladno s opće primjenjivim zakonima i propisima, u državu ili države po svom izboru.

6. Zračni prijevoznici svake ugovorne stranke mogu na području druge ugovorne stranke plaćati lokalne troškove, uključujući kupovinu goriva, u lokalnoj valuti. Prema vlastitom

nahodjenju, zračni prijevoznici svake ugovorne stranke mogu na području druge ugovorne stranke takve troškove plaćati u slobodno konvertibilnim valutama u skladu s lokalnim deviznim propisima.

Sporazumi o suradnji

7. Pri izvođenju ili nuđenju usluga iz ovog Sporazuma, bilo koji zračni prijevoznik ugovorne stranke može stupiti u tržišne dogovore o suradnji, kao što su sporazumi o zakupu određenog broja sjedala (*blocked-space agreements*) ili dogovori o letovima sa skupnom oznakom (*code-sharing agreements*), s:

- (a) bilo kojim zračnim prijevoznikom ili prijevoznicima ugovornih stranaka; i
- (b) bilo kojim zračnim prijevoznikom ili prijevoznicima treće zemlje; i
- (c) bilo kojim površinskim prijevoznicima, kopnom ili morem;

pod uvjetom da i. stvarni prijevoznik ima odgovarajuća prometna prava i ii. prijevoznici koji stavljaju svoje usluge na tržište imaju odgovarajuća prava u vezi s rutom u okviru relevantnih dvostranih odredaba i iii. dogovori ispunjavaju zahtjeve u vezi sa sigurnošću i tržišnim natjecanjem koji se uobičajeno primjenjuju na takve dogovore. U pogledu prodaje putničkog prijevoza koji uključuje prijevoz sa zajedničkom oznakom letova, kupac se na mjestu prodaje, ili u svakom slučaju pri prijavi ili pri ukrcaja, kada se kod povezujućeg leta ne zahtijeva prijava, obavješćuje o tome koji će pružatelji usluga prijevoza izvoditi let na pojedinačnim sektorima usluge.

Površinski prijevoz

- 8. (a) U pogledu prijevoza putnika, pružatelji usluga površinskog prijevoza ne podliježu zakonima i drugim propisima kojima se uređuje zračni promet samo radi toga što takav površinski prijevoz izvodi zračni prijevoznik pod svojim imenom. Pružatelji usluga površinskog prijevoza slobodno odlučuju o tome hoće li sklopiti sporazum o suradnji. Pri odlučivanju o bilo kakvom pojedinačnom dogovoru, pružatelji usluga površinskog prijevoza mogu, između ostalog, uzeti u obzir interese potrošača te tehnička ograničenja, gospodarska ograničenja, prostorna ograničenja i ograničenja u pogledu kapaciteta.
- (b) Nadalje, i bez obzira na bilo koju drugu odredbu ovog Sporazuma, zračnim prijevoznicima i neizravnim pružateljima usluga prijevoza tereta ugovornih stranaka dopušta se da bez ograničenja, u vezi s međunarodnim zračnim prometom, koriste bilo kakav površinski prijevoz tereta do ili s bilo kojih točaka u Izraelu i Europskoj uniji, ili u trećim zemljama, uključujući prijevoz do i od svih zračnih luka s carinskim objektima, i uključujući, prema potrebi, pravo prijevoza tereta pod carinskim nadzorom prema primjenjivim zakonima i drugim propisima. Takav teret, bilo da se kreće površinom ili zrakom, mora imati pristup carinskim postupcima i objektima u zračnim lukama.

Zračni prijevoznici mogu odabrati da sami obavljaju vlastiti površinski prijevoz ili da ga osiguraju putem dogovora s drugim površinskim prijevoznicima, uključujući površinski prijevoz koji obavljaju drugi zračni prijevoznici i neizravni pružatelji usluga zračnog prijevoza tereta. Takve usluge kombiniranog prijevoza tereta mogu se nuditi po jedinstvenoj izravnoj cijeni za kombinirani zračni i površinski prijevoz, pod uvjetom da se otpremnici ne dovedu u zabludu u vezi s činjenicama o takvom prijevozu.

Zakup

- 9. (a) Zračni prijevoznici svake ugovorne stranke imaju pravo pružanja dogovorenih usluga korištenjem zrakoplova zakupljenog, s posadom ili bez posade, od bilo kojeg zračnog prijevoznika, uključujući i zračne prijevoznike iz trećih zemalja, pod uvjetom da svi sudionici u takvim sporazumima ispunjavaju uvjete propisane na temelju zakona i drugih propisa koje ugovorne stranke uobičajeno primjenjuju na takve sporazume.
- (b) Nijedna ugovorna stranka ne zahtijeva da zračni prijevoznici koji daju svoju opremu u zakup zadrže prometna prava iz ovog sporazuma.
- (c) Zakup zrakoplova s posadom (*wet-leasing*) od zračnog prijevoznika iz treće zemlje, osim trećih zemalja navedenih u Prilogu III., od strane izraelskog zračnog prijevoznika ili zračnog prijevoznika Europske unije, kako bi se iskoristila prava predviđena ovim Sporazumom, mora biti izuzetak ili ispunjavati privremene potrebe. Podnosi se i. na prethodno odobrenje, nadležnom tijelu koje je izdalo licenciju zračnom prijevozniku koji uzima zrakoplov u zakup i ii. nadležnom tijelu druge ugovorne stranke na čijem se području planira izvođenje operacija zrakoplovom uzetim u zakup s posadom, radi informiranja.

Za potrebe ovog podstavka, izraz „zrakoplov” znači zrakoplov zračnog prijevoznika treće zemlje, na koji se ne primjenjuje zabrana letenja u Europskoj uniji i/ili Izraelu.

Franšizing i branding

- 10. Zračni prijevoznici svake ugovorne stranke imaju pravo sklapanja sporazuma o franšizingu i brandingu s poduzećima, uključujući zračne prijevoznike bilo koje ugovorne stranke ili trećih zemalja, pod uvjetom da zračni prijevoznici imaju odgovarajuće odobrenje i da ispunjavaju uvjete propisane na temelju zakona i drugih propisa koje ugovorne stranke primjenjuju na takve dogovore, posebno one kojima se zahtijeva otkrivanje identiteta zračnog prijevoznika koji izvodi uslugu.

Dodjeljivanje slotova u zračnim lukama

- 11. Svaka ugovorna stranka osigurava da se njezini postupci, smjernice i propisi za upravljanje slotovima, koji se primjenjuju u zračnim lukama na njezinom državnom području, izvođe na transparentan, učinkovit i nediskriminirajući način.

Savjetovanja u okviru Zajedničkog odbora

12. Ako ugovorna stranka vjeruje da druga ugovorna stranka krši ovaj članak, ona o tome može obavijestiti drugu ugovornu stranku i zatražiti savjetovanje u skladu s člankom 22. stavkom 4.

Članak 9.

Carine i pristojbe

1. Pri dolasku na državno područje jedne ugovorne stranke, zrakoplovi zračnih prijevoznika druge ugovorne stranke kojima se izvodi međunarodni zračni prijevoz, njihova uobičajena oprema, gorivo, maziva, potrošni tehnički materijal, zemaljska oprema, rezervni dijelovi (uključujući motore), zalihe zrakoplova (uključujući, ali ne ograničavajući se na hranu, piće, alkoholna pića, duhan i druge proizvode namijenjene za prodaju putnicima ili za upotrebu od strane putnika u ograničenim količinama tijekom leta) i drugi artikli namijenjeni za upotrebu ili upotrebljavani isključivo u vezi s radom ili opsluživanjem zrakoplova u međunarodnom zračnom prijevozu, izuzimaju se, na temelju uzajamnosti, od svih uvoznih ograničenja, poreza na imovinu i kapitalnih poreza, carina, trošarina, i sličnih pristojbi i naknada koje su (a) uvela nacionalna ili lokalna tijela ili Europska unija, i (b) koje se ne temelje na troškovima pruženih usluga, pod uvjetom da takva oprema i zalihe ostaju u zrakoplovu.

2. Izuzeće od poreza, nameta, carina, pristojbi i davanja navedenih u stavku 1. ovog članka, osim davanja temeljenih na troškovima pruženih usluga, primjenjuju se također na:

- (a) zalihe zrakoplova koje su, u razumnim granicama, unesene na državno područje ugovorne stranke ili dobavljene na državnom području ugovorne stranke i ukrane u zrakoplov za upotrebu u odlazećem zrakoplovu zračnog prijevoznika druge ugovorne stranke kojim se izvodi međunarodni zračni prijevoz, čak i kada se te zalihe koriste na dijelu puta koji se izvodi iznad navedenog državnog područja;
- (b) zemaljsku opremu i rezervne dijelove (uključujući motore) unesene na državno područje ugovorne stranke radi servisiranja, održavanja ili popravaka zrakoplova zračnog prijevoznika druge ugovorne stranke, koji se koristi u međunarodnom zračnom prijevozu;
- (c) gorivo, mazivo i potrošne tehničke materijale unesene na državno područje ugovorne stranke ili dobavljene na državnom području ugovorne stranke za upotrebu u zrakoplovu zračnog prijevoznika druge ugovorne stranke, koji se koristi u međunarodnom zračnom prijevozu, čak i kada se te zalihe koriste na dijelu puta koji se izvodi iznad navedenog državnog područja;
- (d) tiskani materijal, kako je predviđeno carinskim zakonima svake ugovorne stranke, unesen na državno područje jedne ugovorne stranke ili dobavljen na državnom području jedne ugovorne stranke i ukran za upotrebu u odlazećem zrakoplovu zračnog prijevoznika druge ugovorne stranke kojim se izvodi međunarodni zračni prijevoz, čak i kada se te zalihe koriste na dijelu puta koji se izvodi iznad navedenog državnog područja; i

(e) sigurnosnu i zaštitnu opremu za korištenje u zračnim lukama ili na teretnim terminalima.

3. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava ugovornu stranku da na nediskriminirajući način uvede poreze, davanja, carine, naknade i pristojbe za gorivo dobavljeno na njezinom državnom području za upotrebu u zrakoplovu zračnog prijevoznika koji obavlja prijevoz između dviju točaka na njezinom državnom području. Pri ulasku, boravku ili napuštanju državnog područja jedne ugovorne stranke, zračni prijevoznici druge ugovorne stranke pridržavaju se njezinih zakona i drugih propisa u vezi s prodajom, opskrbom i upotrebom zrakoplovnoga goriva.

4. Uobičajena oprema u zrakoplovu kao i materijali, zalihe i rezervni dijelovi iz stavaka 1. i 2. ovog članka koji se uobičajeno zadržavaju u zrakoplovu kojim prijevoz obavlja zračni prijevoznik jedne ugovorne stranke, mogu se iskrcati na državno područje druge ugovorne stranke samo uz odobrenje carinskih tijela te ugovorne stranke te se može zahtijevati da budu pod nadzorom ili kontrolom navedenih tijela dok se ponovno ne izvezu ili odstrane na neki drugi način u skladu s carinskim propisima.

5. Izuzeća predviđena ovim člankom mogu se također primjenjivati kada zračni prijevoznici jedne ugovorne stranke imaju ugovor s drugim zračnim prijevoznikom, koji slično koristi takva izuzeća druge ugovorne stranke, za posudbu ili prijenos artikala navedenih u stavcima 1. i 2. na državnom području druge ugovorne stranke.

6. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava bilo koju ugovornu stranku da na dijelu zračnog prijevoza između dviju točaka unutar njezinog državnog područja na kojem je dopušten ukrcaj i iskrcaj uvede poreze, davanja, carine, pristojbe ili naknade za robu koja se prodaje putnicima u zrakoplovu, osim one robe koja služi za potrošnju u zrakoplovu.

7. Odredbe ovog Sporazuma ne utječu na područje PDV-a, osim poreza na uvoz. Ovaj Sporazum ne utječe na odredbe odgovarajućih konvencija koje su na snazi između države članice Europske unije i Izraela za izbjegavanje dvostrukog oporezivanja dohotka i kapitala.

Članak 10.

Korisničke naknade za zračne luke te za zrakoplovnu opremu i usluge

1. Svaka ugovorna stranka osigurava da su korisničke naknade, koje njezina nadležna tijela za ubiranje naknada mogu nametnuti zračnim prijevoznicima druge ugovorne stranke za korištenje usluga u zračnoj plovidbi i kontrole zračnog prometa, povezane s troškovima i nediskriminirajuće. U svakom slučaju, bilo koje takve korisničke naknade određuju se za zračne prijevoznike druge ugovorne stranke pod uvjetima koji nisu manje povoljni od najpovoljnijih uvjeta koji su na raspolaganju bilo kojem drugom zračnom prijevozniku.

2. Svaka ugovorna stranka osigurava da korisničke naknade koje njezina nadležna tijela za ubiranje naknada mogu nametnuti zračnim prijevoznicima druge ugovorne stranke za korištenje zračne luke, zaštite zračnog prometa te povezane opreme

i usluga nisu nepravedno diskriminirajuće te da su pravedno raspodijeljene među kategorijama korisnika. Te naknade mogu odražavati, ali ne smiju premašiti, pune troškove koje nadležno tijelo za ubiranje naknada ima pri osiguravanju odgovarajuće zračne luke te opreme i usluga zaštite zračnog prometa u toj zračnoj luci ili u okviru sustava te zračne luke. Te naknade mogu uključivati primjereni prinos na imovinu, nakon amortizacije. Oprema i usluge za koje se naplaćuju korisničke naknade, daju se na učinkovitoj i ekonomičnoj osnovi. U svakom slučaju, ove se naknade određuju za zračne prijevoznike druge ugovorne stranke pod uvjetima koji nisu manje povoljni od najpovoljnijih uvjeta koji su na raspolaganju bilo kojem drugom zračnom prijevozniku u vrijeme određivanja naknada.

3. Svaka ugovorna stranka potiče savjetovanja između nadležnih tijela za ubiranje naknada na svom državnom području i zračnih prijevoznika koji koriste usluge i opremu ili njihovih zastupničkih tijela, te potiče nadležna tijela za ubiranje naknada da svakom korisniku zračne luke, ili zastupnicima ili udrugama korisnika zračnih luka, pruže informacije o elementima koji služe kao osnova za određivanje sustava ili razine svih naknada koje upravna tijela zračnih luka ubiru u svakoj zračnoj luci, budući da takve informacije mogu biti potrebne za omogućivanje točnog pregleda primjerenosti naknada u skladu s načelima iz stavaka 1. i 2. ovog članka. Svaka ugovorna stranka potiče nadležna tijela za ubiranje naknada da korisnicima dovoljno unaprijed dostave prethodnu obavijest o bilo kojem prijedlogu za izmjene korisničkih naknada, kako bi se tim nadležnim tijelima omogućilo da razmotre izražena stajališta korisnika prije uvođenja promjena.

4. Ne smatra se da je bilo koja ugovorna stranka, u postupcima rješavanja spora u skladu s člankom 23., prekršila odredbe ovog članka, osim ako (a) nije provela u razumnom roku pregled naknade ili postupka koji su predmet pritužbe druge ugovorne stranke; ili (b) nakon takvog pregleda nije poduzela sve mjere koje su u njezinoj moći za ispravljanje bilo koje naknade ili postupka koji nisu u skladu s ovim člankom.

Članak 11.

Određivanje cijena

1. Ugovorne stranke dopuštaju da zračni prijevoznici slobodno određuju cijene na temelju slobodnog i poštenog tržišnog natjecanja.

2. Ugovorne stranke ne zahtijevaju obavješćivanje o cijenama.

3. Nadležna tijela mogu međusobno raspravljati o pitanjima koja uključuju, ali nisu ograničena samo na cijene koje mogu biti neopravdane, neprimjerene ili diskriminirajuće.

Članak 12.

Statistika

1. Svaka ugovorna stranka dostavlja drugoj ugovornoj stranci statističke podatke koji se zahtijevaju domaćim zakonima i drugim propisima, te, na zahtjev, druge raspoložive statističke podatke koji se utemeljeno zahtijevaju za potrebe revizije izvođenja zračnog prijevoza u skladu s ovim Sporazumom.

2. Ugovorne stranke surađuju u okviru Zajedničkog odbora u skladu s člankom 22., kako bi olakšale međusobnu razmjenu statističkih podataka za potrebe praćenja razvoja zračnog prijevoza u skladu s ovim Sporazumom.

GLAVA II.

REGULATORNA SURADNJA

Članak 13.

Sigurnost zračnog prometa

1. Ne dovodeći u pitanje diskrecijsko pravo zakonodavnih tijela ugovornih stranaka, ugovorne stranke blisko surađuju u području sigurnosti zrakoplovstva s ciljem uspostavljanja, koliko je to moguće, usklađenih pravila ili uzajamnog priznavanja sigurnosnih standarda. Zajednički odbor, uz pomoć Europske agencije za sigurnost zračnog prometa, nadzire taj postupak suradnje.

2. Ugovorne stranke osiguravaju da se njihovim relevantnim zakonodavstvom, pravilima ili postupcima osigurava najmanje razina regulatornih zahtjeva i standarda u vezi sa zračnim prometom, navedena u dijelu A Priloga IV., kako je detaljno navedeno u Prilogu VI.

3. Za potrebe izvođenja zračnog prijevoza predviđenog ovim Sporazumom, nadležna tijela ugovornih stranaka međusobno priznaju valjanima svjedodžbe o plovidbenosti, svjedodžbe o osposobljenosti i licencije koje je izdala ili vrednovala jedna ili druga stranka i koje su još na snazi, pod uvjetom da su zahtjevi u vezi s takvim svjedodžbama ili licencijama najmanje jednaki minimalnim standardima koji se mogu uspostaviti u skladu s Konvencijom. Nadležna tijela mogu, međutim, za letove iznad svog državnog područja odbiti priznavanje valjanih svjedodžbi o osposobljenosti i licencija koje su takva druga nadležna tijela izdala njihovim vlastitim državljanima ili vrednovala za njihove vlastite državljanke.

4. Svaka ugovorna stranka može u bilo koje vrijeme zatražiti savjetovanje o sigurnosnim standardima koje održava druga ugovorna stranka u područjima povezanim sa zrakoplovnom opremom, letaćkom posadom, zrakoplovima i letenjem zrakoplova. Takva se savjetovanja održavaju u roku od trideset (30) dana od tog zahtjeva.

5. Ako nakon takvih savjetovanja jedna ugovorna stranka utvrdi da druga ugovorna stranka ne održava i ne primjenjuje na učinkovit način sigurnosne standarde u područjima iz stavka 4., koji su u skladu sa standardima koji su u to vrijeme uspostavljeni u skladu s Konvencijom, obavješćuje drugu ugovornu stranku o takvom nalazu i o mjerama koje smatra nužnima za ostvarivanje sukladnosti sa standardima ICAO-a. Tada druga ugovorna stranka, u dogovorenom vremenskom razdoblju, poduzima odgovarajuće korektivne mjere.

6. Ugovorne stranke osiguravaju da se zrakoplov registriran u jednoj ugovornoj stranci, za koji se sumnja da nije u skladu s međunarodnim standardima sigurnosti zračnog prometa

utvrđenim u skladu s Konvencijom i koji slijeće u zračne luke otvorene za međunarodni zračni prijevoz na državnom području druge ugovorne stranke, podvrgava inspekcijskim pregledima na stajanci koje nadležna tijela te druge ugovorne stranke provode u zrakoplovu i oko zrakoplova kako bi provjerila valjanost dokumenata zrakoplova i dokumenata posade te vidljivo stanje zrakoplova i njegove opreme.

7. Nadležna tijela bilo koje ugovorne stranke mogu poduzeti sve prikladne i trenutačne mjere, kad god utvrde da bi zrakoplov, bilo koja komponenta zrakoplova ili operacija mogli:

- (a) biti nesukladni s minimalnim standardima uspostavljenim u skladu s Konvencijom; ili
- (b) izazvati ozbiljnu zabrinutost – nastalu na temelju inspekcije iz stavka 6., u skladu s člankom 16. Konvencije – da zrakoplov ili operacija zrakoplova ne ispunjavaju minimalne standarde uspostavljene u skladu s Konvencijom; ili
- (c) izazvati ozbiljnu zabrinutost da ne postoji učinkovito održavanje i provedba minimalnih standarda uspostavljenih u skladu s Konvencijom.

8. Ako nadležna tijela jedne ugovorne stranke poduzmu mjere iz stavka 7., o poduzimanju tih mjera odmah obavješćuju nadležna tijela druge ugovorne stranke, navodeći razloge za svoje mjere.

9. Kada su za osiguravanje sigurnost operacija zračnog prijevoznika nužne hitne mjere, svaka ugovorna stranka zadržava pravo trenutačne suspenzije ili izmjene odobrenja za letenje jednog ili više zračnih prijevoznika druge ugovorne stranke.

10. Kada primjena mjera poduzetih na temelju stavaka 7. ili 9. ne prestane iako razlog za njihovo poduzimanje više ne postoji, bilo koja ugovorna stranka taj problem može uputiti Zajedničkom odboru.

Članak 14.

Zaštita zračnog prometa

1. Ugovorne stranke potvrđuju svoje obveze koje imaju jedna prema drugoj u pogledu pružanja zaštite u civilnom zračnom prometu od radnji nezakonitog uplitanja, a posebno njihove obveze u skladu s Konvencijom, Konvencijom o kažnjivim djelima i nekim drugim radnjama počinjenim u zrakoplovima, potpisanom u Tokiju 14. rujna 1963., Konvencijom o suzbijanju nezakonite otmice zrakoplova, potpisanom u Haagu 16. prosinca 1970., Konvencijom o suzbijanju nezakonitih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva, potpisanom u Montrealu 23. rujna 1971., Protokolom o suzbijanju nezakonitih djela nasilja u zračnim lukama koje služe međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, potpisanom u Montrealu 24. veljače 1988., ako su obje ugovorne stranke ujedno stranke tih konvencija, kao i sa svim drugim konvencijama i protokolima u vezi sa zaštitom civilnog zračnog prometa čije su stranke obje ugovorne stranke.

2. Na zahtjev, ugovorne stranke jedna drugoj pružaju svu potrebnu pomoć s ciljem sprečavanja otmice civilnih zrakoplova i drugih nezakonitih radnji usmjerenih protiv sigurnosti takvih zrakoplova, njihovih putnika i posade, zračnih luka i navigacijskih uređaja, te bilo koje druge prijetnje zaštiti civilnog zrakoplovstva.

3. Ugovorne stranke u svojim međusobnim odnosima djeluju sukladno standardima zaštite zračnog prometa i, ako ih primjenjuju, s preporučenim praksama koje je utvrdio i osmislio ICAO kao priloge Čikaškoj konvenciji, u mjeri u kojoj su te odredbe o zaštiti primjenjive na ugovorne stranke. Ugovorne stranke zahtijevaju da operatori zrakoplova iz njihovih registara, operatori koji svoje glavno mjesto poslovanja ili stalno boravište imaju na njihovom državnom području i operatori zračnih luka na njihovom državnom području, djeluju najmanje u skladu s takvim odredbama o zaštiti zračnog prometa.

4. Svaka ugovorna stranka osigurava da se na njezinom državnom području provode učinkovite mjere za zaštitu zrakoplova, za sigurnosni pregled putnika i njihove ručne prtljage te za izvođenje odgovarajućih provjera posade, tereta (uključujući zadržanu prtljagu) i zaliha zrakoplova, prije i tijekom ukrcaja ili utovara, te da su te mjere prilagođene kako bi se njima moglo odgovoriti na povećanu prijetnju. Svaka se ugovorna stranka slaže da se od njezinih zračnih prijevoznika može zahtijevati da poštuju odredbe o zaštiti zračnog prometa iz stavka 3., koje druga ugovorna stranka zahtijeva pri ulasku, izlasku ili tijekom boravka na državnom području te druge ugovorne stranke. Kada je jedna ugovorna stranka obaviještena o posebnoj prijetnji za određeni let ili određenu seriju letova na državno područje ili s državnog područja druge ugovorne stranke, ona o tome obavješćuje drugu ugovornu stranku te u skladu sa stavkom 6. može odlučiti o posebnim zaštitnim mjerama kako bi se uzela u obzir posebna prijetnja.

5. Ugovorne stranke slažu se da će raditi na postizanju uzajamnog priznavanja standarda zaštite. S tim ciljem uspostavljaju upravne dogovore kojima se omogućuju savjetovanja o postojećim ili planiranim mjerama zaštite zračnog prometa te suradnja i razmjena informacija o mjerama kontrole kvalitete koje provode ugovorne stranke. Ugovorna stranka može također zatražiti suradnju druge ugovorne stranke s ciljem ocjene ispunjavaju li određene mjere zaštite te druge ugovorne stranke zahtjeve ugovorne stranke koja je to zatražila. Uzimajući u obzir rezultate ocjena, ugovorna stranka koja je dala zahtjev može odlučiti da se na državnom području druge ugovorne stranke primjenjuje mjere zaštite jednakog standarda, kako bi se putnici u provozu, prtljaga u provozu i/ili teret u provozu mogli izuzeti od ponovnog sigurnosnog pregleda na državnom području ugovorne stranke koja je dala zahtjev. Ovakva se odluka priopćava drugoj ugovornoj stranci.

6. Svaka ugovorna stranka, također, djeluje s naklonošću na svaki zahtjev druge ugovorne stranke za uvođenje razumnih posebnih mjera zaštite, kako bi se odgovorilo na određenu prijetnju. Osim u hitnom slučaju, svaka ugovorna stranka unaprijed obavješćuje drugu ugovornu stranku o bilo kakvim posebnim mjerama zaštite koje namjerava uvesti, a koje bi

mogle imati značajan financijski i operativni učinak na usluge zračnog prijevoza koje se izvode na temelju ovog Sporazuma. Bilo koja ugovorna stranka može zatražiti sastanak Zajedničkog odbora radi rasprave o takvim mjerama zaštite, kako je predviđeno u članku 22. ovog Sporazuma.

7. Ako se pojavi prijetnja ili se dogodi otmica civilnog zrakoplova ili druge nezakonite radnje usmjerene protiv sigurnosti takvih zrakoplova, njihovih putnika i posade, zračnih luka ili navigacijskih uređaja, ugovorne stranke pomažu jedna drugoj olakšavanjem komunikacija i drugim primjerenim mjerama usmjerenim na brzo i sigurno okončanje takvog događaja ili prijetnje.

8. Svaka ugovorna stranka poduzima sve mjere koje smatra izvedivima, kako bi osigurala da se zrakoplov koji je predmet nezakonite otmice ili drugih djela nezakonitog ometanja, koji se nalazi na tlu na njezinom državnom području, zadrži na tlu, osim ako je njegov odlazak nužno potreban radi prevladavajuće dužnosti zaštite ljudskog života. Kad god je to izvedivo, ovakve se mjere poduzimaju na temelju uzajamnih savjetovanja.

9. Ako ugovorna stranka ima opravdane razloge za sumnju da se druga ugovorna stranka ne pridržava odredaba o zaštiti zračnog prometa iz ovog članka, ta ugovorna stranka može zatražiti trenutačno savjetovanje s drugom ugovornom strankom.

10. Ne dovodeći u pitanje članak 4., nepostizanje zadovoljavajućeg sporazuma u roku od petnaest (15) dana od dana primitka takvog zahtjeva predstavlja osnovu za odbijanje, opoziv, ograničavanje ili uvođenje uvjeta za odobrenje, za jednog ili više zračnih prijevoznika te druge ugovorne stranke.

11. Ako je to potrebno radi neposredne i izuzetne prijetnje, ugovorna stranka može poduzeti privremene mjere prije isteka roka od petnaest (15) dana.

12. Ne dovodeći u pitanje potrebu za trenutačnim mjerama za zaštitu sigurnosti prijevoza, ugovorne stranke potvrđuju da će pri razmatranju mjera zaštite svaka ugovorna stranka ocijeniti moguće štetne gospodarske i operativne učinke na izvođenje usluga zračnog prijevoza u skladu s ovim Sporazumom, te da će, osim ako je to ograničeno zakonom, uzeti u obzir takve čimbenike pri određivanju koje su mjere potrebne i primjerene za rješavanje tih problema povezanih sa zaštitom.

13. Svaka mjera poduzeta u skladu sa stavcima 10. ili 11. prekida se kada se druga ugovorna stranka uskladi s odredbama ovog članka.

14. Bez obzira na ovaj članak, ugovorne se stranke slažu da nijedna stranka nije obvezna otkriti informacije koje bi mogle štetiti nacionalnoj sigurnosti svake od ugovornih stranaka.

Članak 15.

Upravljanje zračnim prometom

1. Ugovorne stranke obvezuju se na blisku suradnju u području upravljanja zračnim prometom, s ciljem proširenja

jedinstvenog europskog neba na Izrael, kako bi se poboljšala sigurnost i sveukupna učinkovitost za opći zračni promet, optimizirali kapaciteti i smanjila kašnjenja. S tim ciljem Izrael treba uključiti u Odbor za jedinstveno nebo kao promatrača. Zajednički odbor prati ovaj proces suradnje.

2. S ciljem olakšavanja primjene zakonodavstva o jedinstvenom europskom nebu na njihovim područjima:

(a) Izrael poduzima mjere potrebne za prilagodbu svojih institucionalnih struktura upravljanja zračnim prometom jedinstvenom europskom nebu, posebno osnivanjem odgovarajućih nacionalnih nadzornih tijela koja su najmanje funkcionalno neovisna o pružateljima usluga u zračnoj plovidbi; i

(b) Europska unija uključuje Izrael u odgovarajuće operativne inicijative u područjima usluga u zračnoj plovidbi, zračnog prostora i interoperabilnosti, koje proizlaze iz jedinstvenog europskog neba, posebno putem odgovarajućeg usklađivanja sa SESAR-om.

3. (a) Ugovorne stranke osiguravaju da njihovo relevantno zakonodavstvo, pravila ili postupci sadrže, najmanje, regulatorne zahtjeve i standarde u vezi sa zračnim prijevozom, koji su navedeni u Prilogu IV. dijelu B odjeljku A, kako je detaljno opisano u Prilogu VI.

(b) Ugovorne stranke nastoje djelovati u skladu s regulatornim zahtjevima i standardima Europske unije u vezi sa zračnim prijevozom, koji su navedeni u Prilogu IV. dijelu B odjeljku B, kako je detaljno opisano u Prilogu VI.

Članak 16.

Okoliš

1. Ugovorne stranke priznaju važnost zaštite okoliša pri razvoju i provedbi međunarodne zrakoplovne politike.

2. Ugovorne stranke potvrđuju da su potrebne učinkovite globalne, regionalne, nacionalne i/ili lokalne mjere za smanjenje utjecaja civilnog zračnog prometa na okoliš.

3. Ugovorne stranke priznaju važnost zajedničkog rada i rada u okviru višestranih rasprava, kako bi se razmotrili i smanjili učinci zrakoplovstva na okoliš i gospodarstvo, te kako bi se osiguralo da su bilo kakve ublažavajuće mjere u potpunosti u skladu s ciljevima ovog Sporazuma.

4. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači u smislu ograničavanja ovlasti nadležnih tijela ugovorne stranke da poduzimaju sve potrebne mjere kako bi spriječila ili drukčije riješila utjecaj zračnog prometa na okoliš, pod uvjetom da se takve mjere primjenjuju bez razlikovanja u pogledu državljanstva.

5. Ugovorne stranke osiguravaju da njihovo relevantno zakonodavstvo, pravila ili postupci sadrže, najmanje, regulatorne zahtjeve i standarde u vezi sa zračnim prijevozom, koji su navedeni u Prilogu IV. dijelu C, kako je detaljno opisano u Prilogu VI.

Članak 17.**Odgovornost zračnog prijevoznika**

1. Ugovorne stranke potvrđuju svoje obveze koje proizlaze iz Konvencije o izjednačavanju nekih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu, sastavljene 28. svibnja 1999. u Montrealu (Montrealska konvencija).

2. Ugovorne stranke osiguravaju da njihovo relevantno zakonodavstvo, pravila ili postupci sadrže, najmanje, regulatorne zahtjeve i standarde u vezi sa zračnim prijevozom, koji su navedeni u Prilogu IV. dijelu D, kako je detaljno opisano u Prilogu VI.

Članak 18.**Prava potrošača i zaštita osobnih podataka**

Ugovorne stranke osiguravaju da njihovo relevantno zakonodavstvo, pravila ili postupci sadrže, najmanje, regulatorne zahtjeve i standarde u vezi sa zračnim prijevozom, koji su navedeni u Prilogu IV. dijelu E, kako je detaljno opisano u Prilogu VI.

Članak 19.**Računalni sustavi rezervacija**

Ugovorne stranke primjenjuju svoje zakone i druge propise, uključujući pravila tržišnog natjecanja, na operacije računalnih sustava rezervacija na pravednoj i nediskriminirajućoj osnovi. Prema računalnim sustavima rezervacija, zračnim prijevoznicima i putničkim agencijama jedne ugovorne stranke postupa se na jednak način kao i prema računalnim sustavima rezervacije, zračnim prijevoznicima i putničkim agencijama koje djeluju na državnom području druge ugovorne stranke.

Članak 20.**Socijalni aspekti**

Ugovorne stranke osiguravaju da njihovo relevantno zakonodavstvo, pravila ili postupci sadrže, najmanje, regulatorne zahtjeve i standarde u vezi sa zračnim prijevozom, koji su navedeni u Prilogu IV. dijelu F, kako je detaljno opisano u Prilogu VI.

GLAVA III.**INSTITUCIONALNE ODREDBE****Članak 21.****Tumačenje i provedba**

1. Ugovorne stranke poduzimaju sve odgovarajuće mjere, bilo opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjavanje obveza koje proizlaze iz ovog Sporazuma i suzdržavaju se od bilo kakvih mjera koje bi mogle ugroziti postizanje ciljeva ovog Sporazuma.

2. Svaka je ugovorna stranka na svom državnom području odgovorna za pravilnu provedbu ovog Sporazuma a posebno

regulatornih zahtjeva i standarda u vezi sa zračnim prijevozom, koji su navedeni u Prilogu IV., kako je detaljno opisano u Prilogu VI.

3. Svaka ugovorna stranka pruža drugoj ugovornoj stranci sve potrebne informacije i pomoć, u skladu s primjenjivim pravom odgovarajuće ugovorne stranke, u slučaju istraga o mogućim kršenjima koje ta druga ugovorna stranka provodi u okviru svojih nadležnosti, kako je predviđeno ovim Sporazumom.

4. Kad god ugovorne stranke djeluju na temelju ovlasti koje su im dodijeljene ovim Sporazumom, u vezi s pitanjima koja su od interesa za drugu ugovornu stranku i koja se odnose na tijela ili poduzeća druge ugovorne stranke, nadležna tijela druge ugovorne stranke moraju o tome biti potpuno obaviještena te im se mora dati prilika da u vezi s tim daju primjedbe prije donošenja konačne odluke.

Članak 22.**Zajednički odbor**

1. Ovim se osniva odbor sastavljen od predstavnika ugovornih stranaka (dalje u tekstu Zajednički odbor), koji je odgovoran za upravljanje ovim Sporazumom i koji osigurava njegovu pravilnu provedbu. U tu svrhu, on daje preporuke i donosi odluke u slučajevima predviđenim ovim Sporazumom.

2. Odluke Zajedničkog odbora donose se jednoglasno i obvezujuće su za ugovorne stranke. Ugovorne stranke ih primjenjuju u skladu s vlastitim pravilima.

3. Zajednički odbor donosi svoj poslovnik.

4. Zajednički odbor se sastaje ako i kada je to potrebno, ali najmanje jedanput godišnje. Bilo koja ugovorna stranka može zatražiti sazivanje sastanka.

5. Ugovorna stranka može također zatražiti sastanak Zajedničkog odbora nastojeći riješiti bilo koje pitanje u vezi s tumačenjem ili primjenom ovog Sporazuma. Takav sastanak započinje u najkraćem mogućem roku, ali najkasnije dva mjeseca od primitka zahtjeva, osim ako se ugovorne stranke dogovore drukčije.

6. U svrhu pravilne provedbe ovog Sporazuma, ugovorne stranke razmjenjuju informacije i, na zahtjev bilo koje ugovorne stranke, održavaju savjetovanja unutar Zajedničkog odbora.

7. Ako prema mišljenju jedne od ugovornih stranaka, druga ugovorna stranka ne provodi pravilno odluku Zajedničkog odbora, ta ugovorna stranka može zatražiti da Zajednički odbor raspravi o tom problemu. Ako Zajednički odbor ne može riješiti problem u roku od dva mjeseca od upućivanja, ugovorna stranka koja je zatražila raspravu može poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere u skladu s člankom 24.

8. U odlukama Zajedničkog odbora navodi se datum njihove provedbe u ugovornim strankama i bilo koje druge informacije koje se mogu odnositi na gospodarske subjekte.

9. Ne dovodeći u pitanje stavak 2., ako Zajednički odbor odluku o problemu koji mu je upućen ne donese u roku od šest mjeseci od dana upućivanja, ugovorne stranke mogu poduzeti odgovarajuće privremene zaštitne mjere u skladu s člankom 24.

10. Zajednički odbor proučava pitanja u vezi s bilateralnim ulaganjima s većinskim udjelom, ili promjene u stvarnoj kontroli zračnih prijevoznika ugovornih stranaka.

11. Zajednički odbor također razvija suradnju:

- (a) izvođenjem svojih posebnih zadaća u vezi s procesom regulatorne suradnje, kako je utvrđeno u glavi II. ovog Sporazuma;
- (b) poticanjem razmjena stručnjaka u području novih zakonodavnih ili regulatornih inicijativa i razvoja, uključujući razmjenu u područjima zaštite, sigurnosti, okoliša, zrakoplovne infrastrukture (uključujući slotove), okružja tržišnog natjecanja i zaštite potrošača;
- (c) redovitim proučavanjem socijalnih učinaka Sporazuma pri njegovoj provedbi, posebno u području zapošljavanja, te oblikovanjem odgovarajućih odgovora na pitanja koja se smatraju utemeljenim;
- (d) dogovaranjem, na temelju konsenzusa, o prijedlozima, pristupima ili dokumentima postupovne prirode koji su izravno povezani s funkcioniranjem ovog Sporazuma;
- (e) razmatranjem mogućih područja za daljnji razvoj ovog Sporazuma, uključujući preporuke za izmjene ovog Sporazuma; i
- (f) rješavanjem primjene Priloga IV. odjeljka A.1 (popis zračnih prijevoznika na koje se primjenjuje zabrana letenja).

12. Ugovorne stranke imaju zajednički cilj postizanja što većih prednosti za potrošače, zračne prijevoznike, radnu snagu i zajednice obih strana, proširivanjem ovog Sporazuma tako da uključuje treće zemlje. U tu svrhu Zajednički odbor radi na razvoju prijedloga u pogledu uvjeta i postupaka, uključujući bilo kakve potrebne izmjene ovog Sporazuma, koji bi bili potrebni za pristup trećih zemalja ovom Sporazumu.

Članak 23.

Rješavanje sporova i arbitraža

1. Bilo koja ugovorna stranka može, putem diplomatskih kanala, uputiti Vijeću za pridruživanje uspostavljenom u skladu sa Sporazumom o pridruživanju, bilo koji spor koji se odnosi na primjenu ili tumačenje ovog Sporazuma, koji nije bio riješen u skladu s člankom 22. Za potrebe ovog članka, Vijeće za pridruživanje, uspostavljeno u skladu sa Sporazumom o pridruživanju, djeluje kao Zajednički odbor.

2. Vijeće za pridruživanje može riješiti spor putem odluke.

3. Ugovorne stranke poduzimaju mjere potrebne za provedbu odluke iz stavka 2.

4. Ako ugovorne stranke ne mogu riješiti spor u skladu sa stavkom 2., spor se, na zahtjev bilo koje ugovorne stranke, podnosi arbitražnom sudu sastavljenom od tri arbitra, u skladu s niže navedenim postupkom:

- (a) svaka ugovorna stranka imenuje arbitra u roku od šezdeset (60) dana od dana kada je od druge ugovorne stranke diplomatskim putem primila obavijesti o zahtjevu za arbitražu arbitražnog suda; trećeg arbitra ugovorne stranke imenuju u roku od dodatnih šezdeset (60) dana. Ako jedna od ugovornih stranaka ne imenuje arbitra u dogovorenom roku, ili ako se treći arbitar ne imenuje u dogovorenom roku, svaka ugovorna stranka može od predsjednika Vijeća ICAO-a zatražiti da imenuje jednog ili više arbitara, prema potrebi;
- (b) treći arbitar, koji se imenuje u skladu s uvjetima iz točke (a), mora biti državljanin treće države koja u vrijeme imenovanja ima diplomatske odnose sa svakom od ugovornih stranaka, te djeluje kao predsjednik arbitražnog suda;
- (c) arbitražni sud dogovara svoj poslovnik; i
- (d) podložno konačnoj odluci arbitražnog suda, ugovorne stranke ravnopravno dijele troškove arbitraže.

5. Na zahtjev ugovorne stranke, dok se ne donese konačna odluka arbitražnog suda, arbitražni sud može od druge ugovorne stranke zahtijevati da provede privremene zaštitne mjere.

6. Arbitražni sud mora nastojati da se bilo koja privremena ili konačna odluka donese jednoglasno. Kada jednoglasna odluka nije moguća, arbitražni sud donosi odluke većinom glasova.

7. Ako jedna od ugovornih stranaka ne postupi u skladu s odlukom arbitražnog suda donesenom u skladu s uvjetima iz ovog članka, u roku od trideset (30) dana od obavijesti o gore navedenoj odluci, druga ugovorna stranka može, onoliko dugo koliko to kršenje traje, ograničiti, obustaviti ili opozvati prava ili povlastice koje je u skladu s uvjetima ovog Sporazuma dala ugovornoj stranci u pristupu.

Članak 24.

Zaštitne mjere

1. Ugovorne stranke poduzimaju sve opće i posebne mjere potrebne za ispunjavanje svojih obveza iz ovog Sporazuma. Moraju se pobrinuti da se postignu ciljevi navedeni u ovom Sporazumu.

2. Ako bilo koja ugovorna stranka smatra da druga ugovorna stranka nije ispunila određenu obvezu iz ovog Sporazuma, može poduzeti odgovarajuće mjere. Zaštitne mjere su u pogledu njihovog opsega i trajanja ograničene na ono što je nužno potrebno za popravljivanje stanja ili održavanje ravnoteže ovog Sporazuma. Prednost se daje onim mjerama koje najmanje ometaju funkcioniranje ovog Sporazuma.

3. Ugovorna stranka koja namjerava poduzeti zaštitne mjere, o tome obavješćuje drugu ugovornu stranku putem Zajedničkog odbora, navodeći sve relevantne informacije.

4. Ugovorne stranke odmah započinju savjetovanje unutar Zajedničkog odbora s ciljem pronalaženja zajedničkog prihvatljivog rješenja.

5. Ne dovodeći u pitanje članak 3. stavak 1. točku (d) (Odobrenje), članak 4. stavak 1. točku (d) (Odbijanje, opoziv, obustava ili ograničavanje odobrenja), članak 13. (Sigurnost zračnog prometa) i članak 14. (Zaštita zračnog prometa), predmetna ugovorna stranka ne može poduzeti zaštitne mjere prije isteka roka od jednog mjeseca od dana dostavljanja obavijesti iz stavka 3., osim ako se postupak savjetovanja iz stavka 4. završi prije isteka navedenog vremenskog roka.

6. Predmetna ugovorna stranka bez odgode obavješćuju Zajednički odbor o poduzetim mjerama, navodeći sve relevantne informacije.

7. Bilo koja mjera poduzeta u skladu s uvjetima iz ovog članka obustavlja se čim se druga ugovorna stranka uskladi s odredbama ovog Sporazuma.

Članak 25.

Zemljopisno proširenje Sporazuma

Ugovorne stranke obvezuju se da će održavati trajni dijalog kako bi osigurale koherentnost ovog Sporazuma s Barcelonskim procesom te da će, kao krajnjem cilju, težiti zajedničkom euro-mediteranskom zračnom prostoru. Stoga će se u okviru Zajedničkog odbora, u skladu s člankom 22. stavkom 11., raspraviti mogućnost uzajamnog dogovora o izmjeni s ciljem uvažavanja sličnih euro-mediteranskih sporazuma o zračnom prometu.

Članak 26.

Odnos prema drugim sporazumima

1. Odredbama ovog Sporazuma ukidaju se odgovarajuće odredbe postojećih dvostranih sporazuma i dogovora između Izraela i država članica. Međutim, bez obzira na bilo koju odredbu ovog Sporazuma, postojeća prometna prava, dogovori o zaštiti koji proizlaze iz tih dvostranih dogovora ili drugi dogovori koji nisu obuhvaćeni ovim Sporazumom ili koji su povoljniji, mogu se i dalje primjenjivati. Što se tiče zračnih prijevoznika, takva prava i dogovore mogu nastaviti primjenjivati:

(a) zračni prijevoznici Europske unije, pod uvjetom da pri primjeni takvih postojećih prava ili drugih dogovora nema diskriminacije između zračnih prijevoznika Europske unije na temelju državljanstva;

(b) zračni prijevoznici Države Izraela.

2. Ako ugovorne stranke postanu stranke višestranog sporazuma ili potvrde odluku koju je usvojio ICAO ili neka druga međunarodna organizacija o pitanjima obuhvaćenim ovim Sporazumom, savjetuju se u Zajedničkom odboru s ciljem utvrđivanja treba li ovaj Sporazum izmijeniti kako bi se uvažili takvi razvoji.

3. Ovim se Sporazumom ne dovodi u pitanje bilo koja odluka dviju ugovornih stranaka o provedbi budućih preporuka koje može donijeti ICAO. Ugovorne stranke neće navoditi ovaj Sporazum ili bilo koji njegov dio kao temelj za protivljenje razmatranju alternativnih politika u ICAO-u o bilo kojem pitanju obuhvaćenom ovim Sporazumom.

4. Ugovorne stranke se slažu da nema nikakvih ograničenja ili sprečavanja budućih dogovora o zaštiti između vlade Države Izraela i vlada pojedinačnih država članica Europske unije u područjima zaštite koji su izvan područja isključive nadležnosti EU-a. Međutim, ugovorne stranke se slažu da, i. kada je to moguće i kada je to u skladu s člankom 14. stavkom 5., daju prednost zaključivanju dogovora o zaštiti na razini EU-a, i ii. Zajedničkom odboru daju relevantne informacije o takvim dvostranim dogovorima o zaštiti, u skladu s člankom 14. stavkom 14.

Članak 27.

Izmjene

1. Ako jedna od ugovornih stranaka želi izmijeniti odredbe ovog Sporazuma, ona o tome na odgovarajući način obavješćuje Zajednički odbor. Izmjena ovog Sporazuma stupa na snagu u skladu s člankom 30.

2. Na prijedlog jedne ugovorne stranke i u skladu s ovim člankom, Zajednički odbor može donijeti odluku o izmjeni Priloga ovom Sporazumu.

3. Ovim se Sporazumom ne dovodi u pitanje pravo svake ugovorne stranke, podložno poštovanju načela nediskriminacije i odredbama ovog Sporazuma, da jednostrano donese novo zakonodavstvo ili izmijeni svoje postojeće zakonodavstvo u području zračnog prometa, navedeno u Prilogu IV. ovom Sporazumu, u odnosu na načelo nediskriminacije i u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

4. Kada jedna od ugovornih stranaka razmatra novo zakonodavstvo ili izmjenu zakonodavstva u području zračnog prometa navedenog u Prilogu IV., ona o tome, prema potrebi i ako je moguće, obavješćuje drugu ugovornu stranku. Davanje takvih informacija i, na zahtjev jedne od ugovornih stranaka, preliminarna razmjena gledišta, može se obaviti u Zajedničkom odboru.

5. Svaka ugovorna stranka redovito i u najkraćem mogućem roku obavješćuje drugu ugovornu stranku o novodonesenom zakonodavstvu ili o izmjeni postojećeg zakonodavstva u području zračnog prometa navedenog u Prilogu IV. Davanje takvih informacija može se obaviti u Zajedničkom odboru. Na zahtjev bilo koje ugovorne stranke, u Zajedničkom odboru se u roku od šezdeset dana održava razmjena mišljenja o učincima takvog novog zakonodavstva ili izmjene na pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma.

6. Kako bi se zaštitilo pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma, Zajednički odbor:

(a) donosi odluku o izmjeni Priloga IV. i/ili Priloga VI. ovom Sporazumu, kako bi se u njih, ako je to potrebno na temelju uzajamnosti, uključilo odnosno novo zakonodavstvo ili izmjena; ili

- (b) donosi odluku kojom potvrđuje da odnosno novo zakonodavstvo ili izmjenu treba smatrati sukladnima ovom Sporazumu; ili
- (c) odlučuje o bilo kojim drugim mjerama, koje treba usvojiti u razumnome roku, u vezi s odnosnim novim zakonodavstvom ili izmjenom.

Članak 28.

Raskid

1. Ovaj je Sporazum sklopljen na neograničeno vrijeme.
2. Svaka ugovorna stranka može u bilo koje vrijeme dati pisanu obavijest diplomatskim putem drugoj ugovornoj stranci o svojoj odluci da raskine ovaj Sporazum. Takva se obavijest istodobno dostavlja i ICAO-u. Ovaj Sporazum prestaje važiti u ponoć po GMT-u na kraju važeće prometne sezone IATA-e jednu godinu nakon datuma pisane obavijesti o raskidu, osim ako se sporazumom ugovornih stranaka obavijest o otkazu povuče prije isteka ovog roka.

Članak 29.

Registracija pri Međunarodnoj organizaciji civilnog zrakoplovstva i tajništvu Ujedinjenih naroda

Ovaj Sporazum i sve njegove izmjene registriraju se pri ICAO-u i pri tajništvu UN-a.

Članak 30.

Primjena i stupanje na snagu

1. Ovaj se sporazum primjenjuje privremeno, u skladu s nacionalnim pravima ugovornih stranaka, od datuma kada ga potpišu obje ugovorne stranke.
2. Ovaj Sporazum stupa na snagu mjesec dana od datuma posljednjeg pisma u razmjeni diplomatskih nota između ugovornih stranaka, kojom se potvrđuje da su završeni svi postupci koji su potrebni za stupanje ovog Sporazuma na snagu. Za potrebe ove razmjene, Izrael dostavlja glavnom tajništvu Vijeća Europske unije svoju diplomatsku notu upućenu Europskoj uniji i njezinim državama članicama, a glavno tajništvo Vijeća Europske unije dostavlja Izraelu diplomatsku notu Europske unije i njezinih država članica. Diplomatska nota Europske unije i njezinih država članica sadrži priopćenje svake od država članica, kojim se potvrđuje da su završeni njezini postupci potrebni za stupanje ovog Sporazuma na snagu.

U POTVRDU TOGA, dolje potpisani, koji su za to valjano ovlašteni, potpisali su ovaj Sporazum.

Sastavljeno u Luksemburgu desetog lipnja godine dvije tisuće i trinaeste, što odgovara drugom danu Tamuza godine pet tisuća sedamsto i sedamdeset treće po hebrejskom kalendaru, u dva primjerka, na bugarskom, češkom, danskom, nizozemskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, njemačkom, grčkom, mađarskom, talijanskom, latvijskom, litavskom, malteškom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i hebrejskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
Cette signature engage également la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.
Diese Unterschrift bindet zugleich die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

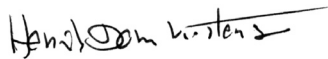
За Република България

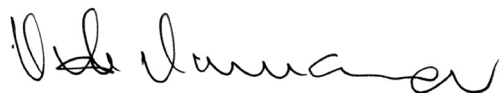
Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

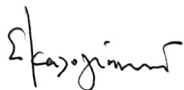
Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

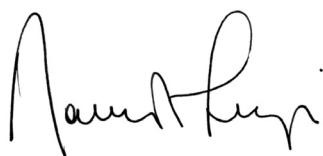
Por el Reino de España

Pour la République française

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour le Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

Għal Malta

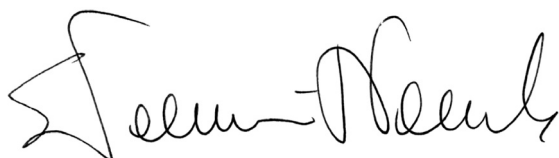
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

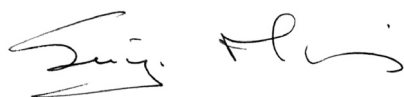
Für die Republik Österreich

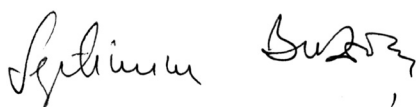
W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

Ingegerd Bendroth

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Jeff Hume

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

בשם ממשלת מדינת ישראל

PRILOG I.

DOGOVORENE USLUGE I UTVRĐENE RUTE

1. Ovaj Prilog podliježe prijelaznim odredbama sadržanim u Prilogu II. ovom Sporazumu.
2. Svaka ugovorna stranka dodjeljuje zračnim prijevoznicima druge ugovorne stranke prava pružanja usluga zračnog prijevoza na dolje navedenim rutama:
 - (a) za zračne prijevoznike Europske unije:

Točke u Europskoj uniji – jedna ili više međutočaka u državama Euromeda ⁽¹⁾, državama ECAA-e ⁽²⁾ ili državama navedenim u Prilogu III. – jedna ili više točaka u Izraelu;
 - (b) za zračne prijevoznike Izraela:

Točke u Izraelu – jedna ili više međutočaka u državama Euromeda, državama ECAA-e ili državama navedenim u Prilogu III. – jedna ili više točaka u Europskoj uniji.
3. Usluge koje se izvode u skladu sa stavkom 2. ovog Priloga započinju ili završavaju na državnom području Izraela, za izraelske zračne prijevoznike, a na državnom području Europske unije, za zračne prijevoznike Europske unije.
4. Zračni prijevoznici svake ugovorne stranke mogu na bilo kojem letu ili na svim letovima, prema svom nahođenju:
 - (a) izvoditi letove u jednom od smjerova ili u oba smjera;
 - (b) kombinirati različite brojeve letova unutar jedne operacije zrakoplova;
 - (c) izvoditi letove do međutočaka, kako je navedeno u stavku 2. ovog Priloga, i do točaka na državnim područjima ugovornih stranaka, u bilo kojoj kombinaciji i bilo kojim redosljedom;
 - (d) izostaviti zaustavljanja na bilo kojoj točki ili točkama;
 - (e) prenijeti promet s bilo kojeg svog zrakoplova na bilo koji drugi svoj zrakoplov, u bilo kojem trenutku;
 - (f) pristajati na bilo kojim točkama, bilo unutar ili izvan državnog područja bilo koje ugovorne stranke, ne dovodeći u pitanje članak 2. stavak 2. (Prometna prava) ovog Sporazuma;
 - (g) obavljati tranzitni promet kroz državno područje druge ugovorne stranke; i
 - (h) kombinirati prijevoz istim zrakoplovom, bez obzira gdje taj prijevoz započinje.
5. Svaka ugovorna stranka dopušta svakom zračnom prijevozniku da odredi učestalost i kapacitet međunarodnog zračnog prijevoza koji nudi, na temelju komercijalnih potreba tržišta. U skladu s ovim pravom, nijedna ugovorna stranka ne ograničava jednostrano opseg prometa, učestalost ili redovitost prijevoza, ili tip ili tipove zrakoplova kojima zračni prijevoznici druge ugovorne stranke obavljaju prijevoz, osim radi carinskih, tehničkih i operativnih razloga te radi zaštite okoliša ili zaštite zdravlja, ili primjenom članka 7. ovog Sporazuma.
6. Zračni prijevoznici svake ugovorne stranke mogu obavljati prijevoz, uključujući prijevoz u okviru dogovora o letovima sa skupnom oznakom (*code share agreements*), do bilo kojih točaka koje se nalaze u trećoj zemlji koja nije uključena u utvrđene rute, pod uvjetom da ne koriste prava pete slobode.
7. Bez obzira na bilo koje druge odredbe ovog Priloga, ovim se Sporazumom ne daju bilo kakva prava kojima se dopušta izvođenje međunarodnog zračnog prijevoza u, iz i kroz državno područje treće zemlje koja nema diplomatske odnose sa svim ugovornim strankama.

⁽¹⁾ Države „EUROMED-a” su Maroko, Alžir, Tunis, Libija, Egipat, Libanon, Jordan, Izrael, Palestinsko područje, Sirija i Turska.

⁽²⁾ „Države ECAA-e” su države koje su stranke u Višestranom sporazumu o uspostavljanju europskog zajedničkog zračnog prostora: države članice Europske unije, Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, bivša jugoslavenska republika Makedonija, Republika Island, Republika Crna Gora, Kraljevina Norveška, Rumunjska, Republika Srbija i Kosovo u skladu s rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda br. 1244.

PRILOG II.

PRIJELAZNE ODREDBE

1. Bez obzira na stavke 2. i 3. ovog Priloga, sva prava, uključujući prometna prava i povoljnije tretmane koji su već bili odobreni dvostranim sporazumima ili dogovorima između Izraela i država članica Europske unije koji postoje na dan potpisa ovog Sporazuma, i dalje će se provoditi u skladu s odredbama članka 3. ovog Sporazuma. Što se tiče zračnih prijevoznika, takva prava i dogovore mogu nastaviti koristiti:

(a) zračni prijevoznici Europske unije, pod uvjetom da pri primjeni takvih postojećih prava ili drugih dogovora nema diskriminacije između zračnih prijevoznika Europske unije na temelju državljanstva;

(b) zračni prijevoznici Države Izraela.

2. Za prijevoz putnika, tereta i/ili pošte, posebno ili u kombinaciji, zračni prijevoznici Izraela i država članica Europske unije imaju pravo koristiti prava 3. i 4. slobode na određenim rutama, u skladu sa sljedećim prijelaznim odredbama:

(a) Od datuma potpisa ovog Sporazuma i to samo za redoviti zračni prijevoz:

i. za svaku rutu, osim za one navedene u Prilogu V., odobreni zračni prijevoznici imaju pravo izvoditi onaj broj tjednih letova koji je na raspolaganju na temelju odgovarajućih primjenjivih dvostranih sporazuma ili dogovora ili sedam (7) letova tjedno, ovisno o tome što je više; i

ii. za rute navedene u Prilogu V., odobreni zračni prijevoznici imaju pravo izvoditi onaj broj tjednih letova koji je naveden u Prilogu V.

Od datuma potpisa ovog Sporazuma, nema nikakvih ograničenja u vezi s brojem odobrenih zračnih prijevoznika po ruti za svaku ugovornu stranku.

(b) Od prvog dana prve ljetne sezone IATA-e nakon datuma potpisa ovog Sporazuma, i to samo za redoviti zračni prijevoz, odobreni zračni prijevoznici imaju pravo izvoditi:

i. za rute navedene u dijelu A Priloga V. ovom Sporazumu, tri (3) dodatna leta tjedno u odnosu na broj tjednih letova određen u dijelu A Priloga V.; i

ii. za bilo koju drugu rutu, uključujući rute navedene u dijelu B Priloga V., sedam (7) dodatnih letova tjedno u odnosu na broj tjednih letova koji proizlazi iz primjene gornje točke (a) podtočke i. i ii.

(c) Od prvog dana druge ljetne sezone IATA-e nakon datuma potpisa ovog Sporazuma, i to samo za redoviti zračni prijevoz, odobreni zračni prijevoznici imaju pravo izvoditi:

i. za rute navedene u dijelu A Priloga V. ovom Sporazumu, tri (3) dodatna leta tjedno u odnosu na broj tjednih letova koji proizlazi iz primjene gornje točke (b) podtočke i.; i

ii. za bilo koju drugu rutu, uključujući rute navedene u dijelu B Priloga V., sedam (7) dodatnih letova tjedno u odnosu na broj tjednih letova koji proizlazi iz primjene gornje točke (b) podtočke ii.

(d) Podložno donjem stavku 4., od prvog dana treće ljetne sezone IATA-e nakon datuma potpisa ovog Sporazuma, i to samo za redoviti zračni prijevoz, odobreni zračni prijevoznici imaju pravo izvoditi:

i. za rutu navedene u dijelu A Priloga V. ovom Sporazumu, četiri (4) dodatna leta tjedno u odnosu na broj tjednih letova koji proizlazi iz primjene gornje točke (c) podtočke i.; i

ii. za bilo koju drugu rutu, uključujući rute navedene u dijelu B Priloga V., sedam (7) dodatnih letova tjedno u odnosu na broj tjednih letova koji proizlazi iz primjene gornje točke (c) podtočke ii.

(e) Od prvog dana četvrte ljetne sezone IATA-e nakon datuma potpisa ovog Sporazuma, i to samo za redoviti zračni prijevoz, odobreni zračni prijevoznici imaju pravo izvoditi:

i. za rutu navedene u dijelu A Priloga V. ovom Sporazumu, četiri (4) dodatna leta tjedno u odnosu na broj tjednih letova koji proizlazi iz primjene gornje točke (d) podtočke i.; i

- ii. za bilo koju drugu rutu, uključujući rute navedene u dijelu B Priloga V., sedam (7) dodatnih letova tjedno u odnosu na broj tjednih letova koji proizlazi iz primjene gornje točke (d) podtočke ii.
- (f) Od prvog dana pete ljetne sezone IATA-e nakon datuma potpisa ovog Sporazuma, primjenjuju se odredbe Priloga I. te zračni prijevoznici ugovornih stranaka imaju pravo slobodno primjenjivati prava 3. i 4. slobode na određenim rutama bez bilo kakvog ograničenja u vezi s kapacitetom, brojem tjednih letova ili redovitošću letova.
3. U vezi s izvanrednim zračnim prijevozom:
- (a) Od datuma potpisa ovog Sporazuma, izvođenje izvanrednih letova i dalje podliježe odobrenju relevantnih nadležnih tijela ugovornih stranaka, koja ovakve zahtjeve razmatraju s naklonošću; i
- (b) od datuma određenog u gornjem stavku 2. točki (f) primjenjuju se odredbe Priloga I. te zračni prijevoznici ugovornih stranaka imaju pravo slobodno primjenjivati prava 3. i 4. slobode na određenim rutama bez bilo kakvog ograničenja u vezi s kapacitetom, brojem tjednih letova, brojem ovlaštenih prijevoznika ili redovitošću letova.
4. Prije datuma određenog u stavku 2. točki (d) ovog Priloga, sastaje se Zajednički odbor kako bi preispitao provedbu ovog Sporazuma i ocijenio komercijalni utjecaj dviju prvih faza prijelaznog razdoblja opisanog u ovom Prilogu. Na temelju takve ocjene i ne dovodeći u pitanje svoju nadležnost u skladu s člankom 22. ovog Sporazuma, Zajednički odbor može jednoglasno odlučiti:
- (a) da za zajednički dogovoreno vremensko razdoblje, koje ne može biti dulje od dvije godine, odgodi provedbu stavka 2. točaka (d), (e) i (f) na određenim rutama, ako se gore navedenom ocjenom utvrdi bilo izbjegavanje ograničenja u vezi s redovitim zračnim prijevozom izvođenjem izvanrednih zračnih prijevoza, bilo postojanje značajne neravnoteže opsega prometa koji izvođe zračni prijevoznici ugovornih stranaka čime bi se mogla ugroziti zaštita zračnog prijevoza; ili
- (b) da poveća broj dodatnih letova određen u stavku 2. točki (d) podtočki i. i stavku 2. točki (e) podtočki i.
- Ako Zajednički odbor ne može postići dogovor, ugovorna stranka može poduzeti odgovarajuće zaštitne mjere u skladu s člankom 24. ovog Sporazuma.
5. Provedba i primjena regulatornih zahtjeva i standarda propisanih zakonodavstvom Europske unije u vezi sa zračnim prijevozom iz Priloga IV. od strane Izraela, vrednuje se odlukom Zajedničkog odbora na temelju ocjene koju izvodi Europska unija. Takva se ocjena izvodi, ovisno o tome što je ranije: i. na dan kada Izrael obavijesti Zajednički odbor o završetku postupka usklađivanja na temelju Priloga IV. ovog Sporazuma, ili ii. tri godine nakon stupanja ovog Sporazuma na snagu.
6. Bez obzira na odredbe Priloga I. i ne dovodeći u pitanje članak 26. stavak 1. ovog Sporazuma i stavak 1. ovog Priloga, zračni prijevoznici ugovornih stranaka, do trenutka donošenja odluke iz stavka 5. ovog Priloga, nemaju pravo korištenja prava pete slobode, uključujući letove između točaka unutar državnog područja Europske unije, kada se izvođe dogovoreni letovi na određenim rutama.
-

*PRILOG III.***POPIS DRUGIH DRŽAVA IZ ČLANAKA 3., 4. I 8. SPORAZUMA I IZ PRILOGA I.**

1. Republika Island (u skladu sa Sporazumom o Europskom gospodarskom prostoru)
 2. Kneževina Lihtenštajn (u skladu sa Sporazumom o Europskom gospodarskom prostoru)
 3. Kraljevina Norveška (u skladu sa Sporazumom o Europskom gospodarskom prostoru)
 4. Švicarska Konfederacija (u skladu sa Sporazumom o zračnom prometu između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije).
-

PRILOG IV.

PRAVILA O CIVILNOM ZRAČNOM PROMETU

Jednaki regulatorni zahtjevi i standardi zakonodavstva Europske unije navedeni u ovom Sporazumu ostvaruju se na temelju sljedećih akata. Dalje u tekstu navedene su, prema potrebi, posebne izmjene za svaki pojedinačni akt. Jednaki regulatorni zahtjevi i standardi primjenjuju se u skladu s Prilogom VI., osim ako je u ovom Prilogu ili u Prilogu II. o prijelaznim odredbama određeno drukčije.

A. SIGURNOST ZRAČNOG PROMETA**A.1 Popis zračnih prijevoznika na koje se primjenjuje zabrana letenja**

Izrael, što je ranije moguće, poduzima mjere koje odgovaraju mjerama koje poduzimaju države članice EU-a na temelju popisa zračnih prijevoznika na koje se primjenjuje zabrana letenja radi sigurnosnih razloga.

Te se mjere poduzimaju u skladu s odgovarajućim pravilima o uspostavljanju i objavljivanju popisa zračnih prijevoznika na koje se primjenjuje zabrana letenja te zahtjevima u pogledu informiranja zrakoplovnih putnika o identitetu zračnog prijevoznika koji izvodi letove na kojima oni putuju, utvrđenima u sljedećem zakonodavstvu EU-a:

br. 2111/2005

Uredba (EZ) br. 2111/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2005. o uspostavi popisa Zajednice koji sadrži zračne prijevoznike na koje se primjenjuje zabrana letenja unutar Zajednice, o informiranju putnika u zračnom prometu o identitetu zračnog prijevoznika koji obavlja let i stavljanju izvan snage članka 9. Direktive 2004/36/EZ

Primjenjive odredbe: članci od 1. do 13., Prilog

br. 473/2006

Uredba Komisije (EZ) br. 473/2006 od 22. ožujka 2006. o utvrđivanju provedbenih pravila za popis Zajednice onih zračnih prijevoznika na koje se primjenjuje zabrana letenja unutar Zajednice iz poglavlja II. Uredbe (EZ) br. 2111/2005 Europskog parlamenta i Vijeća

Primjenjive odredbe: članci od 1. do 6., prilozi A do C

br. 474/2006

Uredba Komisije (EZ) br. 474/2006 od 22. ožujka 2006. o uspostavi popisa Zajednice onih zračnih prijevoznika na koje se primjenjuje zabrana letenja unutar Zajednice iz poglavlja II. Uredbe (EZ) br. 2111/2005 Europskog parlamenta i Vijeća

kako se redovito mijenja uredbama Komisije

Primjenjive odredbe: članci od 1. do 3., prilozi A do B

Ako određena mjera izaziva kod Izraela ozbiljnu zabrinutost, Izrael može obustaviti njezinu primjenu i bez nepotrebnih odlaganja uputiti predmet Zajedničkom odboru u skladu s člankom 22. stavkom 11. točkom (f) ovog Sporazuma.

A.2 Istraživanje nesreća/nezgoda i izvješćivanje o događajima

A.2.1: br. 996/2010

Uredba (EU) br. 996/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o istragama i sprečavanju nesreća i nezgoda u civilnom zrakoplovstvu i stavljanju izvan snage Direktive 94/56/EZ

Primjenjive odredbe: članci 1. – 5., 8. – 18. stavka 2., 20. – 21., 23., Prilog

A.2.2: br. 2003/42

Direktiva 2003/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2003. o izvješćivanju o događajima povezanim sa sigurnošću u civilnom zrakoplovstvu

Primjenjive odredbe: članci 1. – 6., 8. – 9.

B. UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM**OSNOVNE UREDBE****Odjeljak A:**

B.1: br. 549/2004

Uredba (EZ) br. 549/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o utvrđivanju okvira za stvaranje jedinstvenog europskog neba („Okvirna uredba”)

Primjenjive odredbe: članak 1. stavci 1. – 3., članak 2., članak 4. stavci 1. – 4., članci 9. – 10., članak 11. stavci 1. – 2., članak 11. stavak 3. točke (b) i (d), članak 11. stavci 4. – 6., članak 13.

B.2: br. 550/2004

Uredba (EZ) br. 550/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u jedinstvenom europskom nebu (Uredba o pružanju usluga)

Primjenjive odredbe: članak 2. stavci 1. – 2., članak 2. stavci 4. – 6., članak 4., članak 7. stavci 1. – 2., članak 7. stavci 4. – 5., članak 7. stavak 7., članak 8. stavak 1., članak 8. stavci 3. – 4., članak 9., članci 10. – 11., članak 12. stavci 1. – 4., članak 18. stavci 1. – 2., Prilog II.

B.3: br. 551/2004

Uredba (EZ) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o organizaciji i korištenju zračnog prostora u jedinstvenom europskom nebu (Uredba o zračnom prostoru)

Primjenjive odredbe: članci 1., 3.a, 4., članak 6. stavci 1. – 5., članak 6. stavak 7., članak 7. stavci 1. i 3., članak 8.

B.4: br. 552/2004

Uredba (EZ) br. 552/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o interoperabilnosti Europske mreže za upravljanje zračnim prometom (Uredba o interoperabilnosti)

Primjenjive odredbe: članci od 1. do 3., članak 4. stavak 2., članci od 5. do 6.a, članak 7. stavak 1., članak 8., prilogi I. – V.

Uredbe br. 549/2004 do 552/2004 izmijenjene su Uredbom (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o izmjeni uredaba (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 radi poboljšanja izvedbe i održivosti Europskog zrakoplovnog sustava

B.5: Uredba (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008. o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 91/670/EEZ, Uredbe (EZ) br. 1592/2002 i Direktive 2004/36/EZ

kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1108/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 216/2008 u području aerodroma, upravljanja zračnim prometom i usluga u zračnoj plovidbi i o stavljanju izvan snage Direktive 2006/23/EZ

Primjenjive odredbe: članak 3., članak 8.b stavci 1. – 3., članak 8.b stavci 5. – 6., članak 8.c stavci 1. – 10., Prilog V.b

Odjeljak B:

B.2: br. 550/2004

Uredba (EZ) br. 550/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u jedinstvenom europskom nebu (Uredba o pružanju usluga)

Primjenjive odredbe: članak 2. stavak 3., članak 7. stavci 6. i 8., članak 8. stavci 2. i 5., članak 9.a stavci 1. – 5., članak 13.

B.3: br. 551/2004

Uredba (EZ) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o organizaciji i korištenju zračnog prostora u jedinstvenom europskom nebu (Uredba o zračnom prostoru)

Primjenjive odredbe: članak 3., članak 6. stavak 6.

Uredbe br. 549/2004 do 552/2004 izmijenjene su Uredbom (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o izmjeni uredaba (EZ) br. 549/2004, (EZ) br. 550/2004, (EZ) br. 551/2004 i (EZ) br. 552/2004 radi poboljšanja izvedbe i održivosti Europskog zrakoplovnog sustava

B.5: Uredba (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008. o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 91/670/EEZ, Uredbe (EZ) br. 1592/2002 i Direktive 2004/36/EZ

kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1108/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 216/2008 u području aerodroma, upravljanja zračnim prometom i usluga u zračnoj plovidbi i o stavljanju izvan snage Direktive 2006/23/EZ

Primjenjive odredbe: članak 8.b stavak 4., članak 8.c stavak 10., Prilog V.b stavak 4.

PROVEDBENA PRAVILA

Primjenjuju se i relevantna su sljedeća pravila, osim ako nije drukčije određeno u Prilogu VI. u pogledu jednakih regulatornih zahtjeva i standarda u vezi s „Osnovnim uredbama”:

Okvir (Uredba (EZ) br. 549/2004)

- Uredba Komisije (EU) br. 691/2010 od 29. srpnja 2010. o utvrđivanju plana performansi za usluge u zračnoj plovidbi i mrežnih funkcija i izmjeni Uredbe (EZ) br. 2096/2005 o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga u zračnoj plovidbi

Pružanje usluga (Uredba (EZ) br. 550/2004)

- Uredba Komisije (EZ) br. 482/2008 od 30. svibnja 2008. o uspostavi sustava za osiguranje sigurnosti softvera koji moraju uvesti pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i izmjeni Priloga II. Uredbi (EZ) br. 2096/2005

Zračni prostor (Uredba (EZ) br. 551/2004)

- Uredba Komisije (EU) br. 255/2010 od 25. ožujka 2010. o utvrđivanju zajedničkih pravila za upravljanje protokom zračnog prometa
- Uredba Komisije (EZ) br. 730/2006 od 11. svibnja 2006. o klasifikaciji zračnog prostora i o pristupu u zračni prostor letova koji se obavljaju u skladu s pravilima vizualnog letenja iznad razine leta 195
- Uredba Komisije (EZ) br. 2150/2005 od 23. prosinca 2005. o utvrđivanju zajedničkih pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora

Interoperabilnost (Uredba (EZ) br. 552/2004)

- Uredba Komisije (EU) br. 677/2011 od 7. srpnja 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom (ATM) i izmjeni Uredbe (EU) br. 691/2010
- Uredba Komisije (EU) br. 929/2010 od 18. listopada 2010. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1033/2006 u vezi s ICAO odredbama iz članka 3. stavka 1.
- Uredba Komisije (EU) br. 73/2010 od 26. siječnja 2010. o utvrđivanju zahtjeva o kvaliteti zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija za jedinstveno europsko nebo
- Uredba Komisije (EZ) br. 262/2009 od 30. ožujka 2009. o utvrđivanju zahtjeva u vezi s usklađenom dodjelom i uporabom Mode S upitnih kodova za jedinstveno europsko nebo
- Uredba Komisije (EZ) br. 633/2007 od 7. lipnja 2007. o utvrđivanju zahtjeva za primjenu protokola za prijenos poruka o letu koji se upotrebljava u svrhu obavješćivanja, koordinacije i prijenosa letova između jedinica kontrole zračnog prometa
- Uredba Komisije (EZ) br. 1033/2006 od 4. srpnja 2006. o utvrđivanju zahtjeva o postupcima za planove leta u fazi prije polijetanja za jedinstveno europsko nebo
- Uredba Komisije (EZ) br. 1032/2006 od 6. srpnja 2006. o utvrđivanju zahtjeva za automatske sustave za razmjenu podataka o letu u svrhu obavješćivanja, koordinacije i prijenosa letova između jedinica kontrole zračnog prometa

Zahtjevi za ATM/ANS koji proizlaze iz Uredbe 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009

- Uredba Komisije (EU) br. 805/2011 od 10. kolovoza 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za licencije i određene svjedodžbe kontrolora zračnog prometa u skladu s Uredbom (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1034/2011 od 17. listopada 2011. o nadzoru sigurnosti u upravljanju zračnim prometom i uslugama u zračnoj plovidbi i o izmjeni Uredbe (EU) br. 691/2010
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1035/2011 od 17. listopada 2011. o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga u zračnoj plovidbi i izmjeni uredaba (EZ) br. 482/2008 i (EU) br. 691/2010.

C. OKOLIŠ

C.1: br. 2002/30

Direktiva 2002/30/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. ožujka 2002. o utvrđivanju pravila i postupaka u vezi s uvođenjem operativnih ograničenja vezanih uz buku u zračnim lukama Zajednice kako je izmijenjena ili prilagođena Aktom o pristupanju iz 2003. i Aktom o pristupanju iz 2005.

Primjenjive odredbe: članci 3. – 5., 7., 9. – 10., članak 11. stavak 2., članak 12., Prilog II., stavci 1. – 3.

C.2: br. 2006/93

Direktiva 2006/93/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uređenju uporabe zrakoplova obuhvaćena dijelom II. poglavljem 3. sveskom 1. Priloga 16. Konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1988.)

Primjenjive odredbe: članci 1. – 3., 5.

D. ODGOVORNOST ZRAČNOG PRIJEVOZNIKA

D.1: br. 2027/97

Uredba Vijeća (EZ) br. 2027/97 od 9. listopada 1997. o odgovornosti zračnih prijevoznika u slučaju nesreća

kako je izmijenjena:

— Uredbom (EZ) br. 889/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. svibnja 2002. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2027/97

Primjenjive odredbe: članak 2. stavak 1. točka (a), članak 2. stavak 1. točke (c) – (g), članci od 3. do 6.

E. PRAVA POTROŠAČA I ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA

E.1: Br. 90/314

Direktiva Vijeća 90/314/EEZ od 13. lipnja 1990. o putovanjima, odmorima i kružnim putovanjima u paket aranžmanima

Primjenjive odredbe: članak 1. – članka 4. stavka 2., članak 4. stavci 4. – 7., članci 5. – 6.

E.2: br. 95/46

Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom prijenosu takvih podataka

Primjenjive odredbe: članci od 1. do 34.

E.3: br. 261/2004

Uredba (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91

Primjenjive odredbe: članci od 1. do 16.

E.4: br. 1107/2006

Uredba (EZ) br. 1107/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o pravima osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti u zračnom prijevozu

Primjenjive odredbe: članak 1. stavak 1., članci od 2. do 16., prilozi od I. do II.

F. SOCIJALNI ASPEKTI

F.1: br. 2000/79

Direktiva Vijeća 2000/79/EEZ od 27. studenoga 2000. o Europskom sporazumu o organizaciji radnog vremena mobilnog osoblja u civilnom zrakoplovstvu, koji su sklopili Udruga europskih zračnih prijevoznika (AEA), Udruženje europskih radnika u prometu (ETF), Europska udruga osoblja pilotskih kabina (ECA), Udruga europskih regionalnih zračnih prijevoznika (ERA) i Međunarodna udruga zračnih prijevoznika (IACA).

Primjenjive odredbe: članak 1. stavak 1 i klauzule od 2. do 9. Priloga

PRILOG V.

Dio A: Dogovorena osnovna učestalost letova na određenim rutama, koja je jednaka ili veća od 14

Vrsta usluge	Rute		Osnovni kapacitet (tjedne učestalosti)
Putnički promet	Beč	Tel Aviv (TLV)	Za prvog prijevoznika: 14 Za drugog i daljnje prijevoznike: 3
Putnički promet	Pariz (CDG – ORY – BVA)	Tel Aviv (TLV)	Za prvog prijevoznika: neograničeno Za drugog i daljnje prijevoznike: 7
Putnički promet	Frankfurt	Tel Aviv (TLV)	14
Putnički promet	Atena	Tel Aviv (TLV)	14
Putnički promet	Rim	Tel Aviv (TLV)	25
Putnički promet	Madrid	Tel Aviv (TLV)	21
Putnički promet/samo teret	London (LHR)	Tel Aviv (TLV)	Za prva dva prijevoznika: neograničeno

Dio B: Dogovorena osnovna učestalost letova na određenim rutama, koja je veća od 7 i manja od 14

Vrsta usluge	Rute		Osnovni kapacitet (tjedne učestalosti)
Putnički promet	Milano	Tel Aviv (TLV)	13
Putnički promet	Berlin	Tel Aviv (TLV)	11
Putnički promet	Barcelona	Tel Aviv (TLV)	10
Putnički promet	München	Tel Aviv (TLV)	10

REGULATORNI ZAHTJEVI I STANDARDI KOJI SE MORAJU ISPUNITI PRI PRIMJENI ZAKONODAVSTVA EU-a NAVEDENOG U PRILOGU IV. EURO-MEDITERANSKOM SPORAZUMU O ZRAČNOM PROMETU IZMEĐU EU-a I IZRAELA

Odricanje: Ničim u ovom Prilogu ne dovodi se u pitanje primjena prava EU-a unutar EU-a.

DIO A.2: Istraživanje nesreće/nezgode i izvješćivanje o događajima

A.2.1: Uredba (EU) br. 996/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o istragama i sprečavanju nesreća i nezgoda u civilnom zrakoplovstvu i stavljanju izvan snage Direktive 94/56/EZ

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
1.	A2.1.1.1	Cilj Uredbe br. 996/2010 je poboljšanje sigurnosti zračnog prometa osiguravanjem visoke razine učinkovitosti, svrhovitosti i kvalitete sigurnosnih istraga civilnog zračnog prometa, čiji je jedini cilj sprečavanje budućih nesreća i nezgoda bez utvrđivanja krivice ili odgovornosti. Njom se također predviđaju pravila o pravovremenoj raspoloživosti informacija u vezi sa svim osobama i opasnim teretom u zrakoplovu uključenom u nesreću. Njezin je cilj također poboljšanje pomoći žrtvama zrakoplovnih nesreća i njihovim rođacima.
2.	A2.1.2.1	Definicije u članku 2. Uredbe br. 996/2010 primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s istraživanjem i sprečavanjem nesreća i nezgoda u civilnom zračnom prometu iz ovog Priloga, kako je primjenjivo i prema potrebi.
3.	A2.1.3.1	Standardi i regulatorni zahtjevi navedeni u ovom Prilogu primjenjuju se na sigurnosne istrage nesreća i ozbiljnih nezgoda, koje provode ugovorne stranke u skladu s međunarodnim standardima i preporučenim praksama.
4. stavak 1.	A2.1.4.1	Ugovorne stranke osiguravaju da sigurnosne istrage provodi i nadzire, bez vanjskih utjecaja, stalno nacionalno tijelo za sigurnosne istrage u civilnom zračnom prometu (tijelo za sigurnosne istrage) koje može neovisno izvesti potpunu sigurnosnu istragu, bilo samostalno ili kroz sporazume s drugim tijelima za sigurnosne istrage.
4. stavak 2.	A2.1.4.2	Tijelo za sigurnosne istrage funkcionalno je neovisno, posebno od zrakoplovnih tijela odgovornih za plovidbenost, certifikaciju, letačke operacije, održavanje, licenciranje, kontrolu zračnog prometa ili upravljanje zračnom lukom i, općenito, od bilo koje druge stranke ili entiteta čiji bi interesi ili misije mogli biti u sukobu sa zadaćama povjerenim tijelu za sigurnosne istrage ili koji bi mogli utjecati na njegovu objektivnost.
4. stavak 3.	A2.1.4.3	Tijelo za sigurnosne istrage, pri provođenju sigurnosne istrage, ne traži i ne prima upute od bilo koga te ima neograničenu ovlast u vezi s provođenjem sigurnosnih istraga.
4. stavak 4.	A2.1.4.4	Aktivnosti povjerene tijelu za sigurnosne istrage mogu se proširiti na prikupljanje i analizu informacija povezanih sa sigurnošću zračnog prometa, posebno s ciljem sprečavanja nesreća, ako te aktivnosti ne utječu na njegovu neovisnost i ne uključuju nikakvu odgovornost u regulatornim i upravnim pitanjima ili pitanjima povezanim sa standardima.
4. stavak 5.	A2.1.4.5	S ciljem obavješćivanja javnosti o općem stupnju sigurnosti u zrakoplovstvu, svake se godine na nacionalnoj razini objavljuje pregled sigurnosti. U toj se analizi ne otkrivaju izvori povjerljivih informacija.
4. stavak 6.	A2.1.4.6	Odgovarajuća ugovorna stranka daje tijelu za sigurnosne istrage nesreća sredstva koja su mu potrebna za neovisno provođenje svojih nadležnosti te mu se za to moraju omogućiti dostatna sredstva.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
5. stavci 1. – 3.	A2.1.5.1	Ugovorna stranka mora istražiti svaku nesreću ili ozbiljnu nezgodu, za koju je u Prilogu 13. Konvenciji navedeno da se mora obvezno istražiti.
5. stavak 4.	A2.1.5.4	Tijela za sigurnosne istrage mogu odlučiti da istražuju i druge nezgode osim onih iz Priloga 13. Konvenciji, kada očekuju da će iz tih istraga dobiti neka saznanja o sigurnosti
5. stavak 5.	A2.1.5.5	Nijedna se sigurnosna istraga ne smije ni u kojem slučaju baviti utvrđivanjem krivnje ili odgovornosti. Sigurnosne istrage moraju biti neovisne i odvojene u odnosu na bilo kakve sudske ili upravne postupke za utvrđivanje krivnje ili odgovornosti te ih ne smiju dovoditi u pitanje.
8.	A.2.1.8.1	Pod uvjetom da je ispunjen zahtjev za nepostojanjem sukoba interesa, tijelo za sigurnosne istrage može pozvati nacionalno tijelo za civilni zračni promet da u okviru svojih nadležnosti imenuje predstavnika koji će u bilo kojoj sigurnosnoj istrazi za koju je odgovorno tijelo za sigurnosne istrage sudjelovati kao savjetnik glavnom istražitelju, pod nadzorom i prema prosudbi glavnog istražitelja. Nacionalna tijela za civilni zračni promet podržavaju istragu u kojoj sudjeluju davanjem zatraženih informacija. Osim toga, ona, prema potrebi, daju nadležnom tijelu za sigurnosne istrage savjetnike i opremu.
9. stavak 1.	A2.1.9.1	Bilo koja uključena osoba koja ima saznanja o nesreći ili ozbiljnoj nezgodi koja se dogodila, mora o tome bez odlaganja obavijestiti nadležno tijelo za sigurnosne istrage države u kojoj se nesreća ili ozbiljna nezgoda dogodila.
9. stavak 2.	A2.1.9.2	Tijelo za sigurnosne istrage, u skladu s međunarodnim standardima i preporučenim praksama, obavješćuje bez odlaganja Međunarodnu organizaciju civilnog zrakoplovstva (ICAO) i odnosne treće zemlje o svim nesrećama i ozbiljnim nezgodama o kojima je bilo obaviješteno. Ono također obavješćuje Europsku komisiju i EASA-u u slučaju kada je u nesreću ili ozbiljnu nezgodu uključen zrakoplov koji je registriran, kojim se leti, koji je proizveden ili koji je certificiran u EU-u.
10. stavak 1.	A2.1.10.1	Po primitku izvješća o nesreći ili ozbiljnoj nezgodi od treće zemlje, ugovorna stranka koja je država registracije, država operatora, država projektiranja i država proizvodnje, obavješćuje u najkraćem mogućem roku treću zemlju, na čijem se državnom području dogodila nesreća ili ozbiljna nezgoda, o tome namjerava li imenovati ovlaštenog predstavnika u skladu s međunarodnim standardima i preporučenim praksama. Ako se imenuje takav ovlašten predstavnik, navodi se također njegovo ili njezino ime i podaci za kontakt, kao i predviđeni datum dolaska ako ovlašten predstavnik namjerava putovati u državu koja je poslala obavijest.
10. stavak 2.	A2.1.10.2	Ovlaštene predstavnike za državu projektiranja imenuje tijelo za sigurnosne istrage ugovorne stranke, na čijem je državnom području glavno mjesto poslovanja imatelja svjedodžbi za projekt tipa zrakoplova ili pogonskog sustava.
11. stavak 1.	A2.1.11.1	Nakon što ga tijelo za sigurnosne istrage imenuje, te bez obzira na bilo kakvu sudsku istragu, glavni je istražitelj ovlašten za poduzimanje mjera potrebnih za ispunjavanje zahtjeva sigurnosne istrage.
11. stavak 2.	A2.1.11.2	Bez obzira na bilo kakve obveze u pogledu povjerljivosti na temelju relevantnog zakonodavstva ugovorne stranke, glavni istražitelj posebno je ovlašten: (a) odmah dobiti neograničen i neometan pristup mjestu nesreće ili nezgode kao i zrakoplovu, njegovom sadržaju ili olupini; (b) osigurati da se odmah sastavi popis dokaza i da se kontrolirano otklone krhotine ili komponente za pregled ili analizu; (c) odmah dobiti pristup uređajima za snimanje podataka o letu, njihovom sadržaju i svim drugim relevantnim zapisima, te ih nadzirati; (d) u skladu s primjenjivim zakonodavstvom ugovornih stranaka zahtijevati cjelovitu obdukciju tijela usmrćenih osoba i doprinese toj obdukciji, te odmah dobije pristup rezultatima takvih pregleda ili pretraga uzetih uzoraka;

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
		(e) da u skladu s primjenjivim zakonodavstvom ugovornih stranaka zatraži zdravstveni pregled osoba uključenih u operacije zrakoplova ili ispitivanje uzoraka uzetih od tih osoba, te odmah dobije pristup rezultatima takvih pregleda ili ispitivanja; (f) pozvati i ispitati svjedoke te zahtijevati od njih da daju informacije ili dokaze koji su relevantni za sigurnosnu istragu; (g) za slobodan pristup svim relevantnim informacijama ili evidencijama vlasnika, imatelja svjedodžbe za projekt tipa zrakoplova, organizacije nadležne za održavanje, organizacije za osposobljavanje, operatora ili proizvođača zrakoplova, tijela nadležnih za civilni zračni promet i pružatelja usluga u zračnoj plovidbi ili operatora aerodroma.
11. stavak 3.	A2.1.11.3	Glavni istražitelj prenosi na svoje istražitelje i, ako to nije u suprotnosti s primjenjivim zakonodavstvom ugovorne stranke, na svoje savjetnike i ovlaštene predstavnike te njihove savjetnike, ovlasti navedene u standardu A2.1.11.2., u mjeri u kojoj je to potrebno kako bi mogli učinkovito sudjelovati u sigurnosnoj istrazi. Tim se ovlastima ne dovode u pitanje prava istražitelja i stručnjaka koje je imenovalo tijelo nadležno za sudsku istragu.
11. stavak 4.	A2.1.11.4	Svaka osoba koja sudjeluje u sigurnosnim istragama obavlja svoje zadaće neovisno te ne traži i ne prima upute ni od koga osim od glavnog istražitelja.
12. stavci 1. – 2.	A2.1.12.1	Kada se pokrene također i sudska istraga, glavni istražitelj mora o tome biti obaviješten. U tom slučaju, glavni istražitelj osigurava sljedivost i zadržava nadzor nad uređajima za snimanje podataka o letu i svim materijalnim dokazima. Sudsko tijelo može imenovati službenika tog tijela da prati uređaje za snimanje podataka o letu ili materijalne dokaze do mjesta očitavanja ili obrade. Ako postoji opasnost da pregled ili analiza takvih materijalnih dokaza prouzroči njihovu promjenu, preobrazbu ili uništenje, potrebno je dobiti prethodno odobrenje pravosudnih tijela ne dovodeći u pitanje nacionalno pravo. Ako se takvo odobrenje ne dobije u razumnom roku, to ne sprečava glavnog istražitelja da započne pregled ili analizu. Kada sudsko tijelo ima pravo zaplijeniti bilo koji dokaz, glavni istražitelj mora imati neposredan i neograničen pristup takvim dokazima kao i pravo njihovog korištenja. Ako se tijekom sigurnosne istrage sazna ili posumnja da je u nesreći ili ozbiljnoj nezgodi došlo do nezakonitog ometanja, kako je to predviđeno u nacionalnom pravu, primjerice nacionalnom pravu o istraživanju nesreća, glavni istražitelj o tome odmah obavješćuje nadležna tijela. U skladu sa standardom A2.1.14.1, relevantne informacije prikupljene tijekom sigurnosne istrage odmah priopćava tim tijelima, a na njihov im se zahtjev može također dostaviti relevantni materijal. Proslijeđivanjem tih informacija i materijala ne dovodi se u pitanje pravo tijela za sigurnosne istrage da u dogovoru s tijelima, kojima bi mogao biti prepušten nadzor nad mjestom nesreće, nastave sigurnosnu istragu.
12. stavak 3.	A2.1.12.2	Ugovorne stranke osiguravaju da tijela za sigurnosne istrage, s jedne strane, i druga tijela koja će vjerojatno biti uključena u aktivnosti povezane sa sigurnosnom istragom, kao što su pravosudna tijela, tijela za civilno zrakoplovstvo i tijela nadležna za traganje i spašavanje, s druge strane, međusobno surađuju na temelju prethodnih dogovora. Tim se dogovorima poštuje neovisnost tijela za sigurnosne istrage i omogućuje savjesno i učinkovito provođenje tehničke istrage. Ti bi dogovori trebali, posebno, obuhvaćati pitanja kao što su: pristup mjestu nesreće; očuvanje dokaza i pristup dokazima; početno i tekuće izvješćivanje o statusu svakog postupka; razmjena informacija; odgovarajuća upotreba sigurnosnih informacija; rješavanje sukoba.
13. stavak 1.	A2.1.13.1	Ugovorna stranka na čijem se državnom području dogodila nesreća ili ozbiljna nezgoda odgovorna je za osiguravanje sigurnog postupanja sa svim dokazima, za poduzimanje svih razumnih mjera za zaštitu takvih dokaza te za čuvanje zrakoplova, njegovog sadržaja i njegove olupine onoliko dugo koliko je potrebno za potrebe sigurnosne istrage. Zaštita dokaza uključuje očuvanje, fotografiranjem ili na drugi način, svih dokaza koji bi mogli biti uklonjeni, izbrisani, izgubljeni ili uništeni. Čuvanje uključuje zaštitu od dodatnog oštećenja, pristupa neovlaštenih osoba, krađe i kvarenja.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
13. stavak 2.	A2.1.13.2	Do dolaska istražitelja u području sigurnosti, nijedna osoba ne smije izmijeniti stanje mjesta nesreće, uzeti bilo kakve uzorke s njega, premjestiti zrakoplov, njegov sadržaj ili olupinu ili uzeti uzorak s njih, pomaknuti ih ili ih ukloniti, osim ako su takve mjere potrebne iz sigurnosnih razloga ili kako bi se pomoglo ozlijeđenim osobama ili uz izričito dopuštenje tijela koja nadziru mjesto nesreće i, kada je to moguće, u dogovoru s tijelom za sigurnosne istrage.
13. stavak 3.	A2.1.13.3	Bilo koja uključena osoba poduzima sve potrebne mjere za očuvanje dokumenata, materijala i snimaka u vezi s događajem, posebno kako bi se spriječilo brisanje snimaka razgovora i alarma nakon leta.
14.	A2.1.14.1	Osjetljive sigurnosne informacije ne stavljaju se ne raspolaganje niti se koriste za druge namjene osim za sigurnosnu istragu. Pravosudno tijelo ili tijelo koje je nadležno za odlučivanje o objavljivanju zapisa, može u skladu s nacionalnim pravom odlučiti, da su koristi od objavljivanja osjetljivih sigurnosnih informacija u bilo koju drugu zakonom dozvoljenu svrhu veće od negativnih domaćih i međunarodnih posljedica koje takav čin može imati na tu ili na bilo koju buduću sigurnosnu istragu.
15. stavak 1.	A2.1.15.1	Osoblje tijela za sigurnosne istrage koje vodi istragu, ili bilo koju drugu osobu pozvanu da sudjeluje u sigurnosnoj istrazi ili joj doprinese, obvezuju važeća pravila ili postupci o čuvanju profesionalne tajne, uključujući one koji se odnose na zaštitu anonimnost sudionika nesreće ili nezgode, u skladu s primjenjivim zakonodavstvom.
15. stavak 2.	A2.1.15.2	Nadležno tijelo za sigurnosne istrage prosljeđuje informacije koje smatra relevantnim za sprečavanje nesreće ili ozbiljne nezgode osobama odgovornim za proizvodnju ili održavanje zrakoplova ili opreme za zrakoplove, kao i pojedincima ili pravnim osobama odgovornim za upravljanje zrakoplovom ili za osposobljavanje osoblja.
15. stavak 3.	A2.1.15.3	Nadležno tijelo za sigurnosne istrage priopćava nacionalnom tijelu za civilno zrakoplovstvo relevantne činjenice prikupljene tijekom sigurnosne istrage, osim osjetljivih sigurnosnih informacija ili informacija zbog kojih bi došlo do sukoba interesa. Informacije koje prime nacionalna tijela za civilno zrakoplovstvo zaštićene su u skladu s primjenjivim zakonodavstvom ugovorne stranke.
15. stavak 4.	A2.1.15.4	Nadležno tijelo za sigurnosne istrage ovlašteno je za obavješćivanje žrtava i njihove rodbine ili njihovih udruga ili za objavljivanje bilo kakvih informacija o otkrivenim činjenicama, o tijeku sigurnosne istrage, o mogućim preliminarnim izvješćima ili zaključcima i/ili o preporukama u pogledu sigurnosti, pod uvjetom da se tim ne ugrožavaju ciljevi sigurnosne istrage i da se u potpunosti poštuje primjenjivo zakonodavstvo o zaštiti osobnih podataka.
15. stavak 5.	A2.1.15.5	Prije objavljivanja informacija iz standarda A2.1.15.4, nadležno tijelo za sigurnosne istrage dostavlja te informacije žrtvama i njihovoj rodbini ili njihovim udrugama na način kojim se ne ugrožavaju ciljevi sigurnosne istrage.
16. stavak 1.	A2.1.16.1	Svaka se sigurnosna istraga zaključuje izvješćem u obliku koji odgovara vrsti i težini nesreće ili ozbiljne nezgode. U izvješću se navodi da je jedini cilj sigurnosne istrage sprečavanje budućih nesreće i nezgode, bez utvrđivanja krivnje ili odgovornosti. Izvješće sadrži, prema potrebi, preporuke u pogledu sigurnosti.
16. stavak 2.	A2.1.16.2	U izvješću se štiti anonimnost bilo koje osobe koja je sudjelovala u nesreći ili ozbiljnoj nezgodi.
16. stavak 3.	A2.1.16.3	Ako se u okviru sigurnosne istrage izvješća daju prije okončanja istrage, tijelo za sigurnosne istrage može prije njihove objave zatražiti primjedbe odnosnih tijela, te odnosnih imatelja svjedodžbe za projekt, proizvođača i operatora. U vezi sa sadržajem savjetovanja, obvezuju ih primjenjiva pravila o čuvanju profesionalne tajne.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
16. stavak 4.	A2.1.16.4	Prije objave završnog izvješća, tijelo za sigurnosne istrage može zatražiti primjedbe odnosnih tijela, te odnosnih imatelja svjedodžbe za projekt, proizvođača i operatora, koje u vezi sa sadržajem savjetovanja obvezuju primjenjiva pravila o čuvanju profesionalne tajne. Pri prikupljanju takvih primjedbi, tijelo za sigurnosne istrage poštuje međunarodne standarde i preporučene prakse.
16. stavak 5.	A2.1.16.5	Osjetljive sigurnosne informacije uključuju se u izvješće samo ako su relevantne za analizu nesreće ili ozbiljne nezgode. Informacije ili dijelovi informacija koji nisu relevantni za analizu, ne objavljuju se.
16. stavak 6.	A2.1.16.6	Tijelo za sigurnosne istrage objavljuje završno izvješće u najkraćem mogućem roku a, ako je to moguće, u roku od 12 mjeseci od dana nesreće ili ozbiljne nezgode.
16. stavak 7.	A2.1.16.7	Ako se završno izvješće ne može objaviti u roku od 12 mjeseci, tijelo za sigurnosne istrage izdaje privremenu izjavu najmanje na svaku obljetnicu nesreće ili ozbiljne nezgode u kojoj iznosi detalje o napredovanju istrage i sva pokrenuta pitanja u vezi sa sigurnošću.
16. stavak 8.	A2.1.16.8	Tijelo za sigurnosne istrage prosljeđuje, što prije, primjerak završnog izvješća i preporuke u pogledu sigurnosti: (a) tijelima za sigurnosne istrage i tijelima za civilno zrakoplovstvo odnosnih država te ICAO-u, u skladu s međunarodnim standardima i preporučenim praksama; (b) onima kojima su upućene preporuke u pogledu sigurnosti, sadržane u izvješću.
17. stavak 1.	A2.1.17.1	U svakoj fazi sigurnosne istrage, nakon odgovarajućeg savjetovanja s relevantnim strankama, tijelo za sigurnosne istrage preporučuje u datiranom dopisu prosljeđenom odnosnim tijelima, uključujući ona u trećim zemljama, bilo koju preventivnu mjeru za koju smatra da se mora brzo poduzeti kako bi se poboljšala sigurnost zračnog prometa.
17. stavak 2.	A2.1.17.2	Tijelo za sigurnosne istrage može također izdati sigurnosne preporuke na temelju studija ili analiza u okviru niza istraga ili bilo kojih provedenih aktivnosti.
17. stavak 3.	A2.1.17.3	Preporuka u pogledu sigurnosti ni u kojem slučaju ne predstavlja pretpostavku o krivnji ili odgovornosti za nesreću, ozbiljnu nezgodu ili nezgodu.
18. stavak 1.	A2.1.18.1	Tijelo kojem je upućena preporuka u pogledu sigurnosti, u roku od 90 dana od dana primitka dopisa koji sadrži preporuku u pogledu sigurnosti, potvrđuje primitak tog dopisa i obavješćuje tijelo za sigurnosne istrage koje je izdalo preporuku o mjerama koje je poduzelo ili koje namjerava poduzeti i, prema potrebi, o vremenu potrebnom za njihovo poduzimanje, a ako nisu bile poduzete nikakve mjere, o razlozima njihovog izostanka
18. stavak 2.	A2.1.18.2	U roku od 60 dana od dana primitka odgovora, tijelo za sigurnosne istrage obavješćuje tijelo kojem je preporuka u pogledu sigurnosti bila upućena, smatra li njegov odgovor odgovarajućim te daje obrazloženje kada se ne slaže s odlukom da se ne poduzmu nikakve mjere.
20.	A2.1.20.1	1. Zračni prijevoznici EU-a i Izraela provode postupke koji omogućuju izradu: (a) provjerenog popisa svih osoba u zrakoplovu na temelju najboljih raspoloživih informacija, što prije; i (b) popisa opasnog tereta u zrakoplovu odmah nakon obavijesti da se dogodila nesreća zrakoplova.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
		2. Kako bi rodbina putnika bila brzo obaviještena o tome nalaze li se njihovi rođaci u zrakoplovu koji je doživio nesreću, zračni prijevoznici pružaju putnicima mogućnost da daju ime i podatke za kontakt osobe koja će se kontaktirati u slučaju nesreće. Zračni prijevoznici mogu ove informacije koristiti samo u slučaju nesreće te ih ne smiju proslijediti trećim stranama ili koristiti u komercijalne svrhe. 3. Ime osobe u zrakoplovu ne smiju se javno objaviti prije nego što nadležna tijela obavijeste rodbinu te osobe. Popis iz stavka 1. točke (a) povjerljiv je u skladu s relevantnim zakonodavstvom ugovorne stranke te se na temelju tog zakonodavstva ime osobe koje se nalazi na tom popisu može javno objaviti samo ako se s tim složi njezina rodbina.
21.	A2.1.21.1	1. Kako bi se osigurao sveobuhvatniji i usklađeniji odgovor na nesreće, svaka ugovorna stranka uspostavlja plan hitnih mjera u slučaju nesreće u civilnom zračnom prometu, na nacionalnoj razini. Takvim planom hitnih mjera obuhvaćena je također pomoć žrtvama nesreća u civilnom zračnom prometu i njihovim rođacima. 2. Svaka ugovorna stranka osigurava da svi zračni prijevoznici s poslovnim nastanom na njezinom državnom području imaju plan za pomoć žrtvama nesreća u civilnom zračnom prometu i njihovim rođacima. U tim se planovima posebno uzima u obzir psihološka potpora žrtvama nesreća u civilnom zračnom prometu i njihovim rođacima te se zračnom prijevozniku omogućuje da reagira na veću nesreću. Svaka ugovorna stranka revidira planove za pomoć zračnih prijevoznika koji imaju poslovni nastan na njezinom državnom području. 3. Ugovorna stranka koja zbog smrtno stradalih ili ozbiljno ozlijeđenih svojih državljana ima poseban interes za nesreću koja se dogodila na njezinom državnom području, može imenovati stručnjaka koji ima pravo: (a) obići mjesto nesreće; (b) na pristup relevantnim činjenicama čiju je javnu objavu odobrilo nadležno tijelo za sigurnosnu istragu te informacijama o napredovanju istrage; (c) dobiti primjerak završnog izvješća. 4. Stručnjak imenovan u skladu sa stavkom 3. može, u skladu s važećim primjenjivim zakonodavstvom pomoći pri identifikaciji žrtava i sudjelovati na sastancima s preživjelim državljanima svoje države.
23.	A2.1.23.1	Ugovorne stranke utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju za kršenje standarda i zahtjeva u vezi s istraživanjem i sprečavanjem nesreća i nezgoda u civilnom zračnom prometu, navedenih u ovom Prilogu. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.

A.2.2: Direktiva 2003/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2003. o izvješćivanju o događajima povezanim sa sigurnošću u civilnom zrakoplovstvu

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
1.	A2.2.1.1	Cilj je ove Direktive doprinijeti poboljšanju sigurnosti zračnog prometa, i to tako da se osigura izvješćivanje, prikupljanje, pohranjivanje, zaštita i širenje relevantnih sigurnosnih informacija. Jedini cilj izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću je sprečavanje nesreća i nezgoda, a ne pripisivanje krivnje ili odgovornosti.
2.	A2.2.2.1	Definicije u članku 2. Direktive 2003/42/EZ primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s izvješćivanjem o događajima povezanim sa sigurnošću u civilnom zračnom prometu, navedene u ovom Prilogu, kako je primjenjivo i prema potrebi.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
3.	A2.2.3.1	Standardi i zahtjevi u vezi s izvješćivanjem o događajima povezanim sa sigurnošću u civilnom zračnom prometu navedeni u ovom Prilogu, primjenjuju se na događaje koji ugrožavaju ili koji bi, ako se ne otklone, ugrozili zrakoplov, osobe u njemu ili bilo koju drugu osobu.
4. stavak 1.	A2.2.4.1	Ugovorne stranke zahtijevaju da svaka osoba koja je bila uključena u događaj povezan sa sigurnošću ili svaka osoba koja ima licenciju u skladu sa zakonodavstvom o zračnoj plovidbi i član posade, izvijeste nadležna tijela o događajima povezanim sa sigurnošću, čak i ako nisu bili uključeni u događaj povezan sa sigurnošću.
5. stavak 1.	A2.2.5.1	Ugovorne stranke imenuje jedno ili više nadležnih tijela koja uspostavljaju mehanizam za prikupljanje, ocjenu, obradu i pohranjivanje događaja povezanih sa sigurnošću o kojima je izvješćeno.
5. stavci 2. – 3.	A2.2.5.2	Nadležna tijela pohranjuju prikupljena izvješća u svoje baze podataka. U ove se baze podataka također pohranjuju podaci o nesrećama i ozbiljnim nezgodama.
6.	A2.2.6.1	Izrael i države članice sudjeluju u razmjeni sigurnosnih informacija, ako je to relevantno. Baza podataka koju koristi Izrael mora biti kompatibilna sa softverom ECCAIRS.
8. stavak 1.	A2.2.8.1	Ugovorne stranke, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale odgovarajuću tajnost informacija primljenih u skladu s Direktivom 2003/42/EZ. Te informacije koriste isključivo za postizanje ciljeva Direktive 2003/42/EZ.
8. stavak 2.	A2.2.8.2	Bez obzira na vrstu ili klasifikaciju događaja povezanog sa sigurnošću i nesreće ili ozbiljne nezgode, imena ili adrese pojedinaca nikada se ne unose u bazu podataka navedenu u standardu A2.2.5.2.
8. stavak 3.	A2.2.8.3	Ne dovodeći u pitanje primjenjiva pravila kaznenog prava, ugovorne se stranke suzdržavaju od pokretanja postupaka u vezi s kršenjima propisa bez predumišljaja ili nenamjernim kršenjima propisa o kojima su stekle saznanja samo zato što je o njima izviješteno u okviru nacionalnog sustava obveznog izvješćivanja o događajima povezanim sa sigurnošću, osim u slučajevima grube nepažnje.
9.	A2.2.9.1	Svaka ugovorna stranka uspostavlja sustav dobrovoljnog izvješćivanja o nezgodama, kako bi se olakšalo prikupljanje informacije o stvarnim ili potencijalnim sigurnosnim manjkavostima, koje možda nisu bile obuhvaćene sustavom obveznog izvješćivanja o nezgodama.

DIO B: Upravljanje zračnim prometom

B.1: Uredba (EZ) br. 549/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o utvrđivanju okvira za stvaranje jedinstvenog europskog neba („Okvirna uredba”) kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
1. stavci 1. – 3.	B.1.1.1	A	Cilj inicijative jedinstvenog europskog neba je poboljšanje postojećih standarda sigurnosti zračnog prometa, doprinos održivom razvoju sustava zračnog prometa i poboljšanje cjelokupne performanse upravljanja zračnim prometom (ATM) i usluga u zračnoj plovidbi (ANS) za opći zračni promet u ugovornim strankama, kako bi se ispunili zahtjevi svih korisnika zračnog prostora. Ovo jedinstveno europsko nebo obuhvaća koherentnu paneuropsku mrežu ruta te sustave za upravljanje mrežom i za upravljanje zračnim prometom, koji se temelje isključivo na aspektima sigurnosti, učinkovitosti te na tehničkim aspektima, u korist svih korisnika zračnog prostora. U provođenju ovog cilja, Uredbom 549/2004 uspostavlja se usklađen regulatorni okvir za stvaranje jedinstvenog europskog neba.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
			Primjenom Uredbe 549/2004 i mjera iz osnovnih uredaba o SES-u ne dovodi se u pitanje suverenost ugovornih stranaka nad njihovim zračnim prostorom niti zahtjevi ugovornih stranaka u vezi s javnim redom, javnom sigurnošću i pitanjima obrane, kako je određeno u članku 13. Uredba 549/2004 i mjere iz osnovnih uredaba o SES-u ne odnose se na vojne operacije i obuku. Primjenom Uredbe 549/2004 i mjera iz osnovnih uredaba o SES-u ne dovode se u pitanje prava i obveze ugovornih stranaka koje proizlaze iz Čikaške konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu iz 1944. (Čikaška konvencija). U ovom je kontekstu dodatan cilj pomoći ugovornim strankama da ispune svoje obveze koje proizlaze iz Čikaške konvencije, pružanjem osnove za zajedničko tumačenje i ujednačenu provedbu njezinih odredaba te osiguravanjem da se te odredbe uvažavaju u Uredbi 549/2004 te u pravilima donesenim za njezinu provedbu.
2.	B.1.2.1	A	Definicije iz članka 2. Uredbe 549/2004 primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s upravljanjem zračnim prometom iz ovog Priloga. Sva upućivanja na države članice tumače se kao upućivanja na ugovorne stranke.
4. stavak 1.	B.1.4.1	A	Ugovorne stranke, zajednički ili pojedinačno, imenuju ili uspostavljaju tijelo ili tijela koja preuzimaju ulogu nacionalnog nadzornog tijela zaduženog za preuzimanje zadaća koje su takvom tijelu dodijeljene na temelju Uredbe 549/2004 i mjera navedenih u članku 3. Uredbe 549/2004.
4. stavak 2.	B.1.4.2	A	Nacionalna nadzorna tijela neovisna su od pružatelja usluga u zračnoj plovidbi. Ta se neovisnost postiže odgovarajućim razdvajanjem, najmanje na funkcionalnoj razini, između nacionalnih nadzornih tijela i takvih pružatelja usluga.
4. stavak 3.	B.1.4.3	A	Nacionalna nadzorna tijela svoje ovlasti izvršavaju nepristrano, neovisno i transparentno. To se postiže primjenom odgovarajućih mehanizama upravljanja i kontrole, uključujući one u okviru uprave ugovorne stranke. Međutim, time se ne sprečava da nacionalna nadzorna tijela svoje zadaće izvode u okviru pravila organizacije nacionalnih tijela za civilno zrakoplovstvo ili bilo kojih drugih javnih tijela.
4. stavak 4.	B.1.4.4	A	Ugovorne stranke osiguravaju da nacionalna nadzorna tijela imaju potrebna sredstva i mogućnosti za učinkovito i pravovremeno izvođenje zadaća koje su im dodijeljene u skladu s Uredbom 549/2004.
9.	B.1.9.1	A	Kazne koje ugovorne stranke utvrde za kršenja Uredbe 549/2004 i mjera iz osnovnih uredaba o SES-u, posebno od strane korisnika zračnog prostora i pružatelja usluga, moraju biti učinkovite, razmjerne i odvraćajuće.
10.	B.1.10.1	A	Ugovorne stranke, postupajući u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, uspostavljaju savjetodavne mehanizme za odgovarajuće uključivanje dionika, uključujući stručno osoblje predstavničkih tijela, u provedbu jedinstvenog europskog neba.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
11. stavak 1.	B.1.11.1	A	Za poboljšanje performansi usluga u zračnoj plovidbi i mrežnih funkcija, uspostavlja se plan performansi za usluge u zračnoj plovidbi i za mrežne funkcije. On uključuje: (a) nacionalne planove, uključujući ciljeve performansi i ključna područja performansi u pogledu sigurnosti, okoliša, kapaciteta i troškovne učinkovitosti, osiguravajući sukladnost s inicijativom SES; i (b) periodičnu reviziju, praćenje i sustavno vrednovanje performansi usluga u zračnoj plovidbi i mrežnih funkcija.
11. stavak 2.	B.1.11.2	A	U skladu s regulatornim postupkom iz članka 5. stavka 3. Uredbe 549/2004, Komisija može imenovati Eurocontrol ili neko drugo nepristrano i stručno tijelo kao „tijelo za reviziju performansi”. Uloga tijela za reviziju performansi je da, na zahtjev, pruža pomoć nacionalnim nadzornim tijelima pri provedbi plana performansi. Komisija osigurava da tijelo za reviziju performansi djeluje neovisno pri izvođenju zadaća koje mu je povjerila Komisija.
11. stavak 3. točka (b)	B.1.11.3	A	Nacionalne planove iz standarda B.1.11.1 sastavlja nacionalno nadzorno tijelo a donosi ih ugovorna stranka. Ti planovi uključuju obvezujuće nacionalne ciljeve i odgovarajući plan poticaja, kako ih donese ugovorna stranka. Pri izradi nacrtu plana održavaju se savjetovanja s pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, predstavnicima korisnika zračnog prostora i, kada je to relevantno, s operatorima zračnih luka i koordinatorima zračnih luka.
11. stavak 3. točka (d)	B.1.11.4	A	Referentno razdoblje za plan performanse obuhvaća najmanje tri godine i najviše pet godina. Ako se tijekom tog razdoblja ne ispune nacionalni ciljevi, ugovorne stranke i/ili nacionalna nadzorna tijela primjenjuju odgovarajuće mjere, koje su odredili.
11. stavak 4.	B.1.11.5	A	Na plan performansi primjenjuju se sljedeći postupci: (a) prikupljanje, vrednovanje, ispitivanje, ocjenjivanje i prosljeđivanje relevantnih podataka povezanih s performansama usluga u zračnoj plovidbi i mrežnih funkcija, dobivenih od svih relevantnih strana, uključujući pružatelje usluga u zračnoj plovidbi, korisnike zračnog prostora, operatore aerodroma, nacionalna nadzorna tijela, ugovorne stranke i Eurocontrol; (b) izbor odgovarajućih ključnih područja performansi na temelju dokumenta ICAO-a br. 9854 pod nazivom „Operativna koncepcija upravljanja globalnim zračnim prometom” i u skladu s onima koja su utvrđena u okviru performanse iz glavnog plana ATM-a, uključujući područja sigurnosti, okoliša, kapaciteta i troškovne učinkovitosti, koja se prema potrebi prilagođavaju kako bi se uvažile posebne potrebe jedinstvenog europskog neba i odgovarajućih ciljeva za ta područja, te definicije ograničenog skupa ključnih pokazatelja performansi za mjerenje performanse; (c) ocjena nacionalnih ciljeva performansi na temelju nacionalnog plana; i (d) praćenje nacionalnih planova performansi, uključujući odgovarajuće mehanizme uzbunjivanja.
11. stavak 5.	B.1.11.6	A	Pri izradi plana performansi uzima se u obzir da su rutne usluge, terminalske usluge i mrežne funkcije različite pa se u skladu s tim s njima treba i postupati, ako je potrebno također za potrebe mjerenja performansi.
11. stavak 6.	B.1.11.7	A	Primjenjuju se provedbena pravila u vezi s planom performansi navedena u Prilogu IV. Euro-mediteranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
13.	B.1.13.1	A	Osnovne uredbe o SES-u ne sprečavaju ugovorne stranke da, u stupnju u kojem je to potrebno, primijene mjere za zaštitu bitnih interesa sigurnosne ili obrambene politike. To su posebno one mjere koje su nužne: — za nadzor zračnog prostora koji je u skladu sa sporazumima ICAO-a o regionalnoj zračnoj plovidbi, uključujući sposobnost otkrivanja, identificiranja i ocjene svih zrakoplova koji koriste takav zračni prostor, u svrhu zaštite sigurnosti letova i poduzimanja mjera kojima se osiguravaju sigurnosne i obrambene potrebe, — u slučaju ozbiljnih unutarnjih nemira koji utječu na očuvanje zakona i reda, — u slučaju rata ili ozbiljne međunarodne napetosti koja predstavlja prijetnju ratom, — za ispunjavanje međunarodnih obveza ugovorne stranke u vezi s očuvanjem mira i međunarodne sigurnosti, — za provedbu vojnih operacija i vojne obuke, uključujući potrebne mogućnosti za izvođenje vježbi.

B.2: Uredba (EZ) br. 550/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o pružanju usluga u zračnoj plovidbi u jedinstvenom europskom nebu (Uredba o pružanju usluga) kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
2. stavci 1. – 2.	B.2.2.1	A	Izvođenje inspektijskih pregleda i nadzora od strane nacionalnog nadzornog tijela, kako bi se osigurao nadzor sukladnosti s Uredbom (EZ) br. 550/2004, posebno u odnosu na siguran i učinkovit rad pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, koji pružaju usluge u vezi sa zračnim prostorom koji je pod nadležnošću ugovorne stranke. Predmetni pružatelj usluga u zračnoj plovidbi omogućuje izvođenje ovih zadaća.
2. stavak 3.	B.2.2.2	B	Države koje sudjeluju u funkcionalnom bloku zračnog prostora (FAB) sklapaju sporazume o nadzoru kojima se osiguravaju inspekcije i pregledi pružatelja usluga u zračnoj plovidbi koji pružaju usluge u tom FAB-u.
2. stavci 4. – 6.	B.2.2.3	A	Sporazumi o nadzoru kojima se osiguravaju inspekcije i pregledi ANSP-a zemalja koje pružaju usluge u zračnom prostoru druge zemlje, sklapaju se između tih zemalja. Ti sporazumi obuhvaćaju dogovore za rješavanje slučajeva koji uključuju nesukladnost s primjenjivim zahtjevima.
4.		A	Primjenjuju se provedbena pravila u vezi sa sigurnosnim zahtjevima navedena u Prilogu IV. Euro-mediteranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.
7. stavak 1.	B.2.7.1	A	Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi podliježu certifikaciji od strane ugovornih stranaka.
7. stavak 3.	B.2.7.2	A	Nacionalna nadzorna tijela izdaju svjedodžbe ANSP-ima koji su usklađeni s Uredbom 1035/2011 i s primjenjivim pravom.
7. stavak 3.	B.2.7.3	A	Svjedodžba se može izdati pojedinačno za svaku vrstu usluge definiranu u članku 2. Uredbe 549/2004, ili za skup takvih usluga.
7. stavak 3.	B.2.7.4	A	Svjedodžba se redovito provjerava.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
7. stavak 4. + Prilog II.	B.2.7.5	A	Svjedodžbama se utvrđuju prava i obveze pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, uključujući nediskriminirajući pristup korisnika zračnog prostora tim uslugama, s posebnim naglaskom na sigurnosti. Na izdavanje svjedodžbe primjenjuju se samo uvjeti navedeni u Prilogu II. Uredbi 550/2004. Takvi uvjeti moraju biti objektivno opravdani, nediskriminirajući, razmjerni i transparentni.
7. stavak 5.	B.2.7.6	A	Ugovorne stranke mogu dopustiti pružanje usluga u zračnoj plovidbi bez izdavanja svjedodžbe, kada letovi zrakoplova ne spadaju primarno u opći zračni promet.
7. stavak 6.	B.2.7.7	B	Izdavanjem svjedodžbe daje se pružateljima usluga u zračnoj plovidbi mogućnost da svoje usluge nude drugim ugovornim strankama, drugim pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, korisnicima zračnog prostora i zračnim lukama unutar ugovornih stranaka.
7. stavak 7.	B.2.7.8	A	Nacionalna nadzorna tijela nadziru sukladnost sa svjedodžbom.
7. stavak 7.	B.2.7.9	A	Ako nacionalno nadzorno tijelo utvrdi da imatelj svjedodžbe više ne ispunjava takve zahtjeve ili uvjete, ono poduzima odgovarajuće mjere, osiguravajući pri tom kontinuitet usluga. Takve mjere mogu uključivati opoziv svjedodžbe.
7. stavak 8.	B.2.7.10	B	Ugovorna stranka priznaje svaku svjedodžbu koju druga ugovorna stranka izda u skladu sa standardima i regulatornim zahtjevima u vezi s upravljanjem zračnim prostorom, određenim u ovom Prilogu.
8. stavak 1.	B.2.8.1	A	Ugovorne stranke osiguravaju pružanje usluga u zračnom prometu na isključivoj osnovi unutar određenih blokova zračnog prostora u odnosu na zračni prostor koji je pod njihovom nadležnošću. U tu svrhu ugovorne stranke određuju pružatelja usluga u zračnom prometu koji ima valjanu svjedodžbu u ugovornoj stranci.
8. stavak 2.	B.2.8.2	B	Pravim se sustavom ne sprečavaju prekogranične usluge zahtijevanjem da ANSP (a) bude u neposrednom ili u većinskom vlasništvu određene države/njezinih državljana; (b) ima registrirano sjedište/glavno mjesto poslovanja u toj državi; (c) upotrebljava samo sredstva u toj državi.
8. stavak 3.	B.2.8.3	A	Ugovorne stranke utvrđuju prava i obveze koje moraju ispunjavati imenovani pružatelji usluga u zračnom prometu. Obveze mogu uključivati uvjete za pravovremeno davanje relevantnih informacija koje omogućuju identifikaciju kretanja svih zrakoplova u zračnom prostoru pod njihovom nadležnošću.
8. stavak 4.	B.2.8.4	A	Ugovorne stranke imaju diskrecijsko pravo izbora pružatelja usluga, pod uvjetom da on ispunjava zahtjeve i uvjete iz standarda i regulatornih zahtjeva u vezi s upravljanjem zračnim prometom navedene u ovom Prilogu.
8. stavak 5.	B.2.8.4	B	U vezi s funkcionalnim blokovima zračnog prostora uspostavljenim u skladu s člankom 9.a, koji se protežu preko zračnog prostora pod nadležnošću više od jedne ugovorne stranke, te ugovorne stranke zajednički, u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe 550/2004, određuju jednog ili više pružatelja usluga u zračnom prometu, najmanje jedan mjesec prije uspostave bloka zračnog prostora.
9.	B.2.9.1	A	Ugovorne stranke mogu odrediti pružatelja meteoroloških usluga koji na isključivoj osnovi, u cijelosti ili djelomično, osigurava meteorološke podatke za cijeli zračni prostor ili dio zračnog prostora u njihovoj nadležnosti, uzimajući u obzir sigurnosne aspekte.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
9a. stavak 1.	B.2.9a.1	B	Ugovorne stranke poduzimaju sve potrebne mjere kako bi osigurale provedbu funkcionalnih blokova zračnog prostora radi postizanja potrebnog kapaciteta i učinkovitosti mreže za upravljanje zračnim prometom unutar jedinstvenog europskog neba i održavanja visoke razine sigurnosti te doprinosa cjelokupnoj performansi sustava zračnog prometa i smanjenom utjecaju na okoliš. Ugovorne stranke surađuju u najvećoj mogućoj mjeri, posebno ugovorne stranke koje uspostavljaju susjedne funkcionalne blokove zračnog prostora, kako bi se osigurala sukladnost s ovom odredbom.
9a. stavak 2.	B.2.9a.2	B	Funkcionalni blokovi zračnog prostora, posebno: (a) oslanjaju se na analizu sigurnosti; (b) omogućuju optimalnu upotrebu zračnog prostora, uvažavajući tokove zračnog prometa; (c) osiguravaju usklađenost s europskom mrežom ruta uspostavljenom u skladu s člankom 6. Uredbe o zračnom prostoru; (d) opravdani su njihovom cjelokupnom dodanom vrijednošću, uključujući optimalnu upotrebu tehničkih i ljudskih resursa, na temelju analize troškova i koristi; (e) osiguravaju neometan i fleksibilan prijenos nadležnosti za kontrolu zračnog prometa između jedinica pružanja usluga u zračnom prometu; (f) osiguravaju kompatibilnost između različitih konfiguracija zračnog prostora, između ostalog, optimiziranjem postojećih područja letnih informacija; (g) u skladu su s uvjetima koji proizlaze iz regionalnih sporazuma sklopljenih u okviru ICAO-a; (h) poštuju regionalne sporazume koji su na snazi na dan stupanja Uredbe 550/2004 na snagu; te (i) omogućuju sukladnost s ciljevima performanse.
9a. stavak 3.	B.2.9a.3	B	Funkcionalni blok zračnog prostora uspostavlja se samo na temelju međusobnog sporazuma svih ugovornih stranaka i, prema potrebi, trećih zemalja koje imaju nadležnost nad bilo kojim dijelom zračnog prostora koji je uključen u funkcionalni blok zračnog prostora. Prije uspostavljanja funkcionalnog bloka zračnog prostora, predmetna ugovorena stranka (ugovorne stranke) dostavlja(ju) drugim ugovornim strankama i ostalim zainteresiranim stranama odgovarajuće informacije te im pružaju mogućnost da daju svoje primjedbe.
9a. stavak 4.	B.2.9a.4	B	Kada se funkcionalni blok zračnog prostora odnosi na zračni prostor koji je u potpunosti ili djelomično pod nadležnošću dviju ili više ugovornih stranaka, sporazum kojim se uspostavlja funkcionalni blok zračnog prostora sadrži potrebne odredbe koje se odnose na način na koji se blok može promijeniti i način na koji se ugovorna stranka može povući iz bloka, uključujući prijelazna rješenja.
9a. stavak 5.	B.2.9a.5	B	Kada se između dviju ili više ugovornih stranaka pojave poteškoće u vezi s prekograničnim funkcionalnim blokom zračnog prostora koji se odnosi na zračni prostor pod njihovom nadležnošću, odnosno ugovorne stranke mogu zajednički zatražiti mišljenje Odbora za jedinstveno nebo. Mišljenje se upućuje odnosnim ugovornim strankama. Ne dovodeći u pitanje standard B.2.9a.3, ugovorne stranke uzimaju ovo mišljenje u razmatranje kako bi našle rješenje.
10. stavak 1.	B.2.10.1	A	Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi mogu koristiti usluge drugih pružatelja usluga certificiranih u ugovornim strankama.
10. stavak 2.	B.2.10.2	A	Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi formaliziraju svoje radne odnose pisanim sporazumima ili jednakovrijednim pravnim dogovorima kojima se definiraju posebne dužnosti i funkcije svakog pružatelja usluga i omogućuje razmjena operativnih podataka između svih pružatelja usluga ako se ti podaci odnose na opći zračni promet. O tim se dogovorima obavješćuje odnosno nacionalno nadzorno tijelo ili tijela.
10. stavak 3.	B.2.10.3	A	U slučajevima pružanja usluga u zračnom prometu potrebno je odobrenje odnosnih ugovornih stranaka. U slučajevima pružanja meteoroloških usluga, potrebno je odobrenje odnosnih ugovornih stranaka, ako su one odredile pružatelja usluga na isključivoj osnovi u skladu sa standardom B.2.9.1.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
11.	B.2.10.4	A	U okviru zajedničke prometne politike, ugovorne stranke poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se između nadležnih civilnih i vojnih tijela sklope ili obnove pisani sporazumi ili jednakovrijedni pravni dogovori u vezi s upravljanjem određenim blokovima zračnog prostora.
12. stavak 1.	B.2.12.1	A	Pružatelji usluga u zračnoj plovidbi, bez obzira na svoj vlasnički sustav ili pravni oblik, sastavljaju, podnose na reviziju i objavljuju svoja računovodstvena izvješća.
12. stavak 2.	B.2.12.2	A	U svim slučajevima, pružatelji usluga u zračnoj plovidbi objavljuju godišnje izvješće te se redovito podvrgavaju neovisnoj reviziji.
12. stavak 3.	B.2.12.3	A	Kod pružanja paketa usluga, pružatelji usluga u zračnoj plovidbi utvrđuju i objavljuju svoje troškove i prihode koji proizlaze iz usluga u zračnoj plovidbi, raspodijeljene u skladu s primjenjivim sustavom naknada i, prema potrebi, vode konsolidirano računovodstvo za druge usluge koje nisu povezane s uslugama u zračnoj plovidbi, kao što bi se to od njih zahtijevalo kada bi odnosne usluge pružala posebna poduzeća.
12. stavak 4.	B.2.12.4	A	Ugovorne stranke određuju nadležna tijela koja imaju pravo pristupa računovodstvenim izvješćima pružatelja usluga, koji pružaju usluge u zračnom prostoru u njihovoj nadležnosti.
13. stavak 1.	B.2.13.1	B	Što se tiče općeg zračnog prometa, relevantni se operativni podaci razmjenjuju u stvarnom vremenu između svih pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, korisnika zračnog prostora i zračnih luka kako bi se zadovoljile njihove operativne potrebe. Ti se podaci koriste samo u operativne svrhe.
13. stavak 2.	B.2.13.2	B	Pristup relevantnim operativnim podacima odobrava se na nediskriminirajućoj osnovi odgovarajućim tijelima, certificiranim pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, korisnicima zračnog prostora i zračnim lukama.
13. stavak 3.	B.2.13.3	B	Certificirani pružatelji usluga, korisnici zračnog prostora i zračne luke utvrđuju standardne uvjete pristupa njihovim relevantnim operativnim podacima, osim onima navedenim u stavku 1. Takve standardne uvjete odobravaju nacionalna nadzorna tijela. Detaljna pravila o takvim uvjetima utvrđuju se, prema potrebi, u skladu s postupkom navedenim u članku 5. stavku 3. Okvirne uredbe.
18. stavci 1. – 2.	B.2.18.1	A	Niti nacionalna nadzorna tijela ugovornih stranaka, djelujući u skladu sa svojim nacionalnim pravom, niti Komisija, ne smiju otkrivati informacije povjerljive prirode, posebno informacije o pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, njihovim poslovnim odnosima ili njihovim stavkama troškova. Time se ne dovodi u pitanje pravo nacionalnih nadzornih tijela ili Komisije da otkriju informacije kada je to bitno za ispunjavanje njihovih dužnosti, u kojem slučaju takvo otkrivanje mora biti razmjerno i mora uvažavati legitimne interese pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, korisnika zračnog prostora, zračnih luka ili drugih odgovarajućih dionika u vezi sa zaštitom njihovih poslovnih tajni.

B.3: Uredba (EZ) br. 551/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o organizaciji i korištenju zračnog prostora u jedinstvenom europskom nebu (Uredba o zračnom prostoru) kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
1.	B.3.1.1	A	Cilj je podržavanje koncepta sve snažnije integriranog operativnog zračnog prostora u okviru zajedničke prometne politike te uspostavljanje zajedničkih postupaka za oblikovanje, planiranje i upravljanje, kojima se osigurava djelotvorno i sigurno upravljanje zračnim prometom. Korištenje zračnog prostora omogućuje da pružanje usluge u zračnoj plovidbi djeluje kao koherentna i dosljedna cjelina u skladu s Uredbom (EZ) br. 550/2004. Primjenjuje se na zračni prostor unutar ICAO EUR i AFI područja, gdje su ugovorne stranke odgovorne za pružanje usluga u zračnom prometu u skladu s Uredbom 550/2004 o pružanju usluga. Ugovorne stanke mogu Uredbu 551/2004 primjenjivati također na zračni prostor pod svojom odgovornošću unutar drugih ICAO područja, pod uvjetom da o tome obavijeste druge ugovorne stranke.
3. stavak 1.	B.3.3.1	B	Ugovorne stranke teže tome da ICAO uspostavi i prizna jedinstveni EUIR.
3. stavak 2.	B.3.3.2	B	EUIR se oblikuje tako da obuhvaća zračni prostor koji spada pod nadležnost ugovornih stranaka u skladu s člankom 1. stavkom 3. Uredbe 551/2004, a može također uključivati zračni prostor europskih trećih zemalja.
3. stavak 3.	B.3.3.3	B	Uspostavljanjem EUIR-a ne dovodi se u pitanje nadležnost ugovornih stranaka za određivanje pružatelja usluga u zračnom prometu za zračni prostor pod njihovom nadležnošću u skladu sa standardom B.2.8.1.
3. stavak 4.	B.3.3.4	B	Ugovorne stranke zadržavaju svoje odgovornosti u odnosu na ICAO unutar zemljopisnih granica gornjih područja letnih informacija i područja letnih informacija koje im je povjerio ICAO.
3a	B.3.3a.1	A	Primjenjuju se provedbena pravila u vezi s elektroničkim zrakoplovnim informacijama navedena u Prilogu IV. Euro-mediterranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.
4.	B.3.4.1	A	Primjenjuju se provedbena pravila u vezi s pravilima letenja i s klasifikacijom zračnog prostora navedena u Prilogu IV. Euro-mediterranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.
6. stavak 1.	B.3.6.1	A	Funkcije mreže za upravljanje zračnim prometom (ATM) omogućuju optimalnu upotrebu zračnog prostora te korisnicima zračnog prostora osiguravaju upotrebu preferiranih putanja, omogućujući pri tom maksimalan pristup zračnom prostoru i uslugama u zračnoj plovidbi. Ove mrežne funkcije su usmjerene na podršku inicijativa na nacionalnoj razini i na razini funkcionalnih blokova zračnog prostora i izvode se na način kojim se uvažava razdvajanje regulatornih i operativnih zadaća.
6. stavak 2.	B.3.6.2	A	Funkcije koje izvodi upravitelj mreže pri projektiranju ruta i upravljanju rijetkim resursima, te mogućnost imenovanja, na primjer, Eurocontrola kao upravitelja mreže.
6. stavak 3.	B.3.6.3	A	Komisija može dopuniti popis funkcija iz standarda B.3.6.2 nakon odgovarajućeg savjetovanja s dionicima iz industrije. Mjere namijenjene izmjeni nebitnih elemenata Uredbe 551/2004 njezinim dopunjavanjem, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 5. stavka 4. okvirne Uredbe.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
6. stavak 4.	B.3.6.4	A	Primjenjuju se detaljna pravila za provedbu mjera iz članka 6. Uredbe o zračnom prostoru (551/2004), osim onih iz članka 6. stavaka od 6. do 9. Uredbe 551/2004, navedena u Prilogu IV. Euro-mediteranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela. Ta se provedbena pravila posebno odnose na: (a) usklađivanje i ujednačavanje procesa i postupaka za poboljšanje učinkovitosti upravljanja zrakoplovnim frekvencijama, uključujući razvoj načela i mjerila; (b) središnju funkciju za usklađivanje rane identifikacije i rješavanja potreba za frekvencijama u pojasevima dodijeljenim za europski opći zračni promet za podršku projektiranja i rada europske zrakoplovne mreže; (c) dodatne mrežne funkcije, kako je definirano u glavnom planu ATM-a; (d) detaljna rješenja za kooperativno donošenje odluka između ugovornih stranaka, pružatelja usluga u zračnoj plovidbi i funkcije upravljanja mrežom; (e) rješenja za savjetovanje s relevantnim dionicima u postupku donošenja odluka, i na nacionalnoj i na europskoj razini; i (f) unutar radijskog spektra koji je Međunarodna telekomunikacijska unija dodijelila za opći zračni promet, raspodjelu zadaća i odgovornosti između funkcije upravljanja mrežom i nacionalnih rukovoditelja za frekvencije, osiguravajući pri tom da nacionalne funkcije za upravljanje frekvencijama nastave obavljati ona dodjeljivanja frekvencija koja nemaju utjecaj na mrežu. U slučajevima koji imaju utjecaj na mrežu, nacionalni rukovoditelji za frekvencije surađuju s onima koji su odgovorni za funkciju upravljanja mrežom kako bi se upotreba frekvencija optimizirala.
6. stavak 5.	B.3.6.5	A	Aspekti projektiranja zračnog prostora, osim onih iz članak 6. stavka 2. Uredbe 551/2004, rješavaju se na nacionalnoj razini ili na razini funkcionalnih blokova zračnog prostora. Pri postupku projektiranja uvažavaju se zahtjevi i složenost prometa, nacionalni planovi performanse ili planovi performanse za funkcionalne blokove zračnog prostora, uz potpuno savjetovanje s odgovarajućim korisnicima zračnog prostora ili odgovarajućim skupinama koje zastupaju korisnike zračnog prostora te, prema potrebi, s vojnim tijelima.
6. stavak 6.	B.3.6.6	B	Ugovorne stranke ovlašćuju Eurocontrol ili drugo nepristrano i stručno tijelo za izvođenje upravljanja protokom zračnog prometa, što podliježe odgovarajućim dogovorima o nadzoru.
6. stavak 7.	B.3.6.7	A	Primjenjuju se provedbena pravila u vezi s upravljanjem protokom zračnog prometa, navedena u Prilogu IV. Euro-mediteranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.
7. stavak 1.	B.3.7.1	A	Uzimajući u obzir organizaciju vojnih aspekata pod svojom odgovornošću, ugovorne stranke osiguravaju ujednačenu primjenu koncepcije fleksibilnog korištenja zračnog prostora unutar jedinstvenog europskog neba, kako je opisuje ICAO i kako ju je razvio Eurocontrol, da bi se olakšalo upravljanje zračnim prostorom i upravljanje zračnim prometom u okviru zajedničke prometne politike.
7. stavak 3.	B.3.7.2	A	Primjenjuju se provedbena pravila u vezi s fleksibilnim korištenjem zračnog prostora, navedena u Prilogu IV. Euro-mediteranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
8. stavak 1.	B.3.8.1	A	Kada primjena članka 7. Uredbe 551/2004 uzrokuje značajne operativne teškoće, ugovorne stranke mogu privremeno obustaviti takvu primjenu pod uvjetom da o tome bez odlaganja obavijeste Zajednički odbor.
8. stavak 2.	B.3.8.2	A	Nakon uvođenja privremene obustave, mogu se razraditi prilagodbe pravila usvojenih u skladu s člankom 7. stavkom 3. Uredbe 551/2004, za zračni prostor koji je pod odgovornošću odnosno ugovorne stranke (stranaka).

B.4: Uredba (EZ) br. 552/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o interoperabilnosti Europske mreže za upravljanje zračnim prometom (Uredba o interoperabilnosti) kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1070/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
1. + Prilog I.	B.4.1.1	A	U okviru područja primjene Okvirne uredbe, Uredba 552/2004 odnosi se na interoperabilnost EATMN-a. Primjenjuje se na sustave, njihove sastavne dijelove i pripadajuće postupke navedene u Prilogu I. Uredbi 552/2004. Cilj je postići interoperabilnost između različitih sustava, sastavnih dijelova i pripadajućih postupaka EATMN-a, vodeći pritom računa o odgovarajućim međunarodnim pravilima te također nastojeći osigurati usklađeno i brzo uvođenje novih, usuglašenih i potvrđenih operativnih koncepata ili novih tehnologija u području upravljanja zračnim prometom.
2. + Prilog II.	B.4.2.1	A	EATMN, njegovi sustavi te njihovi sastavni dijelovi i pripadajući postupci moraju ispunjavati bitne zahtjeve određene u Prilogu II. Uredbi 552/2004.
3.	B.4.3.1	A	Primjenjuju se provedbena pravila u vezi s interoperabilnosti navedena u Prilogu IV. Euro-mediterranskog sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela. Sustavi, sastavni dijelovi i pripadajući postupci moraju tijekom cijelog svog vijeka trajanja biti u skladu s odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost. Provedbenim pravilima za interoperabilnost moraju se posebno: (a) odrediti bilo koji specifični zahtjevi kojima se dopunjuju ili razrađuju bitni zahtjevi, posebno u pogledu sigurnosti, nesmetanog rada i performanse; i/ili (b) opisati, prema potrebi, bilo koji specifični zahtjevi kojima se dopunjuju ili razrađuju bitni zahtjevi, posebno u pogledu usklađenog uvođenja novih, usuglašenih i potvrđenih operativnih koncepata ili novih tehnologija; i/ili (c) odrediti sastavni dijelovi kada je riječ o sustavima; i/ili (d) opisati specifični postupci za ocjenu sukladnosti koji, prema potrebi, uključuju sudjelovanje prijavljenih tijela, kako je navedeno u članku 8. Uredbe 552/2004, na temelju modula definiranih u Odluci 93/465/EEZ koji se koriste za ocjenu sukladnosti sastavnih dijelova ili njihove prikladnosti za upotrebu, kao i za provjeru sustava; i/ili (e) specificirati uvjeti provedbe uključujući, prema potrebi, datum do kojeg se s njima moraju uskladiti svi relevantni dionici.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
			Pri pripremi, donošenju i revidiranju provedbenih pravila za interoperabilnost vodi se računa o procijenjenim troškovima i koristima tehničkih rješenja pomoću kojih se ta provedbena pravila mogu ispuniti, a u svrhu definiranja najodrživijeg rješenja, pri čemu se vodi računa o održavanju dogovorene visoke razine sigurnosti. Ocjena troškova i koristi tih rješenja za sve odnosne dionike prilaže se svakom nacrtu provedbenog pravila za interoperabilnost. Provedbena pravila za interoperabilnost utvrđuju se u skladu s postupkom iz članka 8. Okvirne uredbe.
4. stavak 2.		A	Pretpostavlja se da su sustavi i pripadajući postupci ili sastavni dijelovi koji su u skladu s odgovarajućim specifikacijama Zajednice i čiji su referentni brojevi objavljeni u <i>Službenom listu Europske unije</i> usklađeni s bitnim zahtjevima i/ili provedbenim pravilima za interoperabilnost.
5. + Prilog III.	B.4.5.1	A	Sastavnim dijelovima mora biti priložena EZ izjava o sukladnosti ili prikladnosti za upotrebu. Elementi te izjave navedeni su u Prilogu III. Uredbi 552/2004. Proizvođač ili njegov ovlašteni zastupnik s poslovnim nastanom u ugovornim strankama, EZ izjavom o sukladnosti ili prikladnosti za upotrebu jamči i izjavljuje da je primijenio odredbe utvrđene u bitnim zahtjevima i odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost. Pretpostavlja se da su sastavni dijelovi kojima je priložena EZ izjava o sukladnosti ili prikladnosti za upotrebu usklađeni s bitnim zahtjevima i odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost. U odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost utvrđuju se, prema potrebi, zadaće u vezi s ocjenjivanjem sukladnosti ili prikladnosti za upotrebu sastavnih dijelova, koje izvode prijavljena tijela iz članka 8. Uredbe 552/2004.
6. + Prilog IV.	B.4.6.1	A	Sustavi podliježu EZ provjeri koju izvodi pružatelj usluga u zračnoj plovidbi, u skladu s odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost, kako bi se osiguralo da ti sustavi, prilikom uključanja u EATMN, ispunjavaju bitne zahtjeve Uredbe 552/2004 i provedbena pravila za interoperabilnost. Prije nego što se sustav počne koristiti, odgovarajući pružatelj usluga u zračnoj plovidbi sastavlja EZ izjavu o provjeri kojom potvrđuje sukladnost te je dostavlja nacionalnom nadzornom tijelu zajedno s tehničkom dokumentacijom. Elementi te izjave i tehničke dokumentacije navedeni su u Prilogu IV. Uredbi 552/2004. Nacionalno nadzorno tijelo može zatražiti bilo kakve dodatne informacije potrebne za nadzor takve sukladnosti. U odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost utvrđuju se, prema potrebi, zadaće koje se odnose na provjeru sustava, a koje izvode prijavljena tijela iz članka 8. Uredbe 552/2004. EZ izjavom o provjeri ne dovode se u pitanje bilo kakve ocjene koje bi nacionalno nadzorno tijelo moralo izvesti radi razloga koji se ne odnose na interoperabilnost.
6a	B.4.6a.1	A	Svjedodžba izdana u skladu s Uredbom (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008. o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa, kada se odnosi na sastavne dijelove ili sustave, smatra se, za potrebe članaka 5. i 6. ove Uredbe 552/2004 EZ, izjavom o sukladnosti ili primjerenosti za upotrebu ili EZ izjavom o provjeri, ako uključuje dokaz sukladnosti s bitnim zahtjevima Uredbe 552/2004 i odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
7. stavak 1.	B.4.7.1	A	Ako nacionalno nadzorno tijelo utvrdi da: (a) sastavni dio kojem je priložena EZ izjava o sukladnosti ili prikladnosti za upotrebu; ili (b) sustav kojem je priložena EZ izjava o provjeri, nije u skladu s bitnim zahtjevima i/ili s odgovarajućim provedbenim pravilima za interoperabilnost, ono poduzima sve potrebne mjere, vodeći računa o potrebi da se osigura sigurnost i kontinuitet rada, kako bi se područje primjene odnosnog sastavnog dijela ili sustava ograničilo ili kako bi se zabranila njihova upotreba od strane subjekata za koje je to tijelo odgovorno.
8. stavak 1.	B.4.8.1	A	Ugovorne stranke obavješćuju Zajednički odbor o tijelima koja su imenovale za izvođenje zadaća u vezi s ocjenom sukladnosti ili prikladnosti za upotrebu iz članka 5. Uredbe 552/2004 i/ili provjerom iz članka 6. Uredbe 552/2004, pri čemu navode područje odgovornosti svakog takvog tijela i identifikacijski broj koji mu je dodijelila Komisija.
8. stavak 2.	B.4.8.2	A	Za ocjenu tijela koja se prijavljuju, ugovorne stranke primjenjuju kriterije predviđene u Prilogu V. Uredbi 552/2004. Smatra se da tijela koja ispunjavaju kriterije ocjenjivanja predviđene u odgovarajućim europskim standardima, ispunjavaju i navedene kriterije.
8. stavak 3. + Prilog V.	B.4.8.3	A	Ugovorne stranke povlače prijavu prijavljenog tijela koje više ne ispunjava kriterije predviđene u Prilogu V. Uredbi 552/2004. O tome odmah obavješćuju Zajednički odbor.
8. stavak 4.	B.4.8.4	A	Ne dovodeći u pitanje zahtjeve iz članka 8. stavaka 1., 2. i 3. Uredbe 552/2004, ugovorne stranke mogu odlučiti da kao prijavljena tijela imenuju organizacije koje su priznate u skladu s člankom 3. Uredbe o pružanju usluga.

B.5: Uredba (EZ) br. 216/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008. o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 91/670/EEZ, Uredbe (EZ) br. 1592/2002 i Direktive 2004/36/EZ, kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1108/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 216/2008 u području aerodroma, upravljanja zračnim prometom i usluga u zračnoj plovidbi i o stavljanju izvan snage Direktive 2006/23/EZ

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
3.	B.5.3.1	A	Definicije u članku 3. točkama (da), (e), (f), (g), (q), (r) i (s) Uredbe 216/2008, kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009, primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s upravljanjem zračnim prometom navedene u ovom Prilogu. Sva upućivanja na države članice tumače se kao upućivanja na ugovorne stranke.
8b. stavak 1.	B.5.8b.1	A	Izvođenje ATM-a/ANS-a mora biti u skladu s bitnim zahtjevima utvrđenim u Prilogu V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
8b. stavak 2.	B.5.8b.2	A	Izvođač ATM-a/ANS-a mora imati svjedodžbu u skladu s Uredbom 1035/2011 i primjenjivim nacionalnim pravom. Svjedodžba se izdaje kada pružatelj usluga dokaže da je sposoban i da ima sredstva za izvršavanje odgovornosti povezanih s njegovim pravima. U svjedodžbi se specificiraju dodijeljena prava i opseg davanja usluga.
8b. stavak 3.	B.5.8b.3	A	Odstupajući od standarda B.5.8b.2, ugovorne stranke mogu odlučiti da pružatelj usluga letnih informacija mogu dati izjavu o svojoj sposobnosti i sredstvima za izvođenje svojih odgovornosti povezanih s uslugama koje pružaju.
8b. stavak 4.	B.5.8b.4	B	Mjerama iz standarda B.5.8b.6 može se utvrditi zahtjev za izdavanje svjedodžbe organizaciji koja se bavi projektiranjem, proizvodnjom i održavanjem sustava i komponenata ATM-a/ANS-a bitnih za sigurnost. Svjedodžba za te organizacije izdaje se kada one dokažu da su sposobne i da imaju sredstva za izvršavanje odgovornosti povezanih s njihovim pravima. U svjedodžbi se specificiraju dodijeljena prava.
8b. stavak 5.	B.5.8b.5	A	Mjerama iz standarda B.5.8b.6 može se utvrditi zahtjev za izdavanje svjedodžbe ili, alternativno, vrednovanje sustava i komponenata ATM-a/ANS-a bitnih za sigurnost od strane izvođača ATM-a/ANS-a. Svjedodžba ili vrednovanje za te sustave i komponente izdaje se kada podnositelj zahtjeva dokaže da su sustavi i komponente sukladni s detaljnim specifikacijama koje su utvrđene kako bi se osigurala sukladnost s bitnim zahtjevima iz standarda B.5.8b.1.
8b. stavak 6.	B.5.8b.6	A	Provedbena pravila za ATM/ANS iz članka 8.b stavka 6. Uredbe 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009, koja su navedena u Prilogu IV. Euro-mediteranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.
8c. stavak 1.	B.5.8c.1	A	Kontrolori zračnog prometa te osobe i organizacije uključene u osposobljavanje, ispitivanje, provjeravanje ili zdravstvene preglede kontrolora zračnog prometa, moraju ispunjavati odgovarajuće bitne zahtjeve utvrđene u Prilogu V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.
8c. stavak 2.	B.5.8c.2	A	Kontrolori zračnog prometa moraju imati dozvolu i liječničku svjedodžbu primjerenu usluzi koju pružaju.
8c. stavak 3.	B.5.8c.3	A	Dozvola iz standarda B.5.8c.2 izdaje se samo kada podnositelj zahtjeva za dozvolu dokaže da ispunjava pravila utvrđena kako bi se osigurala sukladnost s bitnim zahtjevima u vezi s teoretskim znanjem, praktičnim vještinama, znanjem jezika i iskustvom navedenim u Prilogu V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.
8c. stavak 4.	B.5.8c.4	A	Zdravstvena svjedodžba iz standarda B.5.8c.2 izdaje se samo ako kontrolor zračnog prometa ispunjava pravila koja su utvrđena kako bi se osigurala sukladnost s bitnim zahtjevima u vezi sa zdravstvenom sposobnošću, kako je to utvrđeno u Prilogu V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009. Zdravstvenu svjedodžbu izdaju liječnici ili medicinske ustanove za zrakoplovnu medicinu.
8c. stavak 5.	B.5.8c.5	A	U takvoj dozvoli i svjedodžbi navode se prava koja su dana kontroloru zračnog prometa te opseg dozvole i zdravstvene svjedodžbe.
8c. stavak 6.	B.5.8c.6	A	Podobnost organizacija koje se bave osposobljavanjem kontrolora zračnog prometa te liječnika i centara zrakoplovne medicine za ispunjavanje obveza povezanih s njihovim pravima u vezi s izdavanjem dozvola i zdravstvenih svjedodžbi, priznaje se izdavanjem svjedodžbe.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Kategorija (odjeljak A ili odjeljak B dijela B Priloga IV.)	Standard
8c. stavak 7.	B.5.8c.7	A	Svjedodžba se izdaje organizacijama koje se bave osposobljavanjem kontrolora zračnog prometa te liječnicima i centrima zrakoplovne medicine koji su dokazali da su sukladni s pravilima utvrđenim kako bi se osigurala sukladnost s odgovarajućim bitnim zahtjevima navedenim u Prilogu V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009. U svjedodžbi se navode prava dodijeljena njezinim izdavanjem.
8c. stavak 8.	B.5.8c.8	A	Osobe odgovorne za provođenje praktičnog osposobljavanja ili za ocjenu vještine kontrolora zračnog prometa moraju imati svjedodžbu. Ovakva se svjedodžba izdaje kada odnosna osoba dokaže da ispunjava pravila koja su donesena kako bi se osigurala sukladnost s odgovarajućim bitnim zahtjevima iz Priloga V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009. U svjedodžbi se navode prava dodijeljena njezinim izdavanjem.
8c. stavak 9.	B.5.8c.9	A	Školski simulatori moraju biti u skladu s odgovarajućim bitnim zahtjevima navedenim u Prilogu V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.
8c. stavak 10.	B.5.8c.10	A/B ⁽¹⁾	Primjenjuju se provedbena pravila iz članka 10. Uredbe 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009, navedena u Prilogu IV. Euro-mediterranskom sporazumu o zračnom prometu između EU-a i Izraela.
Prilog V.b točka 1.	B.5.Vb.1	A	(a) Svim zrakoplovima, osim onih uključenih u aktivnosti iz članka 1. stavka 2. točke (a) Uredbe 216/2008, u svim fazama leta ili na području gibanja na aerodromu, upravlja se u skladu s primjenjivim zajedničkim općim operativnim pravilima i svim primjenjivim postupcima navedenim za upotrebu tog zračnog prostora. (b) Svi zrakoplovi, osim onih uključenih u aktivnosti iz članka 1. stavka 2. točke (a) Uredbe 216/2008, moraju biti opremljeni zahtjevanim komponentama i njima se mora primjereno upravljati. Komponente koje se upotrebljavaju u sustavu ATM-a/ANS-a moraju također biti u skladu sa zahtjevima iz točke 3. Priloga V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.
Prilog V.b točka 2.	B.5.Vb.2	A	Primjenjuju se bitni zahtjevi iz točke 2. Priloga V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.
Prilog V.b točka 3.	B.5.Vb.3	A	Primjenjuju se bitni zahtjevi iz točke 3. Priloga V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.
Prilog V.b točka 4.	B.5.Vb.4	A/B ⁽¹⁾	Primjenjuju se bitni zahtjevi iz točke 4. Priloga V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.
Prilog V.b točka 5.	B.5.Vb.5	A	Primjenjuju se bitni zahtjevi iz točke 5. Priloga V.b Uredbi 216/2008 kako je izmijenjena Uredbom 1108/2009.

⁽¹⁾ Odredbe koje su izvedene iz ICAO SARP-a razvrstavaju se u kategoriju A. Sve druge odredbe razvrstavaju se u kategoriju B.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
3.	C.1.3.1	Ugovorne stranke osiguravaju djelovanje nadležnih tijela koja su odgovorna za pitanja povezana s uvođenjem operativnih ograničenja u zračnim lukama u vezi s bukom.
4.	C.1.4.1	Ugovorne stranke donose ujednačeni pristup pri rješavanju problema buke u zračnim lukama na njihovom državnom području. Kao mjeru upravljanja bukom mogu, također, razmotriti gospodarske poticaje.
	C.1.4.2	Prilikom razmatranja operativnih ograničenja nadležna tijela uzimaju u obzir vjerojatne troškove i koristi od raznih raspoloživih mjera te posebna obilježja pojedine zračne luke.
	C.1.4.3	Mjere ili kombinacija poduzetih mjera ne smiju biti ograničavajuće više nego što je to potrebno za ostvarivanje ciljeva u vezi s okolišem pojedinačne zračne luke. Mjere ne smiju biti diskriminirajuće s obzirom na nacionalnost ili identitet zračnog prijevoznika ili proizvođača zrakoplova.
	C.1.4.4	Operativna ograničenja temeljena na performansi, temelje se na razini buke koju proizvodi zrakoplov, kako je određeno u postupku izdavanja svjedodžbe provedenom u skladu s Prilogom 16. sveskom 1. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu.
5. + Prilog II. stavci 1. – 3.	C.1.5.1	Prilikom razmatranja odluke o operativnim ograničenjima, prema potrebi i u skladu s mogućnostima, uzimaju se u obzir informacije iz Priloga II. stavaka 1. – 3. Direktive 2002/30/EZ, u vezi s odnosnim operativnim ograničenjima i obilježjima određene zračne luke.
7.	C.1.7.1	Pravila ocjene operativnih ograničenja ne primjenjuju se na: (a) operativna ograničenja koja su na dan provedbe ovog standarda već bila uvedena kao potvrđena odlukom Zajedničkog odbora, kako je određeno u Prilogu II. stavku 5. Euro-mediteranskog sporazuma o zračnom prometu između EU-a i Izraela; (b) manje tehničke izmjene djelomičnih operativnih ograničenja koje ne utječu u značajnoj mjeri na troškove zračnih prijevoznika u bilo kojoj od određenih zračnih luka te koje su bile uvedene nakon provedbe ovog standarda, kako je ranije navedeno.
9.	C.1.9.1	U pojedinačnim slučajevima ugovorne stranke mogu u zračnim lukama na svom državnom području odobriti pojedinačne operacije zrakoplova, koje se ne bi mogle izvoditi na temelju drugih odredaba Direktive 2002/30/EZ, u slučajevima: (a) zrakoplova čije su pojedinačne operacije takve izuzetne prirode da bi bilo neutemeljeno uskratiti privremeno izuzeće; (b) zrakoplova koji izvoze nekomercijalne letove u svrhu preinake, popravka ili održavanja.
10.	C.1.10.1	Ugovorne stranke osiguravaju da se za primjenu operativnih ograničenja utvrde postupci savjetovanja sa zainteresiranim strankama u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
11.	C.1.11.1	Ugovorna stranka odmah obavješćuje drugu ugovornu stranku o bilo kakvom operativnom ograničenju koje je odlučila uvesti u zračnoj luci na svom državnom području.
12.	C.1.12.1	U skladu s nacionalnim pravom i postupcima, ugovorne stranke osiguravaju pravo na žalbu protiv odluka u vezi s operativnim ograničenjima, pred žalbenim tijelom koje nije ono isto tijelo koje je donijelo spornu odluku.
Prilog II. stavci 1. – 3.		Informacije iz standarda C.1.5.1.

C.2: Direktiva 2006/93/EZ. o uređenju uporabe zrakoplova obuhvaćena dijelom II. poglavljem 3. sveskom 1. Priloga 16. Konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, drugo izdanje (1988.)

Br. članka	Br. standarda	Standard
1.	C.2.1.1	Primjenjivost: (a) zrakoplovi čiji je MTOM 34 000 kg ili više; ili (b) zrakoplovi čiji je najveći dozvoljeni broj putničkih sjedala veći od 19.
2.	C.2.2.2	Civilni dozvučni mlazni zrakoplovi moraju ispunjavati standarde utvrđene u dijelu II. poglavlju 3. svesku 1. Priloga 16. Konvenciji.
3.	C.2.3.1	Izuzeće od zahtjeva da civilni dozvučni mlazni zrakoplovi moraju ispunjavati standarde utvrđene u dijelu II. poglavlju 3. svesku 1. Priloga 16. Konvenciji, može se odobriti: (a) za zrakoplove od povijesnog značaja; (b) za privremenu upotrebu zrakoplova čije su operacije takve izuzetne prirode da bi bilo neutemeljeno uskratiti privremeno izuzeće; i (c) za privremenu upotrebu zrakoplova koji izvođe nekomercijalne letove u svrhu preinake, popravka ili održavanja.
3.	C.2.3.2	Ugovorna stranka obavješćuje nadležna tijela drugih ugovornih stranaka o izuzeću koje je odobrila u slučaju povijesnog značaja. Svaka ugovorna stranka priznaje izuzeća koja je odobrila druga ugovorna stranka za zrakoplove koji su upisani u registre te druge ugovorne stranke.
5.	C.2.5.1	Ugovorne stranke utvrđuju odgovarajuće mjere izvršenja koje se primjenjuju u slučaju kršenja nacionalnih odredaba donesenih u skladu s Direktivom 2006/93/EZ te poduzimaju sve potrebne mjere kako bi osigurale provedbu tih mjera. Predviđene mjere moraju biti učinkovite, razmjerne prekršaju i odvrćajuće.

DIO D: Odgovornost zračnog prijevoznika

D.1: Uredba Vijeća (EZ) br. 2027/97 o odgovornosti zračnih prijevoznika u slučaju nesreća kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 889/2002

Br. članka	Br. standarda	Standard
2. stavak 1. točka (a), 2. stavak 1. točke (c) – (g)	D.1.2.1	Definicije iz članka 2. primjenjuju se na regulatorne zahtjeve i standarde u vezi s odgovornošću zračnih prijevoznika u slučaju nesreća, navedene u ovom Prilogu.

Br. članka	Br. standarda	Standard
3.	D.1.3.1	Ugovorne stranke primjenjuju Montrealsku konvenciju iz 1999., uključujući i domaće letove.
5.	D.1.5.1	Ugovorne stranke osiguravaju da zračni prijevoznici isplate predujam fizičkim osobama koje imaju pravo na naknadu štete, razmjeran tegobama koje je ta osoba pretrpjela, koji bi mogao biti potreban za pokriće neposrednih materijalnih potreba.
6.	D.1.6.1	Ugovorne stranke osiguravaju da svi zračni prijevoznici, na svim prodajnim mjestima, stave putnicima na raspolaganje sažete informacije o glavnim odredbama kojima se uređuje odgovornost za putnike i njihovu prtljagu.

DIO E: Prava potrošača

E.1: Direktiva 90/314/EEZ o putovanjima, odmorima i kružnim putovanjima u paket-aranžmanima

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
1.	E.1.1.1	Usklađivanje zakona i drugih propisa ugovornih stranaka u vezi s paket aranžmanima koji se prodaju ili nude za prodaju na državnom području ugovornih stranaka.
2.	E.1.2.1	Definicije iz članka 2. Direktive 90/314/EEZ primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s putovanjima, odmorima i kružnim putovanjima u paket-aranžmanima, navedene u ovom Prilogu, prema potrebi i ako je primjereno. Za potrebe ovog Priloga, primjenjuje se sljedeća definicija „paket aranžmana”: „paket aranžman” znači unaprijed utvrđena kombinacija najmanje dviju od dolje navedenih pojedinačnih usluga, ako se prodaju ili nude na prodaju po ukupnoj cijeni: (a) prijevoz; (b) smještaj; (c) ostale turističke usluge koje nisu pomoćne prijevozne ili smještajne usluge, a predstavljaju značajan dio paket aranžmana. Posebno naplaćivanje različitih komponenata istog paket aranžmana ne oslobađa organizatora ili prodavatelja od obveza koje proizlaze iz ovog Priloga;
3.	E.1.3.1	Organizator i prodavatelj moraju pružiti potpune i točne informacije. Ako se potrošaču na raspolaganje stavlja prospekt, u njemu moraju na čitljiv i na razumljiv način biti navedeni cijena i odgovarajuće informacije o: (a) odredištu i načinima, karakteristikama i kategorijama korištenog prijevoza; (b) vrsti smještaja, njegovoj lokaciji, kategoriji ili stupnju udobnosti te njegovim glavnim osobinama, odobrenju i turističkoj klasifikaciji; (c) planu obroka; (d) rasporedu putovanja; (e) općenitim informacijama o zahtjevima u vezi s putovnicama ili vizama te o zdravstvenim formalnostima potrebnim za putovanje i boravak; (f) novčanom iznosu ili postotku cijene koji je potrebno uplatiti na račun, te roku za uplatu preostalog iznosa; (g) tome je li potreban određeni najmanji broj osoba kako bi se paket aranžman ostvario, a ako jest, koji je krajnji rok za obavješćivanje potrošača u slučaju otkazivanja.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
		Dane informacije su obvezujuće, osim ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: — potrošač je o izmjeni tih podataka jasno obaviješten prije sklapanja ugovora, u kojem slučaju to u prospektu mora biti izričito navedeno, — izmjene su uvedene naknadno, na temelju dogovora između ugovornih stranaka.
4. stavci 1. i 2.	E.1.4.1	Organizator i/ili prodavatelj moraju potrošaču prije sklapanja ugovora, u pisanom ili u bilo kojem drugom primjerenom obliku, dati opće informacije o zahtjevima u vezi s putovnicama i vizama, a posebno o rokovima za njihovo pribavljanje, kao i informacije o zdravstvenim formalnostima potrebnim za putovanje i boravak; Organizator i/ili prodavatelj moraju potrošaču dovoljno vremena prije početka putovanja dati, u pisanom ili u drugom primjerenom obliku, također sljedeće informacije: i. vremena i mjesta usputnih zaustavljanja i prijevoznih veza, kao i detalje o mjestu na kojem će putnik biti smješten (npr. kabina ili mjesto na brodu, odjeljak u spavaćim kolima u vlaku); ii. ime, adresu i telefonski broj lokalnog predstavnika organizatora i/ili prodavatelja ili, ako ga nema, lokalnih agencija kojima se potrošač može obratiti za pomoć u teškoćama. Ako takvi predstavnici ili agencije ne postoje, potrošač mora u svakom slučaju dobiti telefonski broj za slučaj nužde ili bilo koji drugi podatak koji mu omogućuje stupanje u vezu s organizatorom i/ili prodavateljem; iii. u slučaju putovanja u inozemstvo ili boravka u inozemstvu maloljetnih osoba, podatke koji omogućuju uspostavu izravne veze s djetetom ili s osobom koja je za njega odgovorna u mjestu gdje dijete boravi; Ovisno o pojedinačnom paket aranžmanu, ugovor sadrži najmanje niže navedene elemente, ako su oni relevantni za određeni paket aranžman: (a) odredište (odredišta) putovanja i, ako su uključena razdoblja boravka, relevantna razdoblja s datumima; (b) načine, karakteristike i kategorije prijevoza koji će se koristiti, datume, vremena i mjesta odlaska i povratka; (c) ako paket aranžman uključuje smještaj, njegovu lokaciju, turističku kategoriju ili stupanj udobnosti, glavne osobine, sukladnost s pravilima odnosne države domaćina i plan obroka; (d) informaciju o tome je li potreban određeni najmanji broj osoba kako bi se paket aranžman ostvario, a ako jest, koji je krajnji rok za obavješćivanje potrošača u slučaju otkazivanja; (e) raspored putovanja; (f) posjete, izlete ili druge usluge koje su uključene u ukupnu cijenu dogovorenu za paket aranžman; (g) ime i adresu organizatora, prodavatelja i, prema potrebi osiguravatelja; (h) cijenu paket aranžmana, navođenje mogućnosti izmjene cijene iz standarda E.1.4.2 i navođenje bilo kojih davanja, taksi ili pristojbi za određene usluge (pristojbe za slijetanje, pristojbe za ukrcaj ili iskrcaj u lukama ili zračnim lukama, turističke takse), kada takvi troškovi nisu uključeni u paket aranžman; (i) terminski plan plaćanja i metodu plaćanja; (j) posebne zahtjeve o kojima je potrošač obavijestio organizatora ili prodavatelja prilikom rezervacije, i koje su oboje prihvatili; (k) rokove u kojima korisnik može uložiti pritužbu radi neispunjavanja ili nepravilnog ispunjavanja ugovora. Svi se uvjeti ugovora određuju u pisanom obliku ili u nekom drugom obliku koji je razumljiv i dostupan potrošaču, te mu se moraju priopćiti prije zaključivanja ugovora; potrošaču se također daje primjerak tih uvjeta.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
4. stavak 4.	E.1.4.2	Zabrana mijenjanja cijena osim ako je ugovorom izričito predviđena mogućnost njihovog povećanja ili sniženja i ako je u njemu točno navedeno kako se izračunava izmijenjena cijena te ako se dopuštaju izmjene samo u: — troškovima prijevoza, uključujući troškove goriva, — davanjima, taksama ili pristojbama koji se naplaćuju za određene usluge, poput taksi za slijetanje ili ukrcaj ili iskrcaj u pomorskim i zračnim lukama, — valutnim tečajevima koji se primjenjuju na određene paket aranžmane, — troškovima hotelskog smještaja. Tijekom određenog vremenskog razdoblja, koje se utvrđuje relevantnim zakonodavstvom ugovorne stranke, prije utvrđenog datuma polaska, cijena navedena u ugovoru ne smije se povećavati, pod uvjetom da je potrošač platio punu cijenu paketa.
4. stavak 5.	E.1.4.3	U slučaju izmjene bitnog uvjeta ugovora prije polaska, potrošač ima pravo: — odustati od ugovora bez ugovorne kazne, — ili prihvatiti dodatak ugovoru u kojem se utvrđuju izmjene i njihov učinak na cijenu.
4. stavak 6.	E.1.4.4	U slučaju otkazivanja paket aranžmana prije dogovorenog datuma polaska zbog koje nije skrivio potrošač, potrošač ima pravo: (a) prihvatiti zamjenski paket aranžman odgovarajuće ili više kvalitete ako mu organizator i/ili prodavatelj može ponuditi takvu zamjenu. Ako je ponuđeni zamjenski paket aranžman niže kvalitete, organizator mora potrošaču vratiti novac u iznosu razlike cijene; (b) ili, u najkraćem roku, na povrat svih iznosa uplaćenih prema ugovoru. U tom slučaju ima pravo, ako je to primjereno, na naknadu zbog neispunjavanja ugovora, bilo od organizatora ili od prodavatelja, ovisno o tome što propisuje pravo ugovorne stranke, osim ako: i. se paket aranžman otkazuje zbog toga što je broj osoba prijavljenih za paket aranžman manji od minimalno potrebnog broja, a potrošač je o otkazivanju obaviješten pisanim putem u roku navedenom u opisu paket aranžmana; ili ii. je razlog otkazivanja, s izuzetkom prevelikog broja rezervacija, viša sila, tj. neuobičajene i nepredvidive okolnosti izvan nadzora ugovorne stranke koja zahtijeva otkaz, čije se posljedice nisu mogle izbjeći čak ni da su bile poduzete sve potrebne mjere predostrožnosti.
4. stavak 7.	E.1.4.5	Ako nakon polaska znatan dio ugovorenih usluga nije pružen ili organizator uoči da neće moći osigurati znatan dio usluga koje treba pružiti, potrošač ima pravo na: odgovarajuća zamjenska rješenja za nastavak ostvarenja paket aranžmana bez ikakvih dodatnih troškova za potrošača, i ako je primjereno, na nadoknadu razlike između cijena ponuđenih i pruženih usluga. Ako takva rješenja nisu moguća ili ih potrošač iz valjanih razloga ne prihvati, organizator, prema potrebi, osigurava potrošaču, bez dodatnih troškova, jednak prijevoz natrag do mjesta polaska ili do nekog drugog mjesta povratka s kojim se potrošač suglasio te, prema potrebi, potrošaču isplaćuje naknadu.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
5. stavak 1.	E.1.5.1	Ugovorne stranke poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da organizator i/ili prodavač kao ugovorna stranka ima odgovornost prema potrošaču za pravilno izvršenje obveza koje proizlaze iz ugovora, bez obzira na to trebaju li te obveze ispuniti organizator i/ili prodavatelj ili neki drugi pružatelj usluga, ne dovodeći u pitanje pravo organizatora i/ili prodavatelja da poduzima mjere protiv tih drugih pružatelja usluga.
5. stavci 2. – 4.	E.1.5.2	Potrošač ima pravo na nadoknadu u slučaju neispunjavanja ili nepravilnog ispunjavanja ugovora, osim ako su ispunjeni određeni uvjeti koji su detaljno navedeni u Direktivi 90/314/EEZ. Organizator i/ili prodavatelj kao stranke u ugovoru moraju bez odlaganja pružiti pomoć potrošaču koji se nađe u teškoćama, čak i ako organizator ili prodavatelj nije odgovoran za štetu zbog činjenice da se takve greške mogu pripisati trećoj strani koja nije povezana s pružanjem ugovorenih usluga te da su one nepredvidive ili neizbježne ili zbog činjenice da su takve greške nastale radi više sile, kako je određeno u standardu E.1.4.4 ili radi događaja koje organizator i/ili prodavatelj ili pružatelj usluga nisu mogli predvidjeti niti spriječiti uz svu primjerenu brigu.
6.	E.1.6.1	U slučaju podnošenja pritužbe, organizator i/ili prodavatelj moraju odmah uložiti nastojanja za pronalaženje odgovarajućih rješenja.

E.3: Uredba (EZ) br. 261/2004 o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
1.	E.3.1.1	Utvrđivanje minimalnih prava koja imaju putnici kada: (a) im je uskraćen ukrcaj protiv njihove volje; (b) im je otkazan let; (c) njihov let kasni.
2.	E.3.2.1	Definicije iz članka 2. Uredbe (EZ) br. 261/2004 primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s utvrđivanjem općih pravila o odštetama i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja ili duljeg kašnjenja leta, navedene u ovom Prilogu, prema potrebi i ako je primjenjivo.
3. stavci 2. – 3.	E.3.3.1	Regulatorni zahtjevi i standardi primjenjuje se pod uvjetom da putnici: (a) imaju potvrđenu rezervaciju za odnosni let i, osim u slučaju otkazivanja leta iz članka 5. Uredbe (EZ) br. 261/2004, prijave se za let, — kako je određeno i u vrijeme koje je unaprijed naveo zračni prijevoznik, organizator putovanja ili ovlaštena putnička agencija te je dokazano da je putnik primio obavijest, ili, ako nije navedeno vrijeme, — najkasnije u određenom vremenskom razdoblju prije objavljenog vremena polaska, koje se utvrđuje relevantnim zakonodavstvom ugovorne stranke; ili (b) budu premješteni od strane zračnog prijevoznika ili organizatora putovanja s leta za koji su imali rezervacije na drugi let, bez obzira na razlog.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
		Regulatorni zahtjevi i standardi ne primjenjuje se na putnike koji putuju besplatno ili po umanjenoj tarifi koja nije izravno ili neizravno dostupna javnosti. Međutim, primjenjuju se na putnike kojima je zračni prijevoznik ili organizator putovanja izdao kartu u okviru programa za putnike koji često putuje (<i>frequent flyer</i>) ili u okviru nekog drugog komercijalnog programa.
4. stavak 1.	E.3.4.1	Kada stvarni zračni prijevoznik utemeljeno očekuje da će doći do uskraćivanja ukrcavanja na let, prvo poziva dobrovoljce koji su voljni odustati od svoje rezervacije u zamjenu za pogodnosti, pod uvjetima dogovorenim između odnosnog putnika i stvarnog zračnog prijevoznika. Dobrovoljcima se pruža pomoć u skladu s člankom 8. Uredbe 261/2004. Takva se pomoć pridodaje pogodnostima navedenim u ovom standardu.
4. stavak 2.	E.3.4.2	Ako se ne javi dovoljan broj dobrovoljaca kako bi se na let mogli ukrcati ostali putnici s rezervacijama, tada stvarni zračni prijevoznik može uskratiti ukrcaj putnicima protiv njihove volje.
4. stavak 3.	E.3.4.3	Ako je ukrcaj putnicima uskraćen protiv njihove volje, stvarni zračni prijevoznik im u skladu s relevantnim zakonodavstvom ugovorne stranke pruža pomoć (putnicima se nudi izbor između odštete za kartu zajedno s povratnim letom, kada je to relevantno; ili promjena rute pod odgovarajućim uvjetima prijevoza do konačnog odredišta u najkraćem mogućem roku; ili promjena rute pod odgovarajućim uvjetima prijevoza do konačnog odredišta na neki kasniji datum koji odgovara putniku, pod uvjetom da ima slobodnih mjesta; hrana i osvježavajući napitci; dva telefonska poziva, usluge telefaksa/elektroničke pošte; hotelski smještaj, prema potrebi, te prijevoz između zračne luke i mjesta smještaja).
5. stavak 1.	E.3.5.1	U slučaju otkazivanja leta: (a) odnosnim se putnicima nudi pomoć stvarnog zračnog prijevoznika (i. izbor između nadoknade troškova karte zajedno s povratnim letom, kada je to relevantno; ili promjene rute pod odgovarajućim uvjetima prijevoza do konačnog odredišta u najkraćem mogućem roku; ili promjene rute pod odgovarajućim uvjetima prijevoza do konačnog odredišta na neki kasniji datum koji odgovara putniku, pod uvjetom da ima slobodnih mjesta; i ii. u slučaju promjene rute, hrana i osvježavajući napitci te dva telefonska poziva, usluge telefaksa/elektroničke pošte kao i hotelski smještaj, prema potrebi, te prijevoz između zračne luke i mjesta smještaja); i (b) odnosni putnici imaju pravo na odštetu od strane stvarnog zračnog prijevoznika, osim ako ih se o otkazivanju leta obavijesti dovoljno unaprijed prije vremena polaska predviđenog redom letenja (točno vremensko razdoblje određuje se u relevantnom zakonodavstvu ugovorne stranke) ili ih se obavijesti u kasnijoj fazi i ponudi promjena rute kojom im se omogućuje polazak i stizanje na konačno odredište unutar određenih vremenskih razdoblja (blizu vremenu polaska i dolaska predviđenih redom vožnje) koja se točno određuju u relevantnom zakonodavstvu ugovorne stranke.
5. stavak 2.	E.3.5.2	Kada se putnike obavješćuje o otkazivanju leta, daje im se objašnjenje o mogućem zamjenskom prijevozu.
5. stavak 3.	E.3.5.3	Stvarni zračni prijevoznik nije obvezan platiti odštetu, ako može dokazati da je do otkazivanja leta došlo zbog izvanrednih okolnosti koje se nije moglo izbjeći čak ni kad bi bile poduzete sve razumne mjere.
5. stavak 4.	E.3.5.4	Teret dokaza o tome je li i kada je putnik bio obaviješten o otkazivanju leta, leži na stvarnom zračnom prijevozniku.
6.	E.3.6.1	Kada stvarni zračni prijevoznik utemeljeno očekuje da će let u polasku kasniti dva sata ili više u odnosu na vrijeme polaska predviđeno redom letenja, putnicima se nudi pomoć stvarnog zračnog prijevoznika (hrana i osvježavajući napitci te dva telefonska poziva, usluge telefaksa/elektroničke pošte); kada je kašnjenje najmanje pet sati, putnici imaju pravo odabrati između čekanja na svoj prvobitni let ili nadoknade troškova karte zajedno s povratnim letom, ako je to relevantno, na dodatnu pomoć hotelskog smještaja kada je potrebno jedno ili više noćenja te na prijevoz između zračne luke i mjesta smještaja.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
7.	E.3.7.1	Kada se plaća odšteta, putnici primaju odštetu u iznosu od: (a) 1 250 ILS ili 250 EUR za sve letove duljine 2 000 kilometara ili manje; (b) 2 000 ILS ili 400 EUR za letove duljine između 2 000 i 4 500 kilometara; (c) 3 000 ILS ili 600 EUR za sve letove koji nisu obuhvaćeni točkama (a) ili (b). Pri određivanju udaljenosti, osnova je posljednje odredište na koje će putnik, zbog uskraćivanja ukrcaja ili otkazivanja leta, stići sa zakašnjenjem u odnosu na vrijeme predviđeno redom letenja. Kada se putnicima ponudi promjena rute do njihovog konačnog odredišta zamjenskim letom, čije vrijeme dolaska ne premašuje vrijeme dolaska prvotno rezerviranog leta predviđeno redom letenja za određeno kratko vremensko razdoblje koje se utvrđuje relevantnim zakonodavstvom ugovorne stranke, stvarni zračni prijevoznik može smanjiti odštetu za 50 %. Odšteta se plaća u gotovini, elektronskim bankovnim transferom, ili čekovima ili, uz pisanu suglasnost putnika, u putnim vaučerima i/ili drugim uslugama.
8. stavak 3.	E.3.8.1	Ako, u slučaju kada mjesto, grad ili regija ima nekoliko zračnih luka, stvarni zračni prijevoznik ponudi putniku let u drugu zračnu luku umjesto u onu za koju je let rezerviran, tada stvarni zračni prijevoznik snosi troškove prijevoza putnika iz te zamjenske zračne luke bilo do one zračne luke za koju je izvršena rezervacija ili do drugog obližnjeg odredišta u dogovoru s putnikom.
10. stavak 1.	E.3.10.1	Ako stvarni zračni prijevoznik premjesti putnika u razred viši od onog za koji je plaćena karta, ne može zahtijevati nikakvu nadoknadu razlike u cijeni.
10. stavak 2.	E.3.10.2	Ako stvarni zračni prijevoznik premjesti putnika u razred niži od onog za koji je plaćena karta, plaća mu povrat u skladu s relevantnim zakonodavstvom ugovorne stranke.
11. stavak 1.	E.3.11.1	Stvarni zračni prijevoznik daje prednost prijevozu osoba sa smanjenom pokretljivošću i svim osobama ili certificiranim psima u njihovoj pratnji, kao i djeci bez pratnje.
11. stavak 2., članak 9. stavak 3.	E.3.11.2	U slučajevima uskraćenog ukrcaja, otkaza leta i kašnjenja, osobe sa smanjenom pokretljivošću i sve osobe u njihovoj pratnji, kao i djeca bez pratnje imaju pravo na što bržu skrb. Pri pružanju skrbi, stvarni zračni prijevoznik posvećuje posebnu pažnju potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću i svih osoba koje su u njihovoj pratnji, kao i potrebama djece bez pratnje.
12.	E.3.12.1	Standardi utvrđeni u Uredbi 261/2004 primjenjuju se ne dovodeći u pitanje prava putnika na dodatnu odštetu. Od takve se odštete može odbiti odšteta dana u skladu s Uredbom 261/2004. Ne dovodeći u pitanje relevantna načela i pravila nacionalnog prava, gore navedeno ne primjenjuje se na putnike koji su se dobrovoljno odrekli rezervacije u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe 261/2004.
13.	E.3.13.1	U slučajevima kada stvarni zračni prijevoznik plaća odštetu ili ispunjava druge obveze koje proizlaze iz Uredbe 261/2004, nijedna odredba iz ove Uredbe ne može se tumačiti na način koji bi ograničavao njegovo pravo da zatraži odštetu od bilo koje osobe, uključujući treće strane, u skladu s primjenljivim pravom. Posebno se Uredbom 261/2004 ni na koji način ne ograničava pravo stvarnog zračnog prijevoznika da traži nadoknadu od organizatora putovanja ili od druge osobe s kojom stvarni zračni prijevoznik ima ugovor. Slično tome, nijedna odredba te Uredbe ne može se tumačiti na način koji bi ograničavao pravo organizatora putovanja ili treće strane, osim putnika, s kojima stvarni zračni prijevoznik ima ugovor, da potražuju nadoknadu ili odštetu od stvarnog zračnog prijevoznika u skladu s primjenjivim relevantnim pravom.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
14. stavak 1.	E.3.14.1	Stvarni zračni prijevoznik osigurava da je na mjestu prijavljivanja za let, na način jasno vidljiv putnicima, prikazana jasno čitljiva obavijest sljedećeg sadržaja: „Ako Vam je uskraćen ukrcaj ili ako je Vaš let otkazan ili kasni, zatražite na šalteru za prijavu leta ili na ukrcajnim vratima tekst u kojem se navode Vaša prava, posebno što se tiče prava na odštetu i pomoć”.
14. stavak 2.	E.3.14.2	Stvarni zračni prijevoznik koji uskrati ukrcaj ili otkáže let uručuje svakom putniku pisanu obavijest koja sadrži pravila za odštetu i pomoć u skladu s Uredbom 261/2004. Istu obavijest daje također svakom putniku čiji let značajno kasni.
15.	E.3.15.1	Obveze prema putnicima u skladu s ovom Uredbom ne mogu se ograničiti ili isključiti, posebno odstupanjem ili klauzulom o ograničenju u ugovoru o prijevozu. Ako se u vezi s određenim putnikom takvo odstupanje ili klauzula o izuzeću ipak primijeni, ili ako putnik nije ispravno obaviješten o svojim pravima te je zbog toga prihvatio naknadu koja je niža od one predviđene u Uredbi 261/2004, takav putnik i dalje ima pravo pokrenuti odgovarajući postupak pred nadležnim sudovima radi ostvarenja dodatne naknade.
16.	E.3.16.1	Ugovorne stranke osiguravaju izvršenje ovih regulatornih zahtjeva i standarda koji proizlaze iz Uredbe 261/2004. Izvršne mjere, koje mogu uključivati izvršne mjere na temelju sudskih odluka u području građanskog prava, moraju biti učinkovite, razmjerne i odvrćajuće.

E.4: Uredba (EZ) br. 1107/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o pravima osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti u zračnom prijevozu

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
1. stavak 1.	E.4.1.1	Utvrđivanje pravila za zaštitu i pružanje pomoći osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti u zračnom prijevozu, kako bi ih se zaštitilo od diskriminacije i osiguralo da primaju pomoć.
2.	E.4.2.1	Definicije iz članka 2. Uredbe (EZ) br. 1107/2006 primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s pravima osoba s invaliditetom i osoba sa smanjenom pokretljivošću u zračnom prometu, navedene u ovom Prilogu, prema potrebi i ako je primjenjivo.
3.	E.4.3.1	Zračni prijevoznik ili njegov zastupnik ili organizator putovanja ne smije zbog invalidnosti odbiti primiti rezervaciju za let ili ukrcaj osobe s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti, pod uvjetom da odnosna osoba ima valjanu kartu i rezervaciju.
4. stavak 1.	E.4.4.1	Zračni prijevoznik ili njegov zastupnik ili organizator putovanja može na temelju invalidnosti odbiti primiti rezervaciju osobe s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti ili je uskratiti: (a) radi ispunjavanja primjenjivih sigurnosnih zahtjeva utvrđenih međunarodnim ili nacionalnim pravom ili radi ispunjavanja sigurnosnih zahtjeva koje je uspostavilo tijelo koje je odnosnom zračnom prijevozniku izdalo svjedodžbu o sposobnosti zračnog prijevoznika; (b) ako veličina zrakoplova ili njegovih vrata fizički onemogućava ukrcaj ili prijevoz te osobe s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti. U slučaju odbijanja rezervacije zbog razloga koji su navedeni u točkama (a) ili (b), zračni prijevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja ulažu razumne napore kako bi odnosnoj osobi predložili drugu prihvatljivu mogućnost.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
		Osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti kojoj je uskraćen ukrcaj zbog invalidnosti ili smanjene pokretljivosti i svaka osoba koja je prati imaju pravo na naknadu troškova ili promjenu rute kako je predviđeno člankom 8. Uredbe 261/2004. Pravo na mogućnost povratnog leta ili promjene rute uvjetovano je ispunjavanjem svih sigurnosnih zahtjeva.
4. stavak 2.	E.4.4.2	Kako bi se ispunili primjenjivi sigurnosni zahtjevi uspostavljeni međunarodnim ili nacionalnim pravom ili kako bi se ispunili sigurnosni zahtjevi koje je uspostavilo tijelo koje je odnosnom zračnom prijevozniku izdalo svjedodžbu o sposobnosti zračnog prijevoznika - zračni prijevoznik ili njegov zastupnik ili organizator putovanja mogu zahtijevati da osobu s invaliditetom ili osobu smanjene pokretljivosti prati druga osoba, koja toj osobi može pružiti potrebnu pomoć.
4. stavak 3.	E.4.4.3	Obveza prijevoznika ili njegovog zastupnika da putnicima s invaliditetom daju informacije u vezi sa sigurnosnim pravilima koja se primjenjuju na prijevoz osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti, kao i o bilo kakvim ograničenjima u vezi s njihovim prijevozom ili prijevozom pomagala za kretanje zbog veličine zrakoplova. Organizator putovanja stavlja ta sigurnosna pravila i ograničenja na raspolaganje za letove koji su uključeni u putovanja, odmore i kružna putovanja u paket-aranžmanima koje organizira, prodaje ili nudi na prodaju.
4. stavak 4.	E.4.4.4	Kada se zračni prijevoznik ili njegov zastupnik ili organizator putovanja služi odstupanjima iz standarda E.4.4.1 ili E.4.4.2, on odmah obavješćuje osobu s invaliditetom ili osobu smanjene pokretljivosti o razlozima za to. Na zahtjev, zračni prijevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja pisanim putem priopćava te razloge osobi s invaliditetom ili osobi smanjene pokretljivosti u određenom, što je moguće kraćem mogućem, roku od zahtjeva, koji se određuje u relevantnom zakonodavstvu ugovorne stranke, uvažavajući interese osoba sa smanjenom pokretljivošću.
5. stavci 1. – 2.	E.4.5.1	Upravno tijelo zračne luke, vodeći računa o lokalnim uvjetima, određuje točke dolaska i odlaska unutar granica zračne luke ili u točki koja je pod izravnim nadzorom upravnog tijela, kako u zgradama tako i izvan zgrada terminala, u kojima osobe s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti mogu s lakoćom najaviti svoj dolazak u zračnu luku i zatražiti pomoć. Točke dolaska i odlaska jasno su označene te se na tim mjestima, u dostupnom obliku, pružaju osnovne informacije o zračnoj luci.
6. stavak 1.	E.4.6.1	Zračni prijevoznici, njihovi zastupnici i organizatori putovanja poduzimaju sve potrebne mjere kako bi na svim svojim prodajnim mjestima na državnom području ugovornih stranaka na koje se primjenjuje Ugovor, uključujući telefonsku i internetsku prodaju, mogli zaprimiti zahtjeve invalidnih osoba ili osoba smanjene pokretljivosti za pomoć.
6. stavci 2. – 3.	E.4.6.2	Kada zračni prijevoznik ili njegov zastupnik ili organizator putovanja zaprimi prethodni zahtjev za pomoć, on prije objavljenog vremena odlaska leta odnosnu informaciju prosljeđuje: (a) upravnim tijelima zračnih luka odlaska, dolaska i tranzita; i (b) stvarnom zračnom prijevozniku ako rezervaciju nije zaprimio taj prijevoznik, osim ako u vrijeme zaprimanja zahtjeva za pomoć identitet stvarnog zračnog prijevoznika nije poznat, u kojem se slučaju informacije prosljeđuju što prije. Točne definicije i specifikacije „prethodnog zahtjeva” određuju se u relevantnim pravilima i postupcima ugovornih stranaka.
6. stavak 4. + Prilog I.		Stvarni zračni prijevoznik u najkraćem mogućem roku nakon odlaska leta obavješćuje upravno tijelo odredišne zračne luke, ako se zračna luka nalazi na državnom području ugovorne stranke, o broju osoba s invaliditetom i osoba smanjene pokretljivosti na tom letu koje su zatražile pomoć navedenu u Prilogu I. Uredbi 1107/2006 te o vrsti te pomoći.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
7. stavak 1.	E.4.7.1	Kad osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti stigne u zračnu luku radi putovanja zrakom, upravno tijelo zračne luke odgovorno je za osiguravanje pružanja pomoći navedene u Prilogu I. Uredbi 1107/2006 tako da se ta osoba može ukrcati na let za koji ima rezervaciju pod uvjetom da je odnosni zračni prijevoznik ili njegov zastupnik ili organizator putovanja primio prethodnu obavijest o posebnim potrebama te osobe za takvom vrstom pomoći. Ova obavijest obuhvaća također povratni let ako su odlazni i povratni let ugovoreni s istim zračnim prijevoznikom. Točne definicije i specifikacije „prethodne obavijesti” određuju se u relevantnim pravilima i postupcima ugovornih stranaka.
7. stavak 2.	E.4.7.2	Kada je potrebna pomoć registriranog psa vodiča, tom se zahtjevu udovoljava pod uvjetom da je zračnom prijevozniku ili njegovu zastupniku ili organizatoru putovanja upućena obavijest u skladu s primjenjivim nacionalnim pravilima koja se odnose na prijevoz pasa vodiča u zrakoplovu, ako takva pravila postoje.
7. stavak 3.	E.4.7.3	Ako nije dana nikakva obavijest u skladu s relevantnim nacionalnim pravilima, upravno tijelo ulaže sve razumne napore kako bi pružilo pomoć tako da se odnosna osoba može ukrcati na let za koji ima rezervaciju.
7. stavak 4.	E.4.7.4	Odredbe standarda E.4.7.1. primjenjuju se pod uvjetom da: (a) osoba na vrijeme pristupi prijavi na let; (b) osoba na vrijeme stigne do točke unutar granica zračne luke određene u skladu sa standardom E.4.5.1. Točne definicije i specifikacije pojma „na vrijeme” određuju se u relevantnim pravilima i postupcima ugovornih stranaka.
7. stavak 5.	E.4.7.5	Kada je osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti u tranzitu kroz zračnu luku ugovorne stranke ili je zračni prijevoznik ili organizator putovanja premjesti s leta za koji ima rezervaciju na drugi let, upravno tijelo je odgovorno za osiguravanje pružanja pomoći navedene u Prilogu I. Uredbi 1107/2006, tako da se ta osoba može ukrcati na let za koji ima rezervaciju.
7. stavci 6. – 7.	E.4.7.6	Kada osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti stigne zračnim prijevozom u zračnu luku ugovorne stranke, upravno tijelo zračne luke odgovorno je za osiguravanje pružanja pomoći navedene u Prilogu I. Uredbi 1107/2006, tako da ta osoba može stići do svoje točke odlaska iz zračne luke, kako je navedeno u standardu E.4.5.1. Pružena pomoć mora biti što je više moguće prilagođena posebnim potrebama pojedinačnog putnika.
8.	E.4.8.1	Upravno tijelo zračne luke odgovorno je za osiguravanje pružanja pomoći navedene u Prilogu I. Uredbi 1107/2006 invalidnim osobama i osobama smanjene pokretljivosti, bez dodatne naknade. Takvu pomoć može pružiti samo upravno tijelo. Umjesto toga, u skladu sa svojom nadležnošću i pod uvjetom da su standardi kvalitete iz standarda E.4.9.1 uvijek zadovoljeni, upravno tijelo može ugovoriti pružanje pomoći s jednom ili više drugih stranaka. U suradnji s korisnicima zračne luke, putem Odbora korisnika zračne luke, ako postoji, upravno tijelo može sklopiti takav ugovor ili ugovore na vlastitu inicijativu ili na zahtjev, uključujući i zahtjev zračnog prijevoznika, te uzimajući u obzir postojeće usluge u odnosnoj zračnoj luci. U slučaju da odbije takav zahtjev, upravno tijelo mora dati pisano obrazloženje.
9.	E.4.9.1	Uz izuzeće zračnih luka čiji je godišnji promet manji od 150 000 komercijalnih putnika, upravno tijelo, u suradnji s korisnicima zračne luke, putem Odbora korisnika zračne luke, ako postoji, te s organizacijama koje zastupaju putnike s invaliditetom i putnike smanjene pokretljivosti, postavlja standarde kvalitete za pomoć navedenu u Prilogu I. Uredbi 1107/2006 i određuje zahtjeve za sredstvima potrebnim za njihovo ispunjavanje.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
		Pri postavljanju tih standarda treba u potpunosti poštovati međunarodno priznate politike i kodekse ponašanja u vezi s olakšavanjem prijevoza osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti, posebno Kodeks o dobrom ponašanju pri pružanju zemaljskih usluga osobama smanjene pokretljivosti ECAC-a. Upravno tijelo zračne luke objavljuje svoje standarde kvalitete. Zračni prijevoznik i upravno tijelo zračne luke mogu se dogovoriti da upravno tijelo putnicima koje zračni prijevoznik prevozi u zračnu luku ili iz nje, pruža pomoć višeg standarda od gore navedenog ili da im uz usluge navedene u Prilogu I. Uredbi 1107/2006, pruža dodatne usluge.
10. + Prilog II.	E.4.10.1	Zračni prijevoznik osobi s invaliditetom ili osobi smanjene pokretljivosti, koja odlazi iz zračne luke, dolazi u zračnu luku ili je u tranzitu kroz zračnu luku na koju se primjenjuje Uredba 1107/2006, pruža pomoć navedenu u Prilogu II. Uredbi 1107/2006 bez dodatne naknade, pod uvjetom da odnosna osoba ispunjava uvjete navedene u standardima E.4.7.1, E.4.7.2 i E.4.7.4.
11.	E.4.11.1	Zračni prijevoznici i upravna tijela zračne luke: (a) osiguravaju da njihovo cjelokupno osoblje, uključujući zaposlenike svakog podizvođača, koje pruža neposrednu pomoć osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti, ima znanje o tome kako se ispunjavaju potrebe osoba s različitim vrstama invalidnosti ili poteškoća u kretanju; (b) osiguravaju cjelokupnom osoblju koje radi u zračnoj luci i koje je u neposrednom kontaktu s putnicima, osposobljavanje iz područja jednakopravnosti osoba s invaliditetom i podizanja svijesti o invalidnosti; (c) osiguravaju da nakon zapošljavanja svi novi zaposlenici prođu obuku o invalidnosti te da osoblje, prema potrebi, pohađa tečajeve za obnavljanje znanja.
12.	E.4.12.1	Ako se invalidska kolica ili ostala oprema za kretanje ili pomagala izgube ili oštete tijekom pružanja usluga u zračnoj luci ili tijekom prijevoza u zrakoplovu, putniku koji je vlasnik te opreme nadoknađuje se šteta u skladu s pravilima međunarodnog i nacionalnog prava.
13.	E.4.13.1	Obveze prema osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti sukladno Uredbi 1107/2006 nije moguće ograničiti niti ih se osloboditi.
14.	E.4.14.1	Svaka ugovorna stranka imenuje tijelo ili tijela odgovorna za provedbu Uredbe 1107/2006 u pogledu letova koji odlaze iz zračnih luka ili dolaze u zračne luke na njezinom državnom području. Prema potrebi, to tijelo ili ta tijela poduzima(ju) mjere potrebne za osiguravanje poštovanja prava osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti, uključujući sukladnost sa standardima kvalitete iz standarda E.4.9.1. Ugovorne stranke se međusobno obavješćuju o tijelu ili tijelima koja su imenovale.
15.	E.4.15.1	Osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti koja smatra da je došlo do kršenja Uredbe 1107/2006 može o tome obavijestiti upravno tijelo zračne luke ili odnosnog zračnog prijevoznika, ovisno o slučaju. Ako osoba s invaliditetom ili osoba smanjene pokretljivosti na taj način ne ostvari zadovoljavajuće rješenje, pritužbe na navodno kršenje ove Uredbe mogu se uputiti bilo kojem tijelu ili tijelima imenovanim u skladu sa standardom E.4.14.1. Ugovorne stranke poduzimaju mjere kako bi obavijestile osobe s invaliditetom i osobe smanjene pokretljivosti o njihovim pravima na temelju Uredbe 1107/2006 i o mogućnosti pritužbe imenovanom tijelu ili tijelima.

Br. članka	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard).	Standard
16.	E.4.16.1	Ugovorne stranke utvrđuju pravila o kaznama koje se primjenjuju na kršenja Uredbe 1107/2006 te poduzimaju sve potrebne mjere kako bi osigurale provedbu tih pravila. Predviđene kazne moraju biti učinkovite, razmjerne i odvraćajuće. Ugovorna stranka, na zahtjev druge ugovorne stranke, obavješćuje tu drugu ugovornu stranku o odredbama u pogledu kazni.

DIO F:

F.1: Direktiva Vijeća 2000/79/EEZ od 27. studenoga 2000. o Europskom sporazumu o organizaciji radnog vremena mobilnog osoblja u civilnom zrakoplovstvu, koji su sklopili Udruga europskih zračnih prijevoznika (AEA), Udruženje europskih radnika u prometu (ETF), Europska udruga osoblja pilotskih kabina (ECA), Udruga europskih regionalnih zračnih prijevoznika (ERA) i Međunarodna udruga zračnih prijevoznika (IACA)

Br. klauzule (Priloga)	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
1.	F.1.1.1	Standardi i zahtjevi navedeni u ovom Prilogu, primjenjuju se na radno vrijeme mobilnog osoblja u civilnom zrakoplovstvu.
2.	F.1.2.1	Definicije iz klauzule 2. Direktive Vijeća 2000/79/EEZ primjenjuju se na standarde i zahtjeve u vezi s radnim vremenom mobilnog osoblja u civilnom zrakoplovstvu, navedene u ovom Prilogu, prema potrebi i ako je primjenjivo.
3. stavak 1.	F.1.3.1	Članovi letačke posade u civilnom zrakoplovstvu imaju pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna, u skladu s uvjetima za stjecanje prava na takav godišnji odmor i odobravanje takvoga godišnjeg odmora koji su predviđeni u nacionalnom zakonodavstvu i/ili praksi. Članovi kabinske posade u civilnom zrakoplovstvu imaju pravo na plaćeni godišnji odmor u skladu s primjenjivim zakonodavstvom ugovorne stranke.
4. stavak 1a	F.1.4.1	Mobilno osoblje u civilnom zrakoplovstvu ima pravo na besplatno utvrđivanje zdravstvene sposobnosti prije zapošljavanja i nakon toga u redovitim razmacima.
4. stavak 1b	F.1.4.2	Članovi mobilnog osoblja u civilnom zrakoplovstvu koji imaju zdravstvene poteškoće za koje se utvrdi da su povezane s činjenicom da rade i noću, premještaju se, kad god je to moguće, na mobilne ili nemobilne poslove u dnevnoj smjeni za koje su sposobni.
4. stavak 2.	F.1.4.3	Besplatno utvrđivanje zdravstvene sposobnosti podliježe čuvanju liječničke tajne.
4. stavak 3.	F.1.4.4	Besplatno utvrđivanje zdravstvene sposobnosti može se provesti unutar nacionalnog zdravstvenog sustava.
5. stavak 1.	F.1.5.1	Mobilno osoblje u civilnom zrakoplovstvu ima sigurnosnu i zdravstvenu zaštitu primjerenu prirodi njihovog posla.
5. stavak 2.	F.1.5.2	Za potrebe zaštite zdravlja i sigurnosti, mobilnom osoblju u civilnom zrakoplovstvu u svakom su trenutku raspoložive odgovarajuće zaštitne i preventivne usluge ili objekti.
6.	F.1.6.1	Poduzimaju se potrebne mjere kako bi se osiguralo da poslodavac, koji namjerava organizirati rad prema određenom obrascu, uzme u obzir opće načelo prilagodbe rada radniku.

Br. klauzule (Priloga)	Br. standarda (dio/zakon/članak/standard)	Standard
7.	F.1.7.1	Nadležnim tijelima se na njihov zahtjev pružaju informacije o posebnim obrascima rada mobilnog osoblja u civilnom zrakoplovstvu.
8. stavak 1.	F.1.8.1	Radno vrijeme treba razmatrati ne dovodeći u pitanje bilo koje buduće zakonodavstvo ugovornih stranaka u području ograničenja vremena letačke dužnosti i vremena dužnosti te ostale zahtjeve u vezi s nacionalnim zakonodavstvom u tom području koje je potrebno uzeti u obzir kod svih povezanih pitanja.
8. stavak 2.	F.1.8.2	Najdulje vrijeme letenja ograničava se na 900 sati. Za ovu namjenu – „vrijeme letenja” znači vrijeme tijekom kojeg je član mobilnog osoblja na položaju u pilotskoj kabini (za članove letačkog osoblja) ili u kabini (za članove kabinskog osoblja), od trenutka kad se zrakoplov prvi put pokrene s parkirnog mjesta s ciljem polijetanja do trenutka njegovog potpunog zaustavljanja na određenom parkirnom položaju i gašenja svih motora. Odstupanje od 15 % za članove letačkog osoblja i 20 % za članove kabinskog osoblja u odnosu na kvantitativan iznos naveden u ovom standardu, smatra se jednakim standardu.
8. stavak 3.	F.1.8.3	Maksimalno godišnje radno vrijeme mora se što ravnomjernije rasporediti tijekom godine.
9.	F.1.9.1	Mobilnom osoblju u civilnom zrakoplovstvu daju se slobodni dani, bez ikakvih radnih obveza i dežurstava, o kojima se unaprijed obavješćuju, kako slijedi: (a) najmanje 7 dana u svakom kalendarskom mjesecu, koji mogu obuhvaćati vrijeme odmora predviđeno zakonom; (b) najmanje 96 dana u svakoj kalendarskoj godini, koji mogu obuhvaćati vrijeme odmora predviđeno zakonom. Odstupanje od 20 % u odnosu na kvantitativne iznose navedene u ovom standardu, smatra se jednakim standardu.